№ 32. ПЯТНИЦА, 22 АПРѢЛЯ. 1860. PIĄTEK, 22 KWIETNIA.

СТО ПЕРВЫЙ ГОДЪ СУЩЕСТВОВАНІЯ. SETNY PIERWSZY ROK ISTNIENIA.

ВИЛЕНСКІЙ ВѢСТНИКЪ KURYER WILEŃSKI

ОФФИЦІАЛЬНАЯ ГАЗЕТА. GAZETA URZĘDOWA.



„ВИЛЕНСКІЙ ВѢСТНИКЪ“ выходитъ по ВТОРНИКАМЪ и ПЯТНИЦАМЪ. Условія подписки: Цѣна за годъ 10 р., съ пересылкою 12 р.; за полъ года 5 р., съ пересылкою 6 р.; за четверть года 2 р. 50 к., съ пересылкою 3 р.; за 1 мѣсяцъ 84 к.— За объявленія плотится за строку 17 к. сер.

Кантора редакціи въ Вильнѣ, на Дворцовой улицѣ, въ Гимназіальномъ домѣ.

„KURYER WILENSKI“ wychodzi co WTOREK i PIĄTEK. Cena roczna r. sr. 10, z przesyłką 12 rub.; półroczna 5 rub., z przesyłką 6; kwartalna 2 r. 50 k., z przesyłką 3 r.; miesięczna 84 kop.— Za ogłoszenia płaci się za każdy wiersz po kop. sr. 17.

Bióro redakcyi w Wilnie, przy ulicy Biskupiéj (Dworcowéj), w murach po-uniwersyteckich.

ВНУТРЕННІЯ ИЗВѢСТІЯ.

Ст.-Петербургъ, 16 апрѣля.

Правительствующимъ сенатомъ произведены 23-го марта за выслугу лѣтъ: по вѣдомству Римско-католической духовной коллегіи, въ титулярные совѣтники — письмоводитель Могилевскаго архіепископа, митрополита всѣхъ Римско-католическихъ церквей въ Имперіи, коллежскій секретарь Никодимъ *Болеславскій*, въ губернскіе секретари—канцелярскій чиновникъ Могилевской Римско-католической духовной консисторіи, коллежскій регистраторъ Леопольдъ-Игнатій *Каменскій*, въ коллежскіе регистраторы—канцелярскіе служители Римско-католическихъ духовныхъ консисторій: Могилевской—Юрій *Недзведскій*, Мечеславъ *Корсакъ*, и Павелъ *Непокойчицкій*, Виленской—Петръ *Калиновскій*, Матвѣй *Сталевскій*, Францъ *Станкевичъ*, Григорій *Зейцъ*, и Адамъ-Александръ *Павловскій*, Тельшевской—Григорій *Пушкаржевичъ*, Луцко-Житомирской Людвикъ *Квятковскій*, Минской — Игнатій *Лемешевскій*, и Казиміръ *Снядецкій*.

Съ праваго крыла Кавказской линіи.

Читателямъ нашимъ извѣстно объ изъявленіи Натухайцами безусловной покорности Государю Императору и присягѣ почетнѣйшихъ старшинъ всего племени.

Съ 14-го по 28-е января, Адагумскій отрядъ, двигаясь отъ Варениковой переправы на Анапу и Константиновское укрѣпленіе, принималъ присягу на вѣрноподданство всего Натухайскаго народа, и въ тоже время производилась подробная съемка неизвѣстной намъ до настоящаго времени мѣстности. На всѣхъ переходахъ жители выказывали большее радушіе и рѣдкіе примѣры честности, толпами расхаживали по лагерю и свозили для продажи сѣно, домашнюю птицу, скотъ и другіе жизненные припасы, въ значительномъ количествѣ. Во все это время отрядъ ни въ чемъ не нуждался, имѣлъ полное обиліе во всемъ.

29-го числа, изъ Константиновска, войска, принявъ послѣднюю присягу народа, двинулись къ Крымскому укрѣпленію двумя колоннами: лѣвая направилась по Бакану, а правая по ущелью Неберджая, составляющему границу земли Натухайцевъ съ землею Шапсуговъ.

Едва только голова правой колонны начала спускаться на Георгіевскую долину, какъ Шапсуги, спустившись съ горъ, встрѣтили ее частымъ огнемъ изъ опушки лѣса и открыли перестрѣлку съ правой цѣпью обоза; но сбитые пластунами съ двумя сотнями Кавказскаго линейнаго казачьяго войска и Анапскимъ горскимъ полуэскадрономъ и угрожаемые обходомъ прибывавшей пѣхоты, поспѣшно скрылись, оставивъ въ нашихъ рукахъ два тѣла и одного раненаго.

Видя непріязненныя дѣйствія Шапсуговъ, начальникъ отряда генералъ-маіоръ *Бабичъ* на другой день, для прикрытія движенія обоза, послалъ вправо, къ верховьямъ ущелья Богагс, легкую колонну, подъ начальствомъ полковника *Моренца*, а остальныя войска и обозъ потянулись по Неберджаю. На вершинѣ Богагохты легкая колонна была встрѣчена многочисленными толпами непріятеля; однакоже, не смотря на затруднительность движенія по едва проходимымъ тропинкамъ и на упорную защиту перелѣсковъ и балокъ, колонна эта, отражая нападенія и истребляя по пути аулы, стоги сѣна и имущество горцевъ, настойчиво слѣдовала по указанному пути, до спуска съ горы, гдѣ ожидало ее еще большее скопище, предводимое К ра-Батыремъ Карачаемъ. Для отвлеченія горцевъ и облегченія движенія колонны пол-

WIADOMOŚCI KRAJOWE.

St.-Petersburg, 16 kwietnia.

Przez ukaz rządzącego senatu, 23-go marca: za wysługę lat zostali mianowani: w wydziale rzymsko-katolickiego kollegjum duchownego, radzcą honorowym— sekretarz arcy-biskupa Mohylewskiego, Metropolity wszystkich kościołów rzymsko-katolickich w Cesarstwie, sekretarz kollegjalny Nikodem *Bolesławski*; sekretarzem gubernjalnym — urzędnik kancellaryjny Mohylewskiego rzymsko-katolickiego konsystorza duchownego, regestrator kollegjalny Leopold-Ignacy *Kamieński*; regestratorami kollegjalnymi— kancellarzyści rzymsko-katolickich konsystorzów duchownych: Mohylewskiego—Jerzy *Niedźwiedzki*, Mieczysław *Korsak* i Paweł *Niepokojczycki*; Wileńskiego—Piotr *Kalinowski*, Maciej *Stalewski*. Franciszek *Stankiewicz*, Grzegorz *Zejc* i Adam-Aleksander *Pawłowski*; Tełszewskiego— Grzegorz *Puszkarzewski*, Łucko-Żytomierskiego Ludwik *Kwiatkowski*, Mińskiego—Ignacy *Lewieszewski* i Kazimierz *Sniadecki*.

Wiadomości z prawego skrzydła linji kaukazkiej.

Czytelnikom naszym wiadomo, iż Natuchajcy bezwarunkowo poddali się Najjaśniejszemu Cesarzowi Jego Mości, a znakomitsi ze starszyzny tego plemienia, złożyli przysięgę.

Od dnia 14 do 28 stycznia, oddział Adagumski posuwając się od przeprawy Warenikowéj na Anapę i warownię Konstantynowską, przyjmował przysięgę całéj ludności Natuchajskiéj na wierne poddaństwo, a jednocześnie zdejmowany też był plan szczegółowy z nieznanéj nam dotąd miejscowości. Wszędzie po drodze mieszkańcy dawali dowody wielkiéj gościnności i rzadkiéj uprzejmości, przechadzali się tłumnie po obozie i wozili na przedaż siano, drób, bydło i mnóstwo innych artykułów żywności. Przez cały ten czas oddział obfitował we wszystko.

Dnia 29 stycznia, wojska przyjąwszy ostatnią przysięgę ludu, posunęły się z Konstantynowska ku twierdzy krymskiej dwiema kolumnami: lewa posunęła się przez Bakan, a prawa przez wąwoz Neberdżaju, stanowiący granicę pomiędzy ziemią Natuchajców i Szapsugów. Zaledwie czoło naszéj prawéj kolumny poczęło schodzić do doliny Georgiewskiéj, gdy Szapsugowie, zszedłszy z gór, spotkali ją gęstym ogniem kierowanym z krańców lasu i zaczęli ostrzeliwać się z prawym łańcuchem taboru; lecz będąc wyparci przez kozaków pieszych, wspartych 2. secinami kaukazkich kozaków linjowych i Anapskim półszwadronem górali, oraz zagrożeni z tyłu attakiem przybyłéj piechoty, cofnęli się śpiesznie, pozostawiwszy w naszym ręku dwóch zabitych i jednego rannego.

Widząc nieprzyjacielskie działania Szapsugów, naczelnik oddziału jenerał-major Babicz, posłał nazajutrz na odsiecz taboru, na prawo, w górę wąwozu Bogage, jazdę lekką pod dowództwem pułkownika Morenza, podczas gdy reszta wojska i tabor posunęły się wzdłuż Neberdżaju. Na szczycie Bogagachty, lekka kolumna spotkaną została przez liczne tłumy nieprzyjacielskie; nie zważając atoli na trudności przejścia po krętych ścieżkach, na uporczywą obronę zarośli i wądołów, kolumna ta, odpierając i niszcząc po drodze auły, sterty siana i mienie górali, szła stale wskazaną sobie drogą aż do stop góry, gdzie czekały nań większe jeszcze tłumy przez Kara-Batyra Karaczaja dowodzone. Dla uczynienia góralom dywersji i ulżenia poruszenia kolumny pułkownika Morenza, jenerał-major Babicz przeszedł z dwóma

ИЗВЛЕЧЕНІЕ ИЗЪ ОТЧЕТА ИМПЕРАТОРСКОЙ ПУБЛИЧНОЙ БИБЛІОТЕКИ.

Изъ отчета Императорской публичной библіотеки за 1859 годъ представленнаго директоромъ библіотеки, членомъ государственнаго совѣта статсъ-секретаремъ барономъ М. А. Корфомъ мы видимъ, что библіотека въ прошломъ году обогатилась изъ частныхъ приношеній слѣдующими предметами: А) книгами, брошюрами и отдѣльными листками, составляющими 218 номеровъ и 10,142 тома, Б) рукописями, автографами, картами, планами, эстампами, нотами составляющими 54 номера и 263 пьесы автографовъ; 2 номера и 15 піесъ картъ, атлассовъ; 40 номеровъ и 1314 піесъ эстамповъ и фотографіи: 3 номера и 5 піесъ нотъ.

По Высочайшимъ повелѣніямъ и распоряженіямъ начальства поступило въ библіотеку 5,260 томовъ. По закону изъ внутренней цензуры и таможенъ поступило 8117 томовъ. Куплено самою библіотекою 12114 томовъ. Всего книгъ, съ частными приношеніями, брошюръ и отдѣльныхъ листовъ поступило 36,238 томовъ. Эстамповъ, картъ, русскихъ автографовъ и проч., вмѣстѣ съ частными приношеніями 1314.

Новыя покупки библіотеки, съ перевозкою, заграничною пересылкою и т. д. стоили ей 19070 руб. 62¾ копѣйки.

На переплетныя работы издержано 3180 руб. 12 коп. Переплетено всего 9745 томовъ.

Въ Русскомъ отдѣленіи до 1860 года описано 31795 сочиненій въ 37115 переплетахъ, сверхъ того 2021 книга церковной печати въ 2046 переплетахъ. Въ отдѣленіи богословія конченъ систематическій каталогъ богословія библейскаго. Въ отдѣленіи *правовѣдѣнія и камеральныхъ наукъ* совершенно окончены каталоги: инвентарный и алфавитный.

Въ отдѣленіи *Полиграфіи и исторіи литературы* также окончены каталоги инвентарный и алфавитный.

По представленію господина директора библіотеки Государь Императоръ соизволилъ на командированіе старшаго библіотекаря Собольщикова за границу, для осмотра читальныхъ залъ и собранія свѣдѣній о разныхъ подробностяхъ размѣщенія, каталогизаціи и выдачи книгъ. Результатомъ его поѣздки за границу было, особое сочиненіе подъ названіемъ: „Обзоръ большихъ библіотекъ Европы въ началѣ 1859 года“, напечатанное въ журналѣ министерства народнаго просвѣщенія.

Употребленіе Библіотеки. Число читателей посѣщавщихъ Библіотеку въ 1859 году опять возрасло противъ прошлаго года. Билетовъ для чтенія выдано 4154 (въ 1858 году 3716); всѣхъ читателей было 36,194, (въ 1858 году 34,275). Истребовано ими книгъ: на русскомъ языкѣ 51048 томовъ (въ 1858 году 50,638) и на иностранныхъ языкахъ 21323 тома (въ 1858 г. 20,758). Всего же 72,371 томъ.

Рукописей выдано 595 (въ 1858 г. 483). Изъ дежурства въ теченіи года было выдано читателямъ 160,664 тома, считая 300 читальныхъ дней въ году, получится въ выводѣ по 535-и томовъ въ день.

Въ 1859 году Библіотека безмездно удѣлила, какъ и въ предъидущихъ годахъ, часть своихъ дублетовъ разнымъ общественнымъ библіотекамъ. Такъ Пятигорской публичной библіотекѣ принесено въ даръ 127 сочиненій, Архангельской портовой библіотекѣ—180 сочиненій (въ 499-и томахъ), Самарской публичной библіотекѣ 76 сочиненій. Въ Кіевскій учебный округъ 208, а въ Могилевскую гимназію 176 дублетовъ изъ числа сочиненій пожертвованныхъ публичной Библіотекѣ дѣйствительнымъ статскимъ совѣтникомъ Горяниновымъ. Нѣкоторое число дублетовъ принесено также въ даръ Іерусалимской консульской и Аѳинской университетской библіотекамъ, а въ Пристанскій музеумъ обращены 20 дублетныхъ гравюръ Петровскаго времени и нѣкоторыя изданія самой библіотеки.

Посѣтителей для обозрѣнія библіотеки, кромѣ занимавшихся въ ней, было 3012 (въ 1858 г. 2176).

Библіотеку посѣтили: 29-го и 31-го марта Ихъ Высочества Княжны Марія и Евгенія Максимиліановны и принцы и принцесса Ольденбургскіе, въ ноябрѣ Ихъ Императорскія Высочества Великій Князь Константинъ Николаевичъ, Великая Княгиня Александра Іосифовна и Государь Наслѣдникъ Цесаревичъ. Ихъ Императорскія Высочества Великіе Князья Александръ, Владиміръ и Алексѣй Александровичи были въ Библіотекѣ неоднократно.

29 декабря Библіотека удостоилась посѣщенія Государя Императора и Государыни Императрицы, при чемъ Ея Величеству поднесенъ былъ въ художественномъ рѣзномъ переплетѣ альбомъ, составленный изъ фотографическихъ снимковъ, съ нѣкоторыхъ піесъ примѣчательныхъ по художественности, или по древности.

Между посѣщеніями частныхъ лицъ имѣли свой особый характеръ, посѣщенія Шамиля съ сыномъ и прибывшихъ въ С.-Петербургъ 12-ти почетныхъ Киргизовъ.

Сверхъ обыкновенныхъ суммъ, предоставленныхъ Библіотекѣ бюджетомъ, она имѣла въ 1859 году еще слѣдующіе черезвычайные доходы: По Высочайшему повелѣнію отпущено изъ государственнаго казначейства на уплату заграничнымъ книгопродавцамъ и на переплетъ книгъ 10,000 руб.

По Высочайшему же повелѣнію предоставленъ Библіотекѣ остатокъ отъ суммъ, находящихся въ распоряженіи по особо возложенному на господина директора Государемъ Императоромъ порученію 2500 рублей. Продажа дублетовъ и изданій библіотеки доставила 1827 руб. 35 к., отъ разныхъ хозяйственныхъ оборотовъ получено 263 руб. 71 коп. Поступило пожертвованій 550 рублей.

———

МОГИЛЕВЪ НА ДНѢПРѢ.

(Письмо отъ Г. С.)

6 апрѣля 1860.

Виленскій Вѣстникъ, надѣюсь, неоткажетъ сообщить публикѣ пріятное извѣстіе, что нашъ скромный Могилевъ дѣлается болѣе и болѣе музыкальнымъ. Это тѣмъ пріятнѣе, что нашъ высшій кругъ, начиная отъ достойнаго начальника губерніи, всѣми силами поддерживаетъ такое направленіе, а нѣкоторые изъ любителей охотно и сами участвуютъ въ публичныхъ концертахъ.

20 марта здѣсь дали концертъ братья В. и Т. *Мѣшковы*, въ которомъ приняли участіе, хорошо извѣстная Виленской публикѣ, пріѣхавшая изъ Вильна къ роднымъ, д-ца *Роза Трахтенбергъ* *), а также Е. А. и Н. Л. *Бенкендорфъ*, Е. Н. *Попова* и г-жа Ф. М. *Мандельштамъ*. 23-го же марта данъ былъ концертъ *въ пользу воскресныхъ школъ*, въ которомъ, кромѣ приведенныхъ выше лицъ, приняли также участіе Ю. П. *Беклемишева*, Л. П. *Скробецкій* и Ц. П. *Жерардъ*.

Весьма хорошая игра В. М. *Мѣшкова* на віолончелѣ (La mussette d'Offenbach), замѣчательныя музыкальныя способности другихъ лицъ участвовавшихъ въ концертахъ, а въ особенности превосходная игра, талантливой и снискавшей уже извѣстность любительницы-артистки г-жи *Трахтенбергъ*, вполнѣ удовлетворили требованіямъ даже взыскательныхъ диллетантовъ. Д-ца Трахтенбергъ была осыпана громомъ рукоплесканій. Она исполнила въ первомъ концертѣ *Scherzo de Mendelsohn* и *Valse de Concert*, а во второмъ кон-

———

*) Д-ца Роза Трахтенбергъ, получила отличное музыкальное образованіе за границею. Учителями ея были Кулакъ, Таубертъ, Марксъ и др. Еще въ 1853 году, когда она была почти ребенкомъ, Берлинская музыкальная газета предсказывала въ ней новую звѣзду на небосклонѣ музыкальнаго міра. Она постигла всѣ таинства фортепіанной иг. ы. Поняла глубокомысленнаго Мендельсона, мечтательнаго Бетговена, Вебера, Тальберга, и съ каждымъ годомъ удивляетъ насъ развитіемъ таланта и поэтичнымъ направленіемъ въ собственныхъ небольшихъ сочиненіяхъ. Какъ любительница, она играетъ въ концертахъ только съ благотворительною цѣлію и иногда участвуетъ въ концертахъ извѣстныхъ артистовъ. Ред.

ковника *Моренца*, генералъ-маіоръ *Бабичъ*, съ 2-мя баталіонами пѣхоты, 3-мя сотнями кавалеріи при 4-хъ орудіяхъ, пройдя Неберджайскую тѣснину, двинулся къ устью Богаге и искуснымъ дѣйствіемъ стрѣлковъ и орудій принудилъ непріятеля скрыться въ лѣсу. За тѣмъ войска, соединясь, у укрѣпленнаго Баканскаго поста съ лѣвою колонною, продолжали общее движеніе по Неберджаю къ укрѣпленію Крымскому. Горцы провожали насъ выстрѣлами; но понеся въ предъидущихъ дѣлахъ значительную потерю въ людяхъ, не осмѣливались подходить близко. Наша потеря въ эти дни состояла изъ 1 убитаго рядоваго и раненыхъ: оберъ-офицеръ 1 и нижнихъ чиновъ 18.

При этомъ движеніи совершенно опустошена вся страна до ущелья Богаге, взято нами: 1 раненый Шапсугъ и три тѣла съ оружіемъ и отбита баранта.

Съ 1-го по 6-е февраля войска остановились у Крымскаго укрѣпленія, приготовляясь къ движенію въ землю Шапсуговъ, для наказанія ихъ за непріязненныя дѣйствія. 6-го числа отрядъ двинулся тремя колоннами къ бывшему укрѣпленію Абинскому. Горцы зорко слѣдили за каждымъ движеніемъ и пытались остановить колонны: лѣвую — у Шабыча, защищая переправу, и правую—обороняя аулъ Сеферъ-бея-Заноко; но дружный натискъ штуцерныхъ, подкрѣпленныхъ сомкнутыми частями войскъ, картечный огонь орудій и смѣлыя атаки линейныхъ казачьихъ сотенъ и всадниковъ принудили горцевъ поспѣшно скрыться въ лѣса.

На другой день, 7-го февраля, войска продолжали движеніе къ р. Абину въ прежнемъ порядкѣ. Горцы нападали преимущественно на правую колонну, но постоянно были удерживаемы мѣткимъ огнемъ штуцерныхъ и пальбою изъ орудій.

8-го и 9-го чиселъ отрядъ, оставаясь въ лагерѣ на р. Абинѣ, посылалъ легкіе отряды для истребленія ауловъ по долинамъ рр. Абина и Бугундыра. 8-го числа, горцы, собравшись въ числѣ до 2,000 человѣкъ, хотѣли остановить колонну полковника князя *Шаликова*, на переправѣ черезъ Бугундыръ и въ большомъ аулѣ за рѣчкою. Но привыкшіе къ бою Крымцы и двѣ сотни линейцевъ мѣткимъ огнемъ и ударомъ въ штыки и шашки, принудили непріятеля дорого поплатиться за свою попытку. Путь нашихъ войскъ обозначился пылающими аулами и истребленіемъ всего горскаго имущества. Вообще же, въ оба эти дня Шапсуги, собираясь большими партіями, дрались особенно упорно: не упускали ни одного случая для боя, защищая по дорогѣ перелѣски, плѣтни, балки, переправы и аулы и неутомимо насѣдали на арріергарды при отступленіи.

10-го числа Адагумскій отрядъ предпринялъ обратное движеніе, также тремя колоннами, направляясь на Пси-Псебедахъ. Шапсуги, засѣвъ въ лѣсу Перу (на урочищѣ Бугай) между правой и лѣвою нашими колоннами, открыли живую перестрѣлку съ лѣвою цѣпью правой колонны. Въ помощь ей посланы были, изъ средней колонны, три роты Ставропольскаго пѣхотнаго полка, подъ начальствомъ капитана *Медушевскаго*. Роты эти, явившись совершенно неожиданно въ тылу непріятеля, захватили верховыхъ лошадей и зажгли аулы. Тогда горцы, оставивъ колонну полковника князя *Шаликова*, обратились на Ставропольцевъ. Густыя толпы ихъ смѣнялись одна другою и нѣсколько разъ бросались въ шашки; но каждый разъ были опрокидываемы мѣткимъ огнемъ и штыками пѣхоты. Бой продолжался съ полчаса, пока подоспѣли войска авангарда и картечными выстрѣлами заставили непріятеля обратиться въ поспѣшное бѣгство.

Лѣвая колонна также встрѣтила на пути своемъ значительное сопротивленіе; но вскорѣ огнемъ штуцерныхъ очистила весь правый берегъ Абина и войска стянулись къ ночлегу на переправу Уруссъ-Нако.

За тѣмъ 11-го и 12-го чиселъ, отрядъ, уже не тревожимый непріятелемъ, прошелъ къ Пси-Псебедаховской батареѣ, гдѣ и расположился дневать.

Во всѣхъ описанныхъ дѣлахъ при движеніи въ землѣ Шапсуговъ, потеря наша состояла изъ одного убитаго рядоваго и раненыхъ: штабъ-офицеръ 1, оберъ-офицеръ 1 и нижнихъ чиновъ 42.

Результатомъ нашихъ дѣйствій было: опустошеніе, въ полномъ смыслѣ этого слова, всей широкой и богато населенной полосы отъ Адагума и Неберджая до Бугундыра и Шепса; удаленіе враждебнаго народонаселенія верстъ на 25-ть отъ Адагума и границы покорившихся Натухайцевъ и весьма значительная потеря у непріятеля въ людяхъ отъ мѣткаго дѣйствія штуцеровъ и стрѣльбы изъ орудій картечью по густымъ массамъ.

Майкопскій отрядъ, съ 25-го января по 3-е февраля, занимался рубкою лѣса на урочищѣ Пшечигочече, постройкою мостовъ и вообще устройствомъ прямаго сообщенія укр. Майкопскаго съ станицею Лабинскою; а 2-го и 3-го февраля войска отряда распущены на зимовыя квартиры.

(*Газ. Кавказъ.*)

bataljonami piechoty, 3-ma secinami jazdy i 4-ma działami wąwoz Neberdżajski, posunął się ku ujściu Bogage i za pomocą trafnych działań strzelców celnych i dział, zmusił nieprzyjaciela do cofnięcia się do lasu. Następnie wojska połączywszy się u stanowiska Bekańskiego z lewą kolumną, szły razem daléj wzdłuż Neberdżaju ku twierdzy krymskiéj. Wystrzały górali towarzyszyły nam, lecz sami oni, poniosłszy w poprzednich rozprawach znaczne straty w ludziach, nie odważyli się zbliżać. Strata nasza w ciągu tych dwóch dni wyniosła jednego szeregowca zabitego, oraz jednego ober-oficera i 18 żołnierzy ranionych.

Podczas tego poruszenia spustoszoną została do szczętu cała okolica do wąwozu Bogage; zabraliśmy jednego ranionego Szapsuga i trzech poległych z bronią, i nadto odebraliśmy barantę.

Od 1-go do 6-go lutego, wojska stały u twierdzy krymskiéj, gotując się do wyprawy do ziemi Szapsugów, w celu ukarania ich za działania nieprzyjacielskie. Dnia 6, oddział posunął się 3-ma kolumnami ku byłéj twierdzy Abińskiéj. Górale śledzili bacznie każde poruszenie i usiłowali zatrzymać kolumny: lewą nad Szabyczem, gdzie bronili przeprawy, a prawą—broniąc aułu Seferbej-Zanoko; lecz silny attak sztucerników, wspartych ściśniętemi kolumnami wojska, oraz silny ogień i śmiałe attaki secin kozaków liniowych i jeźdźców, zmusiły górali do śpiesznego cofnienia się do lasu.

Nazajutrz, 7-go lutego, wojska posuwały się daléj ku rzece Abin, w tym samym co uprzednio porządku. Górale attakowali głównie prawą kolumnę, lecz wstrzymywani byli za każdą razą celnym ogniem komendy sztucerowéj i wystrzałami z dział.

Dnia 8 i 9, oddział zostając w obozie nad rzeką Abin, posyłał lekkie oddziały dla niszczenia aułów w dolinach rzek Abin i Bugundyr. Dnia 8-go lutego, górale zebrawszy się w liczbie do 2,000 ludzi, chcieli powstrzymać kolumnę pułkownika księcia Szalikowa, przy przeprawie przez Bugundyr i w wielkim aule za rzeczką. Ale przywykli do boju Krymcy i dwie seciny linjowców, celnym ogniem, tudzież attakiem na bagnety i szaszki zmusili nieprzyjaciela do przypłacenia drogo za swe pokuszenie się. Droga naszych w ogóle naznaczona była płonącemi aułami i zniszczeniem wszelkiego dobytku górali. W ogóle zaś w ciągu obu tych dni, Szapsugi, zbierając się w wielkie bandy, walczyli ze szczególniejszą zaciętością, nie opuszczali żadnéj zręczności do walki, broniąc po drodze laski, płoty, wąwozy, przeprawy i auły, oraz nacierając na straże tylne przy cofaniu się.

Dnia 10 lutego, oddział Adagumski przedsięwziął poruszenie odwrótne, także trzema kolumnami, kierując się na Psi-Psebedach. Szapsugowie, zasiadłszy Peru (na uroczysku Bugaj), między naszemi kolumnami prawą i lewą, rozpoczęli silny ogień z lewym łańcuchem kolumny prawéj. Na pomoc jéj posłano, z kolumny środkowéj, trzy roty Stawropolskiego pułku piechoty, pod dowództwem kapitana Mioduszewskiego. Roty te zjawiwszy się niespodzianie z tyłu nieprzyjaciela, chwytały konie wierzchowe i podpaliły auły. Wtedy górale, opuściwszy kolumnę pułkownika księcia Szalikowa, zwrócili się na Stawropolan. Gęste ich tłumy zmieniały się kolejno i rzucały się kilkakrotnie na szaszki, ale za każdym razem odpierane były celnym ogniem i bagnetami piechoty. Walka trwała z pół godziny, dopóki nie pospieszyły wojska straży przedniéj i wystrzałami kartaczowemi nie zmusiły nieprzyjaciela do śpiesznéj ucieczki.

Kolumna lewa spotkała także na swéj drodze znaczny opór, ale wkrotce ogniem sztucerowym oczyściła prawy brzeg Abinu i wojska ściągnęły na nocleg ku przeprawie Urus-Naka.

Następnie 11 i 12, oddział nie napastowany już przez nieprzyjaciela, doszedł do baterji Psi-Psebedachowskiéj i tam stanął na dniówkę.

We wszystkich opisanych bitwach, przy ruszeniu w ziemi Szapsugów, strata nasza s[…]dała się z jednego żołnierza zabitego, i ranio[…] jednego sztab-oficera, jednego ober-oficer[…] czterdziestu dwóch żołnierży.

Wypadkiem działań naszych było: spustoszenie w zupełném znaczeniu tego słowa, całéj szerokiéj i licznie osiadłéj okolicy od Adagumu i Neberdżaju, do Bugundyru i Szepsu; odparcie nieprzyjaznéj ludności o 25 wiorst od Adagumu i granicy ukorzonych Natuchajców, i nader znaczna strata nieprzyjaciela w ludziach z powodu celnego ognia sztucerowego i wystrzałów kartaczowych do mass gęstych.

Oddział Majkopski zajmował się od 25 stycznia do 3 lutego, wycinaniem lasu na uroczysku Pszeczygoczecze, budową mostu i w ogóle urządzeniem prostéj kommunikacji między twierdzą Majkopską i stanicą Łabińską, a 2 i 3 lutego, wojska oddziały zostały rozpuszczone na kwatery zimowe.

Въ 31 Н. Виленскаго Вѣстника, въ Высочайшемъ повелѣніи о новыхъ дирекціяхъ Виленскаго учебнаго округа, пропущена по ошибкѣ *Слуцкая* дирекція съ Слуцкимъ и Бобруйскимъ уѣздами; а въ *Минской* дирекціи не показанъ Игуменскій уѣздъ и въ Бѣлостокской—Бѣлостокскій.

W numerze 31 Kuryera Wileńskiego, w Najwyższym rozkazie o nowych dyrekcjach szkół w Wileńskim naukowym okręgu, w tekscie rossyjskim przez omyłkę opuszczona *dyrekcja Słucka* z powiatami Słuckim i Bobrujskim, a w *Mińskiéj* dyrekcji opuszczony powiat Ihumeński, i w Białostockiéj dyrekcji w tekscie rossyjskim i polskim powiat Białostocki.

WIADOMOŚCI ZAGRANICZNE.

POGLĄD OGÓLNY.

Podane przez nas odpowiedzi dworów na okolnik rady związkowéj szwajcarskiéj przeświadczają, że ta burza w szklance wody, którą Anglja poruszyć chciała, skończy się najspokojniéj przez bezpośrednie porozumienie się cesarza Napoleona z radą helwecką. Mówią wprawdzie o konferencji, lecz jeśliby nawet do niéj przyszło, pełnomocnicy roztrząsną tylko artykuł 92 traktatu wiedeńskiego 1815, porównają go z art. 2 traktatu turyńskiego 24 marca 1860 i niedotykając się tak zewsząd zachwianéj budowy piérwszego z tych traktatów, aby przypadkiem zupełnie nie runęła, wpiszą do protokółu zamiast Sardynji Francję. Wszakże jeżeli z téj strony Europa nie powinna obawiać się wojny, jeżeli nawet przewidzieć trudno skąd pierwszy wystrzał padnie, niemniéj jednak głuche jakieś przeczucie cięży nad Europą i uznanie niepewności pokoju jest powszechne. Każdy powtarza, że wojna jest nieszczęściem, każdy widzi, że dla jéj uniknienia rządy choć ze ściśnionem sercem czynią największe ustępstwa, a jednak blizkość krwawych zapasów jest przewidywana, zapewne dla tego, iż rozum oswoić się nie może z tą myślą, aby i zmiany terrytorjalne i prawa, jakikolwiek ich był początek, ogólnie uznane, obojętnie oddano przedawnieniu. Dotąd przewidywanie wojny odzywa się najsilniéj w Prusiech. Oto świeżo Nowa Gazeta Pruska w obszernym wstępnym poglądzie ostrzega spółziomków, aby zarzeczeniom pokoju nie wierzyli i tym końcem wylicza szczegółowie siłę zbrojną lądową francuzką. Mówi ona wyraźnie: „Dzienniki francuzkie i urzędowe wiadomości zapewniają, iż rząd nie myśli o przygotowaniach do wojny. Zadać im kłamstwa nie można lecz dla tego tylko, że Francja jest do niéj najzupełniéj gotową. Wytężona działalność w zbrojowniach jest dla niéj zbyteczną, bo całe wojsko francuzkie, na pierwsze uderzenie bębna, na pierwszy odgłos trąby stanie jak jeden człowiek. Pułki jazdy mające w przeszłym roku po 400 koni, mają ich dziś po 600. Artylerja oprócz wymienionych 600, liczy w każdym pułku po 1,000 koni zapasowych. Dbałość o konie i wdrożenie ich do służby przechodzi wszelkie pojęcie. Z drugiéj strony wszystkie twierdze doprowadzone do największego porządku. Ze składów w Metz wzdłuż całéj wschodniéj granicy rozwożą bojowe ładunki, przeszłéj zimy Rocroy, Longueville, Thionville, Sedan, opatrzono ogromem dział gwintowanych. W dolinie Seile między granicą pruską i Mozelą zbudowano siedm śluz za pośrednictwem których można zatopić całą tę okolicę. Wszędzie i we wszystkiem widome są plany blizkiéj wojny; oficerowie nie tają się z tém w rozmowach. Słowa mowy tronowéj 1 marca: odzyskać co samo przyrodzenie wskazało, stały się dla wszystkich zrozumiałémi; przyłączenie zaś Sabaudji i Nizzy poczytują za fraszkę, przez którą cesarz chciał tylko dowieść nicestwa wiedeńskiego traktatu. Kolejne powiększanie wojska od listopada 1853 r. i wskrzeszenie gwardji w 1854 doprowadziło liczebną siłę zbrojną francuzką do pół miljona ludzi. Prawda, że w każdéj kompanji uwolniono do domów od 50 do 60 żołnierzy, ale mając telegrafy i drogi żelazne, wszyscy uwolnieni we trzy dni mogą stanąć pod właściwémi chorągwiami. W przeszłym roku jeden z gwardjaków opóźnił się o cały tydzień, pułku swego już nie znalazł na miejscu, rozpacz tak nim owładnęła, że rzucił się do Sekwany. Owoż to wysokie uczucie honoru daje Francuzom prawdziwą przewagę na polu bitwy. Ale nad wszystkiem góruje niezrównana doskonałość organizacji, która dozwala Francji na piérwsze hasło postawić w gotowości 400,000 walczących, kiedy gdzieindziéj wymagane są tak długie do tego zachody. Między oficerami panuje silna wiara, że najprzód użytymi zostaną przeciw Prusom dla odzyskania granicy nadreńskiéj, woleli by jednak pójść na Anglję.“

Potwierdzenie, że Napoleon dopomni się o granicę nadreńską jest tak powszechne w Prusiech, iż przy każdéj zręczności tak w potocznych rozmowach jak i w najważniejszych rozprawach sejmowych, jeden tylko głos odzywa się ciągle: wojna nad Renem. Oto niedawno przy roztrząsaniu prawa o zniesieniu kar na lichwę, w izbie panów na sejmie pruskim wszyscy niemal mówcy zaklinali rząd aby nic nie przedsiębrał na korzyść czcicielów Mamony, aby niepodkopywał stanowiska rycerskich rodów. P. Waldaw-Steinhoefel twierdząc, że za uchwaleniem rzeczonego prawa, własność ziemska przejdzie w ręce lichwiarzów, zapytuje: czy od ich pokolenia można oczekiwać téj samej wierności ku Bogu, królowi i ojczyznie jak od teraźniejszych posiadaczy ziemskich? Z lichwiarzów nie powstanie ród taki jak Schwerinów, którzy pod Hohenfrieden zwyciężać a pod Pragą umrzeć umieli. P. Zedlitz-Neukirch przypomniał obecne niebezpieczeństwa; ostrzegł, że może tego lub następnego lata przyjdzie do walki nad Renem, a wówczas potrzeba ludzi ze stali i żelaza, nie zaś zniewieściałych pachołków Mamony. Ze wszystkich stron izby odzywały się głosy, że z pokolenia lichwiarskiego nie wyjdą ludzie, którzy podobni potomkom rycerskich rodów i dziś jeszcze potrafią ponieść krew i majątek na obronę ojczyzny.

Skoro to przekonanie, że wojna koniecznie wybuchnąć musi, coraz głębiéj wkorzeniać się zacznie i narody oswoją się z jéj niezbędnością, wówczas usiłowania aby ją odwrócić osłabną, a cała działalność rządów skieruje się do tego tylko, aby w dniu stanowczym ze czcią wystąpić. Cierpliwość ludzka ma swoje granice, w danéj chwili zamienia się w zuchwalstwo, wówczas zamyka oczy na niebezpieczeństwa i słucha jedynie głosu obrazy lub zemsty. We Włoszech król Wiktor Emmanuel i hr. Cavour, daleko sięgający i rozumem i sercem, nietają przed ludem włoskim czekających go niebezpieczeństw. Może w ręku jenerała Lamoriciére mimo

цертъ *g moll Mendelsohna*, *Deux Lider de St. Heller*, Мазурку, *Air de Chasse de Mendelsohn* и фантазію на темы изъ Донъ-Жуана.

Мы должны съ радостію прибавить, что сборъ съ послѣдняго концерта былъ весьма значителенъ.

МИНСКЪ.

30 марта 1860.

Справедливо замѣчено въ 48 номерѣ театральнаго и музыкальнаго Вѣстника за прошлый годъ, что Минскъ городъ музыкальный. И въ самомъ дѣлѣ любовь къ музыкѣ развита у насъ въ замѣчательной степени, такъ что нѣтъ почти ни одного дома, даже между среднимъ классомъ людей, въ которомъ не было бы слышно музыки. А концертовъ и музыкальныхъ вечеровъ у насъ бываетъ столько, что для недостаточнаго любителя, который не хотѣлъ пропустить ни одного концерта, просто бѣда! Въ истекшемъ концертномъ сезонѣ мы слышали гг. Контскаго, Шифа, Соколовскаго, Терентьева, Порадзинскаго и др. Но обратимся къ послѣднему. Мы вынесли самое пріятное впечатлѣніе изъ концерта Miserere Крогульскаго, даннаго артистами любителями въ здѣшнемъ Римско-Католическомъ каѳедральномъ костелѣ 23-го ч. марта съ благотворительною цѣлію. Не входя въ разборъ самаго концерта, мы разскажемъ только обстоятельства его вызвавшія.

Одинъ изъ нашихъ учителей музыки, г. Павловскій, возъимѣлъ счастливую мысль дать Miserere, сочиненіе *Крогульскаго*, своего бывшаго наставника, съ тѣмъ, чтобы вырученный доходъ обращенъ былъ, частію на вновь учрежденный въ Варшавѣ музыкальный институтъ, а преимущественно на изданіе предсмертнаго сочиненія Крогульскаго, умершаго въ 1842 году, оставившаго жену и сына въ крайней бѣдности. Директоръ института г. Контскій, на авторитетъ котораго можно положиться, въ письмѣ къ Павловскому говоритъ, что Miserere Крогульскаго твореніе высокое, написанное въ духѣ чисто религіозномъ, заслуживаетъ вниманія артистовъ и заявленія его музыкальному міру. Трудности при постановкѣ этого произведенія представлялись огромныя. Надобно было собрать хоръ по крайней мѣрѣ изъ 25 человѣкъ любителей, а можно ли было ожидать, чтобы всѣ любители, знали на столько музыку, чтобы участвовать въ концертѣ? Наконецъ два мѣсяца трудовъ и не малыхъ пожертвованій (г. Павловскій на все это время принужденъ былъ отказаться отъ уроковъ, которыми живетъ) увѣнчались успѣхомъ. 23-го марта мы слышали Miserere Крогульскаго, въ которомъ участвовали: изъ дамъ д-цы Стржялко, двѣ сестры Урбасевичъ, Окуличъ, Шишко, Лопато, Баумгартенъ, Ивашкевичъ и Кучинская, а изъ мущинъ соло пѣли гг. Валицкій (басъ) и Прушинскій (теноръ). Можно сказать утвердительно, что впечатлѣніе произведенное на многочисленную публику было самое благопріятное. Больше всѣхъ понравился чистый симпатичный сопрано д-цы Стржялко старшей, которая, къ чести ея слѣдуетъ добавить, не полѣнилась пріѣхать для добраго дѣла за 250 верстъ, по самой ужасной дорогѣ. Изъ всѣхъ же отдѣльныхъ номеровъ, а ихъ было 12, лучше всѣхъ удались дуетъ (сопрано и теноръ) тріо, (сопрано, теноръ и басъ) и послѣдній хоръ (фуга).

Конечно, найдутся вѣрно строгіе судьи, одни, которые будутъ по привычкѣ находить во всемъ дурную сторону, другіе по духу противорѣчія, а третьи, чтобы заявить *и свой взглядъ*. Впрочемъ Богъ съ ними; но чтобы они не говорили, безкорыстные труды г. Павловскаго и благородная готовность любителей-артистовъ содѣйствовать прекрасной цѣли не потеряютъ своей цѣны.

И. Г.

szyderstw z różnoplemiennéj zwerbowanéj drużyny, zamieni się ona w porządne jednolite wojsko. Pożyczka 50 milijonów frank. świeżo przez rząd papieski zaciągnięta, bogate dary ze wszystkich katolickich krajów na obronę państwa kościelnego do Rzymu płynące, mogą opatrzyć korpus Lamoriciera we wszystkie potrzeby wojenne. Pokonanie powstania sycylijskiego, dowiedziona w tém zdarzeniu wierność wojska dla króla Franciszka II może znowu obudzić dawniejsze jego chęci poświęcenia swego wojska usłudze Ojca św, a wtenczas żadna siła ludzka nie wstrzyma Austrji od wystąpienia, bo chociaż smutne zwiastuny upadku zjawiają się zewsząd na widnokręgu austryjackim, chociaż tak jak przed ruiną domu Ludwika Filipa zbrodnia książęcia Praslin i przeniewierstwo ministra Teste zapowiadało rozprzężenie społeczne, tak i teraz kradzieże jenerała Eynatten, samobójstwo ministra Brucka grożą czarnemi godzinami, wszakże wojsko austryjackie jest dzielne, karne i należycie uzbrojone. Jeszcze go lekceważyć nie można, i jeśli zwyciężyć niepotrafią to przynajmniéj wymusi na nieprzyjacielu krwawy okup za wygranę.

F R A N C J A.

Francuzki urzędowy dziennik petersburski umieścił d. 14 b. m. następny akt dyplomatyczny. Depesza księcia Gorczakowa do hr. Kisselewa posła rossyjskiego w Paryżu:

Petersburg, *30 marca 1860.*

Książe Montebello udzielił mi depeszę przesłaną mu przez p. Thouvenela pod dniem 13 marca. Zawiera ona sposob widzenia gabinetu tiuljeryjskiego co do połączenia Sabaudji i hrabstwa nizzańskiego z Francją. J. C. M. wysłuchał rzeczonéj depeszy z całém zajęciem na jakie zasługuje ważność przedmiotu. Nasz N. Pan uważa to ustępstwo, na które dobrowolnie zgodził się król sardyński, jako umowę między monarchami niezależnymi i podług przekonania J. C. M. nienadwerężającą równowagi europejskiéj, byleby była zastosowaną w tém co ściąga się do obwodów sabaudzkich,podlegających neutralizacji, w taki sposób, abynieobrażała żadnego nabytego prawa, nie nadwerężała żadnéj prawnie posiadanéj korzyści i utrzymała w całéj rozciągłości zasadę wieczystéj neutralności szwajcarskiéj, ogłoszonéj przez akta wiedeńskie i paryskie. Najjaśniejszy Cesarz Jegomość z zadowoleniem przekonał się że i rząd francuzki podziela ten sposób widzenia, jak tego dowodzą drugi artykuł traktatu podpisanego z rządem piemonckim i oświadczenia uczynione przez p. ministra spraw zagranicznych Francji.

J. C. M. chętnie ufa że rozbior, którego obwody pograniczne ze związkiem helweckim będą przedmiotem, przyczyni się do takiego porozumienia, które będzie mogło być przyjęte przez wszystkie strony. Gabinet cesarski z miejsca swojego dołoży wszelkiéj troskliwości w utrzymaniu zastrzeżeń gwarantujących bezpieczeństwo państwa, którego neutralność żywo obchodzi całą Europę.

Na rozkaz cesarza wzywam Waszę Dostojność odczytać powyższą depeszę p. ministrowi spraw zagranicznych i zostawić mu jéj odpis. Proszę przyjąć i t. d. (*J. de. St P*).

Paryż, *d. 20 kwietnia.*

Wspomniana przez nas polityczna bezimienna broszura po nazwą la Coalition daje korrespondentowi gazety pruskiéj powód do następnych uwag. „Wiadomo jak niektóre wyrazy skutecznie działają w pewnych danych okolicznościach. We Francji słowa Koalicja i święte przymierze są jak uderzenie bębna wzywające do broni, dla tego też nazwa broszury mogła być pewną ciekawości ludowéj, a chociaż urzędowie wyrzeczono się tego pisma, to więcéj jeszcze dodało mu wagi. Autor z kopyta oskarża Anglję, iż chce nową koalicję przeciw Francji skojarzyć. Głośna mowa lorda J. Russel leży mu na sercu i zdaje się że mu pióro do ręki podała. Porównywając to z drażliwością panującą między dwoma państwami, z wrażeniem, jakie mowa lorda Russel tu sprawiła, ze słowami w jakich hr. Persigny w jedném z najwyższych towarzystw angielskich dał się słyszeć, przyznać należy że duch panujący w sferach rządowych francuzkich dziwnie zgadza się z duchem broszury. „Skoro, mówi autor, Francja zażądała nic nieznaczącego wynagrodzenia za niezmierne poniesione ofiary, będącego razem środkiem przezorności, Anglja okazuje gotowość nietylko zerwać z Francją,ale krząta się około uknowania przymierza przeciw cesarstwu. Dawniéj już przebąkiwano, że Francja, przekonawszy się o błahości pożytku ze związku z Anglją, ogląda się czy gdzie indziéj nieuda się wejść w korzystniejsze stosunki a mianowicie z Rossją i z mniejszemi państwami nadmorskiemi, aby zawrzeć związek morski przeciw W. Brytanji. Autor wyraźnie mówi „że skoroby Francja sprzymierzyła się z Rossją i Danją, wówczas morze północne zamknie się dla Anglji.“ Rzecz prosta, że sprawa wschodnia otwiera dla autora szerokie pole domysłów. Według niego, „Rossja pragnie Carogrodu.“ Skoro przyjdzie do sporów o spadkobierstwo po sułtanach, wnet Anglja, Austrja, Francja i Rossja dopomną się o udział w téj puściźnie, a kto wie czy wówczas korzyści całéj Europy nieokażą się sprzecznemi z widokami Anglji. Niemożna wyraźniéj grozić przymierzem francuzko-rossyjsko-austrjackiem, zwłaszcza pamiętając, że Napoleon nie wyrzekł się jeszcze nadziei zupełnego wyrugowania Austryjaków z Włoch i wynagrodzenia ich za stratę Wenecji na wschodzie.

„Jeżeli mówi autor, chciwa panowania Austrja, któréj stara budowa chwieje się, powoli z Włoch, gdzie utrzymać się niemoże, ustąpi i wzdłuż dunajskiéj kotliny posunie się do księstw dążących ku zjednoczeniu, a znajdujących się pod rządem tymczasowości, natenczas pogrom Anglji jest oczywisty, równowaga zaś Europy w niczém się nie nie nadweręży.“ Autor idąc daléj w swych przypuszczeniach uroczyście oświadcza. „Że wówczas nic nie przeszkodzi do utrwalenia téj przewagi, do jakiéj Prusy w związku niemieckim dążą, a o jakiéj w 1848 wraz z utworzeniem niemieckiego jednolitego państwa marzyły. Bo cóż Francję ma obchodzić utworzenie ościennego niemieckiego cesarstwa, skoro jéj granice tak zostaną obwarowane od Renu, jak je dziś zabezpieczają Alpy? Francja,wróciwszy do naturalnych swych granic,będzie wolną od wszelkiéj obawy ich przekroczenia. Sąsiedztwo wielkiego i przez własną potęgę wolnego od obawy państwa mniéj będzie niepokoiło Francję jak sąsiedztwo drobnych państweczek ciągle trwożnych i zazdrośnych, ciągle gotowych do spiskowania przeciw Francji i które dla obrony swojéj neutralności więcéj wrzawy czynią niż wielkie mocarstwa w obronie swojego istnienia.“ To znaczy,że Napoleon bynajmniéj niesprzeciwi się Prusom w obaleniu pojedyńczych małych tronów niemieckich, byleby mu oddać lewy brzeg Renu.

d. 21 kwietnia.

Monitor umieścił adres duchowieństwa z Annecy, w którym wynurza wdzięczność swoja cesarzowi, iż nie zezwolił na uszczuplenie diecezji. ś. Franciszka Salezego przez oderwanie obwodow Chablais i Faucigny. Dawniejszemu ministrowi Sardyńskiemu Deforesta właścicielowi dóbr w hrabstwie nizzańskiem cesarz Napoleon kazał oświadczyć, iż chce go mianować senatorem Francji, lecz Deforesta podziękowawszy za ten zaszczyt, ma zamiar sprzedawszy swe majętności wynieść się do Włoch. Twierdzą, że jenerał Goyon otrzymał rozkaz swojego rządu aby dopomagał jenarałowi Lamoriciere w organizacji wojsk papieskich. Cesarz Napoleon pragnie przyśpieszyć czas w którymby mógł wojska swe z Rzymu odwołać.

Cesarz Napoleon III urodzony 20 Kwietnia 1808 r. zaczął wczoraj 53 rok życia.

Ministerstwo sprawiedliwości we Francji ogłasza corocznie między innemi statystykę procesow rozwodowych. Z tabeli na r. 1858 wykazano ich 1977, zkąd widzieć się daje, że z każdym rokiem liczba rozwodów wzrasta.

Monitor umieścił doniesienie o wybuchłém i wnet przytłumioném powstaniu w Algerji w okolicach Konstantyny: Pokolenia Hodny żyły w najgłębszym pokoju, wtém przybłąkał się do nich niejaki Si—Mohamed — ben — bu-Khrenech utrzymując że jest wysłańcem szeryfa z Suzel Aksy, który według proroctwa ma kraj od chrześcijan uwolnić. Udało mu się pokolenia podniecić do broni; zebrał znaczny oddział zbrojnych, który co godzina wzrastał. Skoro to gruchnęło, dowodzący w Batnai Setif wyruszyli z lekkiémi kolumnami do Hodny, uderzyli dnia 25 marca na oboz liczący 1500 powstańców. Jenerał Desmarest natarł, nieprzyjaciel pierzchnął w największym nieładzie, herszt został pojmany, pięć chorągwi, wszystkie namioty i trzody wpadły w ręce Francuzów; nieszczęściem poległo 28 ludzi, między którymi 3 oficerow, rannych liczą 56. W pięć dni późniéj znikły wszelkie ślady powstania. (*Pr. Ztg*).

W Ł O C H Y.

SARDYNJA.

Ofiarowana przez Rzymian szpada królowi Wiktorowi Emmanuelowi kosztowała więcéj 2,000 szkudów rzymskich. Summę zebrano z dobrowolnych składek w których wzięło udział około 4,000 osób.

W 16 wieku w pośród nieustannych wojen rzeczypospolitych między sobą, genueński admirał Doria, zdobywszy port pizański zabrał jako trofeum łańcuchy, któremi port zamykano. Odwiezione do Genui spoczywały tam aż dotąd. Teraz gdy pojedyńcze kraje włoskie zlewają się w jednę całość, rada miasta Genui uchwaliła to znamię klęski wrócić Pizanom, aby na zawsze zniknęła nawet pamięć dawnych bratobójczych wojen włoskich. Szczęśliwym zbiegiem okoliczności młody Doria potomek zwycięzcy upoważniony został do wrócenia Pizanom rzeczonych łańcuchów.

Inkwizytor O. Feletti, oskarżony jako główny sprawca porwania małego Mortara, uznany przez sąd główny bolońskí niewinnym, został wnet po zapadłym wyroku uwolniony.

Hrabina M. della Torre z domu hrabianka de Salasco, o któréj dwóch broszurach podaliśmy przed tygodniem wiadomość, w liście pisanym d. 19 kwietnia do redaktora dziennika le Nord, między innémi mówi: „Nie wiém co dało korrespondentowi pańskiemu w Turynie prawo do mówienia o moich miłośnych przygodach; jeśli miałam jakie przygody, te były czysto polityczne. Ci którzy znają moje serce, miłość ojczyzny i jéj niepodległości, pewno pojęli jakie uczucie skłoniło mię do pisania i nikt z nich niewyrządził mi krzywdy posądzenia mię, aby to co napisałam niepłynęło z najgłębszego przekonania i zupełnéj znajomości rzeczy. Korrespondent pański oskarża mię o miotanie pocisków zatrutych, ale nie mówi niesprawiedliwych!... Może za żywo ugodziły, jest to dowodem ich prawdziwości.“

Dziennik Opinione zbija zarzuty czynione przez arcyksiążęcia Ferdynanda lotaryngskiego zmarłemu Mrgr. Lajatico. Powiedziawszy, że oskarżenia arcyksiążęcia upaść muszą wobec uwielbień, otaczających pamięć tego znakomitego męża, dziennik florencki skreśla stosunki jego z domem lotaryngskim. „Margrabia był najwierniejszym doradzcą, najdoświadczeńszym mężem stanu, najszczérszym przyjacielem, jakiego dom lotaryngski posiadał w Toskanji, ale nieczerpał swoich natchnień ani w Wiedniu, ani w atmosferze dworskiéj, ani w chęci podobania się książętom. Szedł jedynie za sumieniem i powinnością i za dobrem dynastji, którego nieoddzielał nigdy od pożytku ojczyzny. Skromny i rozsądny nie narzucał się ze swemi radami, gdy ich nieżądano i dopóki ostateczność dynastji lub kraju nienakazywała mu przerwać milczenia; wówczas wszakże przemawiał z wszelką otwartością i niewahał się nigdy z oświadczeniem warunków pod jakiemi gotów był poświęcić swe usługi. W r. 1847 będąc gubernatorem Liworno ostrzegał, iż reformy są niezbędne; rady jego odrzucono. Wezwany na ministra, oświadczył się za ogłoszeniem konstytucji; wnet wpadł w niełaskę. W r. 1859 znowu przerwał milczenie, uwiadomił prezesa rady ministrow iż wojna była nieuchronną, radził więc aby Leopold II postąpił jak na książęcia włoskiego przystało, wykazał niedorzeczność neutralności, namawiał do przymierza franko-sardyńskiego i jako zakład pojednania namawiał, aby młodzi książęta odbyli wyprawę pod włoskiemi chorągwiami. Te rady przyjęto z pośmiewiskiem. W miesiąc poźniéj wezwany do pogodzenia dynastji z krajem, radził abdykację. Gdy i to odrzucono ujrzał, że wszelka dalsza usilność ocalenia dynastji zginęła. Jeżeli w r. 1849 po ucieczce wielkiego książęcia do Gaety skazał się na dobrowolne wygnanie, w r. 1859, postrzegłszy, że książęta schronili się do Austrji, poszedł tam gdzie go wołały wzniosłe uczucia, cała przeszłość jego życia oraz obowiązki patrycjusza i obywatela; wszakże i wowczas jeszcze przesłał ostateczną radę młodemu książęciu,aby szukał ochrony przeciw pociskom nieszęścia w obozie Francji i Piemontu. Każdy poszedł swą drogą.

Depesza telegraficzna z Pizy zwiastuje przybycie króla Wiktora Emmanuela do tego miasta, przyjęto go z niewymówném uniesieniem. Przybywszy o 10 zrana, przyjąwszy władze miejscowe, udał się ze swym orszakiem na oglądanie pomników, potém z balkonu pałacowego przypatrywał się wyścigom na łodziach po rzece Arno. O god. 6 wieczorem odjechał do Florencji.

Rzym, *14 kwietnia.*

Jenerał Lamoricière dał nader niespodziewany komentarz do swojéj proklamacji, przemawiając bowiem do oficerów zawołał: „Idźcie za moim przykładem, trzymajcie się mojéj zasady: „wierność dla chorągwi i dla sprawy wolności!“ Te słowa fantastycznego jenerała bardzo się tu niepodobały, lękają się bowiem, aby czarowne słowo wolności niebyło opacznie pojęte przez wojskowych.

Kapitan wojsk cesarsko austryjackich książe Odescalchi opuścił szeregi austryjackie,i wszedł do wojska papieskiego w stopniu adjutanta przy wodzu naczelnym jenerale Lamoricière.

Hr. de Merode tajny podkomorzy papieski, dziś minister wojny państwa kościelnego, jest osobistym nieprzyjacielem kardynała Antonelli. Ojciec św. zaszczyca najwyższém zaufaniem młodego Belgijczyka; stronnictwo Antonellego poczyna trwożyć się o zachowanie posiadanego dotąd przezeń wpływu. (*le Nord.*)

KRÓLESTWO OBOJGA SYCYLJI.

Messyna, *11 kwietnia.*

Niewiadomo co trzymać o powstaniu messyńskiém. Na rogach wszystkich ulic rozlepiono następną proklamację:

„Jenerał don Pasquale Russo dowódzca prowincji i miasta, mimo zaręczenia osób i własności, ogłoszonego wczoraj, dowiaduje się z żalem, że upłynionéj nocy strzelano z balkonów i okien wielu domów na wojsko królewskie. Przez tę niespodziewaną a prawie powszechną napaść, widzi się zmuszonym do oznajmienia, że w razie trwania tych wandalskich zamachów, rozkaże domy, z których by strzelano, dobyć szturmem i zbrodniarzy oddawać całéj surowości prawa. Zwracam i na to uwagę, że jeśli upor źle myślących trwać będzie, przedsięwezmę wszystkie środki poskromienia, niewyłączając bombardowania miasta z cytadelli.“

Gdy w skutek powyższego ogłoszenia, jakby na urągowisko wszelkiéj cywilizacji i ludzkości uczynionego, mieszkańcy przerażeni zgrozą uciekać z miasta poczęli, konsulowie obcych mocarstw udali się z protestacją do jenerała, twierdząc, że nic tych okrutnych groźb nieusprawiedliwia, że miasto zachowało się spokojnie, nocne zaś strzelanie z domów było wierutnym wymysłem. Jakoż konsulowie francuzki i angielski otrzymali nową proklamację, którą jednak tylko na niewielu miejscach rozlepiono.

„My dowódzca i t. d. Przeświadczeni o dobrym sposobie myślenia mieszkańców messyńskich, surowe środki zastosowane będą tylko przeciw powstańcóm, którzy snują się w okolicach miasta i napastują wojsko; zapewniam więc dobrze myślących, iż niemają się czego lękać, oraz, że wrócić mogą do swoich zwykłych zatrudnień.“

Jakże rozwikłać tę plątaninę? w przeciągu kilku godzin Don Pasquale grozi zburzyć miasto w perzynę jako gniazdo rokoszan, i wnet oświadcza, że miasto jest spokojne, a obywatele jego niczego od wojska lękać się niepowinni. W obec tych sprzeczności, i tego mącenia prawdy, mimowolnie wierzyć przychodzi, że całą ta fantasmagorja wymierzona jest na słaby umysł króla, aby go do rządów zrazić, i wpędzić na drogę abdykacji. Jeżeli te matactwa są dziełem austryjackiéj królewskiéj macochy, nic dziwnego, że imie Austrji przychodzi w coraz większą we Włoszech ohydę. Rozeszła się wiadomość, że hr. Syrakuzy wyjeżdza do Paryża; cnotliwy list jego starano się wystawić w oczach królewskich za obrazę majestatu, co stosunki stryja z synowcem do tego stopnia zajątrzyło, iż piérwszy woli kraj opuścić niż na takie zaślepienie patrzeć. (*Pr. Ztg.*)

S Z W A J C A R J A.

Bern, *d. 18 kwietnia.*

Wiadomo, że z powodu ustępstwa Sabaudji, Szwajcarja zatrwożona o swoją neutralność, podżegana przez Anglję,odwołała się do czterech wielkich mocarstw europejskich, wzywając ich pomocy w utrzymaniu traktatów 1815 r. Gabinety odpowiedziały, rząd związkowy tekst otrzymanych odpowiedzi ogłosił; jako ważne dokumenta historji spółczesnéj podajemy je w dosłównym przekładzie.

I.

Petersburg, *d. 26 marca 1860.*

Mości panie baronie!

Otrzymałem notę, którą prezydent związku szwajcarskiego przesłał pod d. 19 marca gabinetowi cesarskiemu oraz innym wielkim mocarstwom,z powodu układów terrytorjalnych zawartych między Sardynją i Francją. W téj nocie p. Frey-Hérosée wyraża obawy rady związkowéj,jakiemi napełnia ją przejście Sabaudji pod panowanie Francji, oraz życzenia aby ten nowy stan rzeczy niezachwiał bezpieczeństwa posiadłości szwajcarskich i niezaszkodził materjalnym pożytkom jéj ludności pod oboim względem; prezydent związku w imieniu kraju swojego wzywa pomocy mocarstw, które wr. 1815 zaręczyły wieczystą neutralność Szwajcarji.

Gabinet cesarski zastanowił się nad tém żądaniem z całą uwagą, na jaką zasługuje i sądzi iż niemoże dostateczniéj odpowiedzieć, jak zapewniając: że podziela sposób widzenia mocarstw, które podpisały akt 20 listop. r. 1815, uznając najautentyczniéj że neutralność i nietykalność Szwajcarji i jéj niezależność od wszelkiego obcego wpływu są ściśle związane z prawdziwem dobrem całéj Europy. Rząd francuzki ze swojéj strony oznajmił, iż chce wejść w rokowania o tym przedmiocie wspólnego interesu z mocarstwami gwarantującemi, tudzież ze związkiem szwajcarskim, do czego i rada związkowa okazała gotowość, a więc i gabinet cesarski niewaha się zgodzić się ze swéj strony na zapowiedziane rokowania. Gabinet chętnie

wierzy, że rada związkowa nie będzie wątpiła o troskliwości rządu rossyjskiego w skuteczném zapewnieniu neutralności helweckiego kraju. Poruczam panu oświadczyć to panu prezydentowi związku, zgodnie z duchem niniejszéj depeszy. Proszę przyjąć i t. d.

podpisano: *Gorczakow.*

II.

Wiedeń, *d. 8 kwietnia 1860.*

Mości panie baronie!

Sprawujący interesa szwajcarskie wręczył mi notę, którą p. prezydent związku helweckiego raczył mi wprost przesłać pod d. 19 marca. Ponieważ rada związkowa udzieliła wam p. baronie odpis tego aktu, nie załączam więc noty autentycznéj. W rzeczonym dokumencie rada związkowa dopominała się interwencji mocarstw, które gwarantowały neutralność szwajcarską, aby te mocarstwa wspólnie z radą obmyślały środki ocalenia praw zastrzeżonych dla Szwajcarji w obwodach zneutralizowanych Sabaudzkich, zagrożonych zaś przez ustępstwo Sabaudji na rzecz Francji. Rząd cesarski zastanowił się z całą uwagą, na jaką zasługuje, nad pismem przesłaném mu przez radę związkową.

Mocarstwa, które podpisały oświadczenie 20 marca 1815 r. uznały, że neutralność i nietykalność Szwajcarji oraz jéj niezależność od wszelkiego obcego wpływu obchodzą prawdziwe interesa polityki europejskiéj.

Austrja wierna téj zasadzie bądź, to w przesileniach wewnętrznych, które przebywać związkowi przyszło od r. 1815, bądź z powodu zagrażających jéj niebezpieczeństw zewnętrznych dała niezaprzeczone dowody téj wysokiéj wagi, jaką przywiązuje do zasłonienia neutralności szwajcarskiéj od wszelkiego uszczerbku. Świeżo jeszcze, gdy na początku ostatniéj wojny, wojska jednéj ze stron wojujących przechodziły część ziemi zneutralizowanéj Sabaudzkiéj, my pierwsi podnieśliśmy głos dla zwrócenia uwagi Europy na to nadwerężenie zasad neutralności szwajcarskiéj.

Rada przeto związkowa wątpić nie może o skwapliwości, z jaką gotowi jesteśmy przyczynić się do wszelkiego układu mogącego osłonić Szwajcarję i utrzymać jéj neutralność od wszelkiego niebezpieczeństwa.

Wszakże rada związkowa zapewne nieukrywa przed sobą trudności tego przedsięwzięcia. Przekładałaby ona stan uprzedni (statu quo) nad wszelką odmianę. Zgadzamy się z nią w tym poglądzie. Nadto rada związkowa uznaje że ustępstwo Sabaudji na rzecz Francji jest w bezpośrednim związku ze zmianami terrytorjalnemi zaszłemi we Włoszech.

Przejęci tém przekonaniem, nie przestaliśmy twierdzić, że pochwalać lub cierpieć połączenia dokonane przez Piemont we Włoszech środkowych, byłoby to samo co torować drogę do zmian terrytorjalnych od strony Alp; i że chcąc uniknąć skutków należało przedewszystkiém obalić ich przyczynę.

Postawieni dziś wobec trudności, które usiłowania nasze napróżno starały się uprzedzić, widzimy w zobowiązaniu się rządu francuzkiego (iż tenże porozumi się tak ze Szwajcarją jako też z mocarstwami, które zaręczyły jéj neutralność co do zneutralizowanych sabaudzkich obwodów) słuszny powód do nadziei, że to pytanie rozwiązaném będzie zgodnie z opartemi na prawie wymaganiami. Upoważniając was p. baronie do zapewnienia p. prezydenta związku iż gotowi jesteśmy przyczynić się w tym duchu do ogólnego porozumienia, proszę o odczytanie mu niniejszéj depeszy i do zostawienia jéj odpisu.

Rechberg.

Do p. barona Menshengen posła nadzwyczajnego i pełnomocnego ministra J. C. kr. M. w Bernie.

III.

Urząd spraw zagranicznych 3 kwietnia 1860.

Miałem zaszczyt otrzymać pismo przesłane mi d. 19 marca w imieniu rady związkowéj w przedmiocie części kraju Sabaudzkiego, podciągniętych pod neutralność Szwajcarji przez traktaty i akta 1815 r.

Rada związkowa nie może wątpić jak wysoko obchodzi rząd J. kr. brytańskiéj Mości dobro związku szwajcarskiego i powinna być pewną że ważne przedmioty wymienione w piśmie W. Dostojności zostaną wzięte pod najbaczniejszą rozwagę przez rząd angielski, który pośpieszył porozumieć się w téj mierze z innemi mocarstwami, mającemi uczestnictwo w podpisaniu zobowiązań się r. 1815 wspólnie z Wielką Brytanją. Mam zaszczyt i t. d,

podpisano: *Russel.*

Do p. Frey-Hérosée prezydenta rady związkowéj helweckiéj.

IV.

Berlin, *30 kwietnia.*

Miałem zaszczyt otrzymać okólną notę z d. 19 marca, którą p. prezydent związku helweckiego, używając w tém pańskiego pośrednictwa przesłał naszemu gabinetowi, również jak i dalszym mocarstwom reprezentowanym na kongressie wiedeńskim w celu wezwania ich interwencji w obronie praw, których mocy Szwajcarja chce dowodzić co do neutralizacji kilku obwodów Sabaudji, praw według przeświadczenia rady związkowéj zagrożonych przez ustępstwo Sabaudji na rzecz Francji.

Niemam potrzeby powtarzać, że krok rządu związkowego i położenie, dające do niego powod, zwraca na siebie w najwyższym stopniu uwagę gabinetu J. kr. Wysokości ks. Rejenta. Wychodząc z zasady, iż idzie o pytanie ściągające się do wszystkich mocarstw, które podpisały akt kongresu wiedeńskiego, gabinet usiłować będzie doprowadzić też mocarstwa i Szwajcarję do porozumienia się względem najwłaściwszych środków ku odwróceniu wszystkiego, coby mogło nadwerężyć niezależność i neutralność związku helweckiego.

Proszę odczytać niniejszą depeszę p. prezydentowi związku helweckiego, i zostawić mu jeśli zażąda jéj odpis.

podpisano: *Schleinitz.*

ANGLJA.

Londyn, *d. 22 kwietnia.*

P. Richard Cobden wyjechał do Paryża w celu przygotowania drogi do traktatu żeglugi. Mniemają, że znamienity negocjator zażalony jest na gabinet, iż usługi jego przy traktacie handlowym niezostały dostatecznie wynagrodzone. Pragnął on otrzymać stopień radcy tajnego; jest to czczy tylko tytuł, niedaje bowiem wstępu do gabinetu i jedyna z niego korzyść że takiego radcę nazywają b a r d z o s z a n o w n y.

Zapowiadają, że cesarz Francuzów ma wkrótce przysłać królowéj angielskiéj bogaty zbiór nowéj porcelany sewrskiéj. W każdym razie będzie to dar stosowniéjszy od niedawno przesłanego t. j. armaty. Szczególna myśl ofiarować damie, choćby królowéj, podobny upominek.

(*J. de St. P.*)

AUSTRJA.

Wiedeń, *d. 22 kwietnia.*

Dzienniki austryjackie rozpisały się o znaczeniu ostatnich postanowień cesarskich względem Węgier. Powszechne jest mniemanie, że rozmowa barona Pronay, obrońcy wyznania protestanckiego w Węgrzech, którą podczas ostatniéj swojéj bytności wiedeńskiéj miał zaszczyt mieć z cesarzem, wpłynęła na to postanowienie. Przełożył on Franciszkowi Józefowi, że dopóty umysłów w Węgrzech nie przejedna, dopóki dawnego urządzenia królestwa nie przywróci. Otwarcie wykazał wszystkie błędy, niestosowności, uciski, wielkie a bezpożyteczne ciężary, któremi nowa organizacja kraj węgierski obarczyła. Cesarz po uważném wysłuchaniu tych przełożeń, oświadczył, że pierwszy raz wystawiono mu stan Węgier z téj strony, i że pilnie zastanowić się nad słowami barona Pronay zamierza. Zapewne myśl panującego była szczéra, chęć przywrócenia narodowych instytucji nie obłudna, ale co z téj woli cesarskiéj biurokracja austryjacka zrobiła, widać z tekstu reskryptu do jenerała Benedeka. Dziennik węgierski L l o y d p e s t a ń s k i , organ niemiecki, mówi z tego powodu między innemi:

„W moc rozkazu królewskiego z d. 19 marca, podział na pięć oddzielnych zarządów ustąpi znowu jedynemu kierunkowi wychodzącemu z Budy, do którego od wieków naród przywykł. Następnie ma być wprowadzone rządzenie się komitatów przez siebie same i otworzenie sejmu. Napróżno byłoby mówić jak czarownie słowa „kongregacje komitatowe“ i „sejm“ brzmią w uszach węgierskich. Uświęcone przez obyczaj przodków, a odjęte nam przez lat dziesięć uczyniły nam te słowa jeszcze droższemi. Radość będzie powszechna skoro te słowa zgodnie z naszemi podaniami i z naszém historyczném prawem do życia wskrzeszone zostaną; bo Węgrzy szanują polityczną spuściznę swoich przodków, straż jéj nakazana jest przez dziejowe sumienie. Nim więc Węgrzy przyjmą obowiązki względem ogółu państwa, chcieliby widzieć zabezpieczoném spełnienie dawnych swych obowiązków względem ojczyzny.“

Rozeszła się tu była wiadomość o zmianie ministrów. Hr. Gołuchowski miał zostać prezydentem rady, baron Prokesch ministrem spraw zagranicznych, hr. Thun, który zajął się był utworzeniem nowego gabinetu, miał w tym celu porozumiewać się z jednym z magnatów węgierskich; śmierć ministra skarbu barona Bruck może tę zmianę przyśpieszyć.

Z wielkim smutkiem wyczytujemy oburzenie gazet wiedeńskich na postępek, którego w obecnym czasie nikt przewidzieć nawet nie mógł. Nowo podniesiony na lwowską arcybiskupią stolicę x. Wierzchlejski listem pasterskim potępił patent cesarski, dozwalający żydom nabywania ziemi w Galicji i najmu chrześcjan do posług: „żydzi, mówi x. arcybiskup, nie powinni posiadać ani piędzi naszéj świętéj ziemi; nie powinniście ani ziarnka z waszego żniwa pożyczać im lub przedawać; nie powinniście dopomagać im w żaden sposób w posiadaniu lub korzystaniu z własności ziemskiéj chrześcijańskiéj, a nadewszystko nie powinniście im ani służyć ani pracować dla nich. Należy zupełnie zerwać z żydami!“

Rzeczony list pasterski ośmielił duchownych do kazań tchnących tymże duchem. Proboszcz rzeszowski x. Gliński w kazaniu mianém w uroczystość wielkonocną rozpoczął je temi słowy: „Rząd cesarski pozwala żydom mieć sługi chrześcijańskie, ale kościoł tego zabrania.“ Rozszerzywszy się następnie nad zepsuciem żydów i ich niedogodnością zbliżenia się do chrześcijan, dodał co następuje: „Chrześcijanie nigdy w niczém pomagać żydom nie powinni, w żadnéj okoliczności nie powinni ich wspierać. Ktokolwiek obcuje z żydami i mieszka z nimi pod jednym dachem, takiego kościoł katolicki odpycha ze swego łona. Takiemu chrześcijaninowi odmówione być powinny sakramenta; nie godzi się grzebać go na poświęconéj ziemi, zwłoki jego niech spoczywają między samobójcami; kościoł cofa mu swoje błogosławieństwo i obarcza przekleństwem i t. d.“

Poczta wschodnio-niemiecka uważa: czy zostanowiono się nad następstwami tego rozbudzenia fanatyzmu? Widziano w Galicji przed 15 laty krwawe jego skutki, cóż będzie jeśli podobne odezwy wywołają rzeź żydów!

(*J. de St. P.*)

PRUSY.

Berlin, *d. 23 kwietnia.*

Posiedzenie izby panów. W wielk. księstwie poznań. istnieje od 1821 towarzystwo ziemskie kredytowe. Zarząd tego towarzystwa jest wybieralny; ponieważ zaś większość dóbr ziemskich posiadana jest przez szlachtę polską, dyrekcja więc składała się z samych Polaków. To obraziło Niemców, którzy zabiegami swojemi wyjednali u rządu utworzenie nowego towarzystwa kredytowego, którego członkowie składający dyrekcję mieli być mianowani przez ministra; większość zatem radzców składała by się z Niemców. Prócz tego organizacja tegoż nowego towarzystwa zdawała się być szkodliwą dla polskich posiadaczy ziemskich. Książe Wilhelm Radziwiłł wniósł na izbę panów projekt do prawa, mającego odwrócić rzeczone niedogodności. Po roztrząśnieniu wniesienia ks. Radziwiłła, kommissja doradzała izbie odesłać całą tę sprawę ministrowi spraw wewnętrznych dla porozumienia się na miejscu i zgodnego załatwienia stosunków obudwu towarzystw kredytowych.

Minister spraw wewnętrznych hr. Schwerin oddawszy sprawiedliwość jasności sprawozdania kommissji, oświadczył, że nic niéma przeciw odesłaniu wniosku ks. Radziwiłła na uwagę rządu, który zajmie się załatwieniem tego przedmiotu.

Ks. Radziwiłł zapewnia, że wniesienie jego ściśle związane jest z pomyślnością téj części kraju do któréj należy, że opiera się na zasadzie sprawowania wewnętrznego zarządu przez sam kraj, zasadzie, którą izba ciągle stara się utrzymać. Sądzi, iż wyświadcza prawdziwą usługę rządowi, dając mu zręczność zaradzenia wielkiemu złemu. Wniesienie jego natchniętem zostało przez pobudki wyższéj moralnéj sprawiedliwości, jakiéj chrześcjaństwo wymaga, spodziewa się, że izba w tym względzie z nim się zgodzi.

Hr. Bniński rozwija stosunki kredytowe w. ks. poznańskiego i popiera swoje twierdzenia liczbami i faktami. Według jego widzenia nowa instytucja kredytowa niéma za sobą głosu opinji, i rozumié, że byłoby daleko stosowniejszém rozszerzyć obręb działania dawniejszéj. Przełożenia też rządowe tchną nieufnością ku stanowi rycerskiemu w. ks. pozn., któremu wiele zarzućić można, ale nigdy nieuczciwości. Prosi więc ministra, aby i względem obywateli polskich pozostał wiernym godłu pruskiemu: «*suum cuique*».

Hr. Mielżyński znajduje, że nowa instytucja nie posiada dostatecznéj ufności kraju. Konieczność zmusza posiadaczy ziemskich udawać się do jéj pomocy.

Ks. Radziwiłł jeszcze raz poleca bacznéj rozwadze swoje wniesienie.

Hr. Schwerin przyznaje, że istnienie dwoistéj narodowości w w. ks. P. wkłada na rząd obowiązek staranie się o większy wpływ w téj części państwa niż w każdéj innéj (to znaczy, że rząd, czego nieczyni gdzieindziéj, chce radzców kredytowych sam mianować—gdy przeciwnie wszędzie zależą oni od wyborów).

Po tych objaśnieniach zdanie kommissji jednomyślnie zostało przyjętem.

Należy spodziewać się, że poważne wdanie się w tę sprawę ks. Wilhelma Radziwiłła obrotowi kredytowemu w poznańskiém zapewni pomyślniejsze niż dotąd stanowisko.

Gazeta pruska donosi, że ks. Rejent wyjedzie d. 29 maja do księstwa pruskiego dla znajdowania się przy otwarciu drogi żelaznéj na d. 1 czerwca, kiedy linja ejtkuńska będzie do tego dnia ukończoną. W razie opóźnienia robót ks. Rejent przedsięweźmie tę podróż o miesiąc późniéj.

(*Pr. Ztg.*)

DEPESZE TELEGRAFICZNE.

Neapol, *d. 26 kwietnia.*

Kupy powstańców ścigane przez wojsko zebrały się w Carini, gdzie zostały otoczone i po uporczywéj bitwie wytępione. Szczątki ich broń złożyły.

Porządek został przywrócony w Sycylji i całe królestwo neapolitańskie używa najzupełniejszéj spokojności.

Wiedeń, *d. 27 kwietnia.*

Gazeta wiedeńska daje następne szczegóły o śmierci barona Bruck. Dnia 20 kwietnia wieczorem baron Bruck wezwan[illegible] został do stawienia się jako świadek [illegible] jomej sprawie jenerała Eynatten. [illegible]

To wezwanie kazało domyślać się, [illegible] szy bieg téj sprawy spowoduje konfron[illegible] barona Bruck z innymi świadkami i oska[illegible] żonymi. Wśród tych okoliczności cesarz przesłał mu bilet prywatny pod d. 22 wyrażający: „na prosbę waszę, uwalniam was tymczasowie i poruczam zarząd chwilowy skarbu p. Plenner.“ Baron Bruck otrzymał to pismo 22 wieczorem; 23 z rana znaleziono go w łóżku broczącego we własnéj krwi. 25 miało miejsce badanie sądowe.

Poczta ranna donosi, że przy otwarciu ciała p. Bruck znaleziono przerznięcie na szyi i na ręku. Żyły były otwarte, smierć nastąpiła w skutek upływu krwi.

Madryt, *d. 28 kwietnia.*

Wczoraj wieczorem nadeszła depesza od marszałka O·Donella, że porozumiał się z Muley-Abasem. Traktat przepisuje się. Wypłaty uskutecznione będą przez Marokanów od 1-go czerwca do 1 stycznia, a może nawet i przed tym terminem dla przyśpieszenia zwrotu Tetuanu.

Lizbona, *27 kwietnia.*

Książe Terceira prezydent rady umarł dnia wczorajszego.

WILNO.

(*Teatr*).

W przyszłą niedzielę 24 kwietnia, ujrzemy po raz pierwszy na scenie naszéj operę Webera pod tytułem FREJSZYC.

Przed kilkanastu laty, za czasów Szmidkofa, widzieliśmy tę operę śpiewaną przez truppę niemiecką, obecnie Dyrekcja nieszczędziła starań i kosztów, aby to arcydzieło niemieckiéj muzyki romantycznéj godnie przedstawić.

Dekoracje wszystkie nowe, robione były podług rysunków P. A. Strausa znanego u nas malarza, możemy przeto tuszyć, że odpowiedzą godnie celowi.

Treść opery osnuta na podaniu ludowem niemieckiem, pełna jest poezji i fantastyczności, zrównoważonéj przez pierwiastek religijny.

Prowadzenie samo działania sztuki pełne effektu i scen cudownych, jak naprzykład obrzęd lania kul zaczarowanych, w wilczéj jaskini, obudza ciągły interes, podniesiony jeszcze bardziéj przez muzykę Webera, który chociaż w formie klassycznéj, nie o harmonją dbał tylko; uczucie w nim gra całą siłą— melodyjność przemaga.

Znakomity autor Oberona, Frejszyca i wielu innych wzorowych utworów, stoi na równi z pierwszemi mistrzami szkoły niemieckiéj, lecz poniekąd oddzielnie wyłączną cechą jego utworów jest rozmarzona tęsknota, uczucie silne w udatnéj formie przejawione.

Donosząc o tém pierwszem przedstawieniu opery Webera, śmiało możemy zachęcać publiczność naszą, do jéj widzenia i słyszenia, bo ile z prób wnosić możemy idzie poprawnie i starannie.

Zreszta, skoro ogół nie będzie podtrzymywać usilnych starań dyrekcji teatru, rozwój wciąż ku lepszemu sceny naszéj stanie się niemożliwy, bo i cóż potém, że w przeciągu tygodnia wystawią najstaranniéj dwie nowe sztuki takie jak dla M i ł e g o g r o s z a Korzeniowskiego, jak G r o c h o w y w i e n i e c Małeckiego, kiedy zbiory z przedstawień, kosztów pokryć nie mogą.

(x)

krecie królewskim, nic zaś na uchwale sejmowéj. Konstytucja postanowiła, iż pewne rodziny dziedzicznie zasiadać mają w izbie panów, inni członkowie mianowani są dożywotnie, owóż król, w miarę ubywania, tych członków, może ich miejsca zostawić nieosadzonemi, zwłaszcza z kategorji przedstawicieli wielkich fortun może też użyć obódwu sposobów razem, to jest nieosadzać wyżéj wspomnianych miejsc i wprowadzić od razu znaczny zastęp przedstawicieli liberalnych. Najprawdopodobniéj, że jednocześnie uzyje obódwóch środków.

S Z W E C J A.

Sztokholm, *3 marca*. Dziś odbyła się koronacja króla szwedzkiego. O godzinie 10 z rana, orszak królewski wyruszył z zamku do katedry dwór szwedzki zachowujący dawne zwyczaje, przedstawiał okazały widok. Król jechał konno okryty płaszczem i mający mitrę książęcą na głowie; bezpośrednio za nim postępowali także konno bracia królewscy Oskar i August, w strojach książęcych. Królowa we wspaniałéj złocistéj, dawnego kształtu karecie, ciągnionéj przez ośm koni, także w ozdobach książęcych w towarzystwie siostry mężowskiéj, królewny Eugenji, jechała do kościoła. U drzwi świątyni arcybiskup upsalski, otoczony przez wszystkich biskupów kraju, przybranych w szaty kościelne, spotkali króla i zaprowadzili przed ołtarz. Król ukląkłszy i położywszy rękę na ewangelji, wyrzekł zwyczajną przysięgę, według roty czytanéj przez ministra sprawiedliwości. Wnet arcy-biskup przystąpił do obrzędu namaszczenia, włożenia korony, wręczenia berła i jabłka królewskiego, przepasania miecza i t. d. zachowawszy tylko koronę na głowie, okryty płaszczem z berłem w jednem, a jabłkiem w drugiem ręku, zasiadł na tronie i wówczas herold wstąpiwszy na jego stopnie donośnym głosem zawołał: „Karol XV ukoronowany został jako król Szwecji, Gotji i innych poddanych mu krajów. On a nie kto inny.“ Królewicze i ministrowie wykonali przysięgę. Z małą odmianą podobnyż porządek zachowano i przy koronacji królowéj.

Na trzeci dzień po akcie koronacji odbyło się, według dawnego zwyczaju, pod otwartém niebem, na ogromnym placu zamkowym, złożenie przysięgi. Król zasiadł na tronie i wyrzekł następną mowę: „urodzeni, wielebni, sławni i uczciwi panowie, odnowiłem przed ołtarzem pańskim, przysięgę temu ludowi do rządzenia którym powołany został przed pół wiekiem mój wiekopomny dziad i którego pomyślność zapewnić usiłował, przez ciąg spokojnego panowania, nieodżałowany przez nas wszystkich mój ojciec. Zwołałem was ażebyście złożyli przysięgę, któréj zjiszczenie ma być rękojmią szczęścia ojczyzny. Ten obyczaj przekazany od przodków, mocą którego król i naród kojarzą jeszcze ściśléj przyszłą swą dolę, przez węzły obustronne i głośno uznane, nie jest czczym obrzędem, wasze serca równie jak moje, pojmują głębokie jego znaczenie i niech nigdy ta uroczysta chwila nie zatrze się w naszéj pamięci. Żyjemy w epoce, w któréj we wszystkich niemal krajach, umysły opanowane są przez niepokoje wynurzające się z najrozmaitszych źrzódeł, przez uczucie niezadowolenia z istniejącego porządku rzeczy i przez pragnienia lepszéj, ale nie wiadoméj przyszłości. Łaska opatrzności oszczędziła półwysep Skandynawski od gwałtownych wstrząśnień, wywołanych przez te uczucia w innych państwach. Lud nasz spokojny i rozważny, ufny w swego konstytucyjnego króla, umiał korzystać z obcych przykładów, nienarażając się na niebezpieczeństwa, grożące tym; którzy w każdém wstrząśnieniu widzą przejawy odmłodzonéj żywotności, a w każdéj odmianie postęp. Zapewne, musimy iść naprzód, gdyż zatrzymać się byłoby równie szkodliwem dla państwa jak niepodobnem w biegu czasu; lecz nie powinniśmy rzucać się naprzód bez rozwagi. Stanowczym krokiem, król i naród, podawszy sobie ręce, pójdą ku szlachetnemu celowi;—szczęścia ojczyzny! oby dzień dzisiejszy oznaczył przymierze zawierane dla doścignienia tego celu!

„Przyrodzone bogactwa na północy jeszcze nie są wydobyte na światło: nie skorzystamy z nich inaczéj tylko przez twardą i wytrwałą pracę; dla tego też północ wychowuje krzepkie plemie wydzierające z głębokości ziemi kopalne skarby, i umiejące wydobywać ze swéj roli dostateczne żniwo. To stanowi dobry byt naszego kraju; usiłować będę zachować go i rozwinąć dla was. Kraj powinien być uprawiany przez prawo. Nikt nie jest nad prawo wyższym. Na opiece jego nikomu zbywać nie powinno. Na tem zależy prawdziwa i jedynie możliwa równość; bądźcie przekonani, że utrzymać ją potrafię żądam teraz od was przysięgi hołdu i wierności. Przyjmę ją z ufnością, tak jak wykonana dla was przeze mnie przysięga, była szczerą, i upewniam was o mojéj stateczném łasce i przychylności królewskiéj.“

Członkowie czterech stanów sejmu odkrywszy głowy, wykonali zwykłą odwieczną przysięgę. Przez cały tydzień trwały zabawy, przeglądy, widowiska, przyjęcia u dworu i t. d.

Arcybiskup upsalski i wielu wysokich dostojników otrzymali order Serafinów; niektórzy godności hrabiow, baronów i t. d.

(*Le Nord*).

H I S Z P A N J A.

Madryt, *8 maja*. Zaledwo skończyła się wojna afrykańska, już Hiszpanja zagrożona jest koniecznością obrony praw swoich na drugiéj półkuli. Wiadomo, że kapitan marynarki północno amerykańskiéj Turner schwytał, nie daleko Mexyku, dwa statki *Jenerał Miramon i Marquez de la Habana*, mimo wywieszenie przez nich flagi hiszpańskiéj i odesłał do Nowego Orleanu, gdzie z osadą okrętową władze najgorzéj się obchodzą. Uczucie własnéj godności nie pozwala Hiszpanji milczeć na to zgwałcenie prawa narodów, lecz ponieważ prezydent Stanów Zjednoczonych Buchanan, na konferencji Ostendzkiéj, wynurzył swoje zdanie, że przyłączenie wyspy Kuby do rzeczypospolitéj Ameryki północnéj, byłoby wiele pożądanem, wnosić można, iż umyślnie zaczepiono Hiszpanję, aby tego zaboru dokonać. Dziennik ministerjalny *la Epoca* wyraża się z wielkim zapałem i zagrzewa naród, aby nie dopuszczał podobnéj krzywdy i zniewagi.

W tych dniach wojsko afrykańskie, z wiel! ą uroczystością, wejdzie do Madrytu. Kortezy wkrótce się otworzą.

G R E C J A.

Ateny, *d 2 maja*. Sprawy królestwa źle idą, gabinet został osłabiony przez wystąpienia p. Zaimis, ministra oświecenia i spełniającego obowiązki ministra spraw zagranicznych; tym czasowie objęli te dwa wydziały pp. Coundouriotis i Potty, Główną przyczyną wyjścia z gabinetu p. Zaimis jest opozycja, którą stawił przeciw roszczeniom Bawarji; król Otton okazywał mu stateczną oziębłość: ułożone przez ministra nowe prawidła, dla uniwersytetu ateńskiego, nie mogły przez trzy miesiące doczekać się potwierdzenia i król dopiero je podpisał, kiedy p. Zaimis podał prośbę o uwolnienie.

Prace wydziału archeologicznego prowadzone są z powodzeniem; odkryto wiele ciekawych napisów. Zdaje się że p. Rangabé wkrótce poda o nich wiadomość.

DEPESZE TELEGRAFICZNE.

Turyn, *d. 11 maja*. Flotylla-Garibaldi zatrzymała się przy Talamona, w Toskanji, dla uzupełnienia swych zapasów, uzbrojenia ochotników i wyboru ich dowodzców.

Turyn, *12 maja*. Biura izby zebrały się dla rozbioru traktatu 24 marca.

Rzym, *d. 8 maja*. JenerałLamoriciére skupia swe siły w Gobbio. Jenerał Allegrino, komendant Ankony, uwolniony został od tego obowiązku. Król neapolitański zapisał się na miljon skudów w pożyczce rzymskiéj.

Neapol, *9 maja*. Największy niepokój panuje w rządzie, u dworu i między ludem. Statki napełnione wojskiem stąd wypłynęły. Wiele bataljonów wróciło z nad granicy. Bilety banków palermitańskiego i messyńskiego nie są wypłacane w Neapolu.

Dnia 13 maja. Po wylądowaniu ochotników włoskich w Marsala, dwie fregaty królewskie zatopiły Lombardo i schwytały Piemont. Ogień tych fregat położył trupem wielu powstańców pod Marsala. Wojska królewskie poszły na spotkanie najezdników.

Dnia 12 maja. W Palermie zaszły nowe rozruchy. Ogromne tłumy ludności dały słyszeć okrzyki: Niech żyją Włochy! niech żyje Wiktor-Emmanuel! niech żyje Napoleon! Kobiety podżegały mężczyzn i lżyły żołnierzy; trzech z ich liczby zabito ze strzelb,—dziesięciu raniono. Liczne uwięzienia miały miejsce.

Paryż, *14 maja*. Dziennik Constitutionnel w artykule podpisanym przez głównego redaktora p. Grandguillot, pisze: odpowiedź dana przez hrabiego Cavour na notę p. Thouvenel dowodzi, że rząd piemoncki, równie jak francuzki potępia zamach Garibaldiego; jednakże ta wyprawa odpowiada uczuciom ludu włoskiego, którego Garibaldi jest bohaterem. Położenie Sycylji jest takie, iż tryumf powstania nikogoby nie zadziwił. Dziennik ten nie przypuszcza, aby wypadki w Neapolu i Sycylji miały sprowadzić ogólny pożar Europy. Mówiąc o zarzucanéj chciwości Anglji, iż nie łatwiéj byłoby jéj opanować Sycylję, jak Rossji Konstantynopol, przypomina zgodę z jaką Anglja i Francja działały względem rządu Obojga Sycylji, i dodaje, iż nie należy przypuszczać, aby dziś chciały pójść różnemi drogami. Nie należy tracić nadziei, że pytanie neapolitańskie może rozwiązać się bez rewolucji, w przeciwnym razie, wielkie mocarstwa: a mianowicie Francja i Anglja, potrafią działając zgodnie odwrócić niebezpieczeństwa.

Londyn, *12 maja*. Dziennik Times mówi: Nic nie zadowolniłoby tyle Anglji, jak wyzwolenie Sycylji. Krótkie połączenie téj wyspy z Anglją, za czasów lorda William Bentinck, zachowało się w pamięci Sycylijczyków. Gdybyśmy mogli zaprowadzić dobry rząd w Neapolu, lub oderwać od niego Sycylję, uczynilibyśmy to z przyjemnością. Ale sprzeciwia się temu obawa prawdziwego niebezpieczeństwa; Francja i Austrja wmieszałyby się natychmiast do spraw włoskich.

Dnia 14 maja. Dzienniki Times i Ranna Poczta, zapewniają, że 1,000 ludzi wyprawy-Garibaldi wylądowało w Marsala.

Jest to miasto Sycylijskie, blisko przylądka Boco, mające około 25,000 mieszkańców. Nazwisko Marsala, co znaczy przystań boska, nadane zostało przez Saracenów dawnemu miastu Lilybea, założonemu przez Kartagów. Kwitnie tu handel wina, szczególnie z Anglją, posiada wody mineralne, obszerne kopalne soli i sody. Znajdował się tu niegdyś dobry port, z którego Scypjon afrykański wypłynął na drugą wojnę punicką; ale w szesnastym wieku kazał go zasypać Don Juan austryjacki, aby korsarze tureccy nie znaleźli w nim przytułku.

HYMN DO MATKI-ZIEMI.

Innym ludom los dał złoto,
I ogrody strojne cudnie,
Ptaki z blaskiem i pieszczotą,
I gorętsze dał południe.

Dla nas tylko ziemię dano,
Lecz tak hojną i kochaną,
Że za ląd z drogich kamieni,
Lud téj ziemi nie zamieni.

Płynie w polu srebrna struga,—
Brzmi skowronek srebrnym głosem,—
Święta przeszłość siostrą pługa,—
Serce rolą, miłość kłosem!

Łzy się zdają mniéj gorzkiemi,
Gdy swa ziemia je wypiła;
Lżejszą zda się i mogiła,
Gdy sypana ze swéj ziemi.

Ziemio nasza, miłość tobie!
Miłość w życiu! Miłość w grobie!

DEOTYMA.

KRYTYKA.

ŻYWOTY ARCYBISKUPOW GNIEŹNIEŃSKICH, PRYMASOW Korony Polskiéj i W. Ks. Litewskiego, od Wilibalda do Andrzeja Olszowskiego włącznie, opisał Stanisław Bużeński dziekan i officjał Warmiński, kanonik Gnieźnieński i Krakowski. Z niewydanego dotąd rękopismu łacińskiego na język polski przełożył Michał Bohusz Szyszko. Wstęp i wiadomość o założeniu arcybiskupstwa, tudzież o jedenastu późniejszych prymasach, do zgonu książęcia Michała Poniatowskiego, dodał Mikołaj Malinowski. Wilno nakładem księgarni Rubena. Tom I str. 211, r. 1852, również tomy II str. 307 i III str. 254.—Tomy IV str. 241, V str. 282, i wstęp str. 43 roku 1860.

PRZEZ

MICHAŁA BALIŃSKIEGO.

(*Dokończenie ob, w N. 36*).

Ostatnim, który dostojność prymasowską w dawnéj Polsce piastował, był książe Michał Jerzy Poniatowski brat młódszy króla Stanisława Augusta. Niewyjaśnioną dotąd dostatecznie w naszych dziejach, a ważną tę postać, starał się p. Malinowski przedstawić zbliska i w obszerniejszym zarysie. Niemała to jest trudność dziś jeszcze, zająć się napisaniem prawdziwéj biografji osób przeważnie wpływających na losy kraju za panowania Stanisława Augusta. Stokroć zaś trudniéj przyjąć na siebie obowiązek rehabilitowania ich w opinji potomnych. Drugie już pół wieku płynie od smutnego rozwiązania tego burzliwego dramatu, który się nazywa królowaniem Stanisława Augusta, a razem z nim bytu Rzeczypospolitéj. Pomimo tego nie mamy porządnie spisanych w naszym języku dziejów jego. Jakaś mglista opona zdaje się ćmić przed naszemi oczami jasne pojęcie czynów tego nieszczęśliwego monarchy, i owych mężów historycznych, którzy mu pomagali lub przeszkadzali dźwigać ciężar téj cierniowéj korony. Bo jeszcze dotąd prócz innych przeszkod, drgają zanadto żywo namiętności, niedozwalając ludziom bezstronnym i saméj tylko prawdy szukającym odróżnić dostatecznie też prawdę od falszu, błąd istotny od oszczerstwa i niesłusznych zarzutów, pozory od rzeczywistości. Pierwszy niemal Juljan Bartoszewicz w naszych czasach, odważył się na pojedyncze studja różnych działaczów na téj pamiętnéj scenie wieku Stanisławowskiego, jakby torując drogę dla następnych jego dziejopisów. Teraz uczony Mikołaj Malinowski występuje w roli obrońcy postępków publicznych książęcia Michała Poniatowskiego, pokazując w korzystniejszém świetle cały jego zawód. Opiera się on zupełnie prawie, w ocenieniu czynów jego, na dowodach i świadectwach, jakich mu akta prawodawcze, to jest Djarjusze sejmowe dostarczyły co do działań politycznych, a ustawy i rozporządzenia kommisji Edukacyjnéj co do instrukcji publicznéj. Rząd kościołów, nad którymi w ciągu życia miał zwierzchność Poniatowski, objaśnia również ważnemi i niezaprzeczonemi dokumentami. W istocie zawód tego prawdziwie znakomitego męża, z potrójnego względu uważanym być powinien: jako duchowny, naukowy i polityczny. Opowiadając lata młodości jego, pokazuje autor przykłady troskliwości rodzicielskiéj w staranném wychowaniu całéj licznéj rodziny sławnego Stanisława Poniatowskiego kasztelana krakowskiego. Bez wątpienia niemożna temu zaprzeczyć, wszakże było to jak się zdaje wychowanie, podług wyobrażeń ówczesnéj epoki między arystokracją polską upowszechnionych, kierowane, to jest wykwintne raczéj i polerowne niż w istocie gruntowne, prędzéj cudzoziemskie niż po staropolsku światłe. Mielibyśmy na to liczne dowody w listach Stanisława Augusta pisywanych po francuzku do rodziców, kiedy był jeszcze posłem Rzeczypospolitéj w Petersburgu, któreśmy czytali. Podobnież wyznanie w poufałych listach Michała Poniatowskiego biskupa naówczas Płockiego, do Antoniego Tyzenhauza, że nielubi pracować jest prawdziwe i szczere. Bo podobnież z korespondencji, któreśmy w ręku mieli, z pisma jego urywkowego i nadzwyczaj zaniedbanego, i wreszcie z opieszałego nieraz zasiadania w kommissji Edukacyjnéj, gdzie głównie czynnemi byli Ignacy Potocki i Chreptowicz Joachim: pierwszy co do spraw szkolnych w Koronie, z pomocą Piramowicza, drugi w Litwie: łatwo wnieść to można i przekonać się o szczerości jego wyznania w listach. Ten jednak wstręt od osobistéj pracy, niema związku z jego szczęśliwemi pomysłami, gorliwością i działalnością dla dobra publicznego, za pośrednictwem zdolnych osób, w których wyborze trafność zaszczyt prymasowi przynosi.— P. Malinowski postępując koleją czasu mówi daléj o zaletach księcia Michała Poniatowskiego w rządzeniu diecezją Płocką, i daje ciekawą jéj statystykę duchowną. W rzeczy saméj wszystkie rozporządzenia administracyjne i kościelnéj karności tyczące się, są wzorowe i prawdziwie godne tak oświeconego pasterza, jakim był Poniatowski. Długo byłoby powtarzać za autorem téj zajmującéj biografji, wszystkie szczegóły owéj rzadkiéj, oświeconéj i wzorowéj gorliwości, jakiéj on dowody dał na piśmie i w czynie, sprawując obowiązki pasterza diecezji Płockiéj, która już od sławnego poprzednika jego, Andrzeja Stanisława Załuskiego, godnie rządzoną była. Ośmielamy się zatém polecić szczególniéjszéj uwadze te karty życiorysu jego, każdemu z czytelników, a mianowicie osobóm stanu duchownego. Tam z pociechą ujrzą dobroczynny wpływ oświeconego pasterza na całą trzodę powierzoną jego opiece, i gorliwe spółdziałanie miejscowego duchowieństwa. Tak chwalebnie ułożywszy sprawy kościoła Płockiego, znalazł Poniatowski wkrótce inną jeszcze drogę do pożytecznego służenia utrapionéj ojczyznie swojéj. Sejm roku 1773 oddając wszystkie dobra po zniesionym zakonie Jezuitów na rzecz wychowania publicznego młodzieży w krajach Rzeczypospolitéj, ustanowił osobną kommissją do kierowania jéj funduszami. Książe Michał Poniatowski, po małoczynnym i osobistemi widokami bardziéj zajętym Massalskim wkrótce stanął na jéj czele, i godnie się wywiązał z poruczonych sobie od narodu zatrudnień. Pan Malinowski dosyć obszernie rozpowiada jego zupełne poświęcenie się téj walnéj sprawie i uznanie od całéj Rzeczypospolitéj położonych w tym zawodzie zasług. Odznaczył się wtenczas Poniatowski i umiejętnym po większéj części doborem osób do pomocy sobie, i poświęceniem nieraz własnych dochodów na przyczynienie się do rozkrzewienia światła w kraju. Za ich spółdziałaniem potrafił dokonać reformy głównych szkół, i następnie całego systematu uczenia. Przez zawarcie konwencji z dworem Wiedeńskim w r. 1785, o dobra i summy duchowieństwa galicyjskiego, opatrzył akademją Krakowską znaczném uposażeniem. Nakoniec wpływem i zasługami swemi już na polu wychowania publicznego położonemi, zdołał obronić fundusz edukacyjny od gotującego się planu odwrócenia go na inne potrzeby krajowe. W roku nawet 1793, kiedy się już usunął od spraw krajowych, jeszcze radą i stosunkami swemi dawnemi, gorliwie dopomagał innym ocalić majątek edukacji narodowéj od frymarku i rozszarpania. Ze stanowiska zatém naczelnika i troskliwego opiekuna oświecenia w kraju, bez wątpienia zawód prymasa Poniatowskiego jaśnieje nie zaciemionym żadną plamą blaskiem chwały i zasługi pamiętnéj. Lecz o jego życiu politycznem, pomimo wymownéj obrony p. Malinowskiego, pomimo wielu argumentów za nim mówiących: niemożna jeszcze śmiało i z pewnością ostatecznego wyrzec słowa. Nie idzie tu o indywidualne przekonanie, jakie miał prymas ten co do drogi politycznéj, którą powinien był obrać rząd jego kraju w trudnych swoich okolicznościach. Lecz musi on zdać rachunek w obec historji, za wpływ ów wielki, jaki miał nad umysłem braterskim króla. A jeszcze jest bardzo wątpliwą rzeczą, a przynajmniéj niedostatecznie udowodnioną, azali widoki jego w zewnętrznych stosunkach Rzeczypospolitéj, były zawsze, niemówię czyste, ale trafne? W chwilach niebezpieczeństwa, nie zawsze ludzie wyżsi genjuszem, trzymają się toru już ubitego. W harcie swéj duszy i poświęceniu się zupełném dla głównéj idei, znajdują oni inne od zwyczajnych środki

ocalenia! zdaje się że takiemi niebyli, ani Stanisław August, ani brat jego książe Michał Poniatowski.—Jeden i drugi byli to ludzie dobrzy, światli i światlejsi może od największéj części spółczesnych w kraju, zdatni na mecenasów nauki, uczonych, na znakomitych obywateli nawet. Lecz ani jeden, ani drugi nie znaleźli się na swojém miejscu w owéj nieszczęsnéj epoce, ani też byli tak wielcy charakterem i umysłem, ażeby mogli, pierwszy zajmować tron zachwianego w swych posadach państwa, a drugi być jego głównym doradcą i niemal przewodnikiem. Cóżkolwiek bądź uczony nasz przyjaciel p. Mikołaj Malinowski, niemało znalazł ważnych dowodów do przywrócenia sławy imieniowi Michała Poniatowskiego, ostatniego prymasa dawnéj Polski, i oddalenia ciężkich zarzutów, któremi jego pamięć dotąd obarczoną była.—Głośna na cały kraj sprawa Sołtyka biskupa krakowskiego, znalazła w téj biografji obszerne miejsce. I w niéj niemożna pochwalić najprzód nieprawnego postępku kapituły Krakowskiéj z jéj biskupem, a tém bardziéj niepodobna przyznać ani królowi, wśród tak zburzonych umysłów przeciw niemu, przezorności w naleganiu na brata żeby przyjął administracją diecezji Krakowskiéj podczas choroby Sołtyka, ani mocy charakteru prymasowi, że uległ woli królewskiéj. Wszakże nie było w tém żadnych niezgodnych z dobrem publiczném zamiarów ze strony Stanisława Augusta. Smutne szczegóły zgonu prymasa, kończą ten jeszcze smutniejszy, ale bardzo zajmujący obraz jego żywota. Niewchodzimy w ścisłe ocenienie ich prawdy, bo chyba właściwa historja panowania Stanisława Augusta w przyszłości, potrafi ją ostatecznie wydrzeć tajemnicy, z niedotkniętych jeszcze archiwów lub świadectw nowych.—Zamykając przegląd ten pobieżny obszernych rozmiarów dzieła, możemy je śmiało zalecić publicznéj ciekawości, tak dla nowości przedmiotu w naszym języku po raz pierwszy obrabianego, a bezstronności autora pierwszych żywotów Bużeńskiego, jak dla uznanego powszechnie talentu, wszechstronnych wiadomości i nauki, oraz pióra prawdziwie historycznego, kontynuatora i wydawcy téj ważnéj pracy.

Michał Baliński.

PRZEGLĄD ROLNICZY.

Spółka handlowa coraz więcéj zaczyna się rozwijać w Królestwie, obywatele gub: Radomskiéj zakładają znów dom handlowy, punkt będzie w Sandomierzu lub Zawichoście, jako miejscach głównego spławu. O ile ta korporacja okazała się praktyczną i ogólnem poczuciem uznaną, najlepiéj nas przekonywa fakt, że lud wiejski poczuł jéj potrzebę i pożytek. I tak na ostatnim jarmarku w Płocku gromada włościan udała się do domu handlowego najprzód z podziękowaniem, że mają teraz przezeń lepsze i tańsze żelazo, oraz kosy, siekiery, rydle sierzpy i t. p., daléj z prośbą, aby i ich wyzwolił od zdzierstwa żydów za sukno na odzież i w tym celu złożyli odpowiednie pieniądze. Dom handlowy z największą uprzejmością i zadowolnieniem wypełnił to żądanie ludu, którego zaufanie w tak krótkim czasie zjednać sobie potrafił.

Merynosy w Szląsku ciągle są żądane do Ameryki, tryki mianowicie ciągle przez Kolonję, Antwerpję do Buenos-Ayres sprowadzane. Jeżeli zastanowimy się nad tém, że w La-Plata mieszkańcy hodują po kilkaset tysięcy owiec, i stada te uszlachetnione zostaną, to spodziewać się należy wielkich zmian w handlu wełnianym w Europie. Z nowych roślin pastewnych zwraca uwagę roślina *Cnicus oleraceus*, rośnie na gruncie tłustym, wilgotnym, prędko obchodzi, znosi zimę dość ostrą, jaka jest w Kurlandji, gdzie ona dziko rośnie, trwa posiana na jednem miejscu do lat 10-ciu i wyrasta na 5 stop wysokości. Nadzwyczaj chciwie jest spożywana przez bydło.

W Anglji p. Neunschwander w Londynie wynalazł dwa sposoby zabezpieczające mleko od skwaśnienia: pierwszy polega na usunięciu go prędkiém od działania powietrza oraz na przegotowaniu, tak jednakże, aby naczynie w którém zlane mleko, niebyło w zetknięciu się bezpośredniém z ogniem. Drugi zależy na dopełnieniu powyżéj wzmiankowanego działania, i dodaniu odwaru chrzanu jednéj części na 10-ć mleka, licząc 100 granów chrzanu na trzy kwarty mleka, w którém się chrzan będzie gotował dla otrzymania odwaru.

Dr. Daulish wynalazł obecnie sposób wypieku chleba już w Londynie praktykowany. Piekarstwo przy użyciu tego sposobu staje się fabryką na ogromną skalę, szybkość całéj operacji nadzwyczajna, bo zaledwie $1\frac{1}{2}$ godziny czasu wymaga. Komissja lekarska uznała ten chleb nader zdrowym i odżywnym i wielką mu wyższość przed otrzymanym z zwyczajnego pieczywa przyznaje.

Obywatele z Łowickiego w Kr. Pol. postanowili sprowadzić znaczną liczbę czeladzi i parobków z ks. Poznańskiego (Gaz. Rol.)

I u nas wielu ziemian zamawia i sprowadza całe familje dla zapewnienia sobie siły roboczéj z zagranicy, pod bardzo korzystnemi nawet warunkami; należy się tu nawet ogólna wdzięczność jednemu ze znaczniejszych obywateli tutejszych, który mając ciągłe stosunki i znajomości za granicą, powodowany prawdziwie uczuciem obywatelskiém, zajął się sam zamówieniem i sprowadzeniem zagranicznych robotników rolnych, dla osób, które chęć posiadania takowych objawiły.

— Ktoż z gospodarzy rolników niezna imienia Dombasla, owego francuzkiego Thaera, któremu nietylko kraj rodzinny, ale całe rolnictwo świata swój postęp i dalszy rozwój zawdzięcza. Mateusz Dombasle urodził się w Nancy 26 lutego 1777 r. i tam 27 września 1843 r. umarł. Otoż na najpiękniejszym placu tego miasta wzniesiono mu pomnik, przy którego odsłonięciu assystowali członkowie wszystkich tow. uczonych i rolniczych Francji. Obecnie medale wszystkich nagród rolniczych ozdobione są popiersiem tego męża, który na wdzięczność i cześć narodu tak godnie zasłużył.

W Ameryce zaczęto uprawiać kukuruzę w celu wyrabiania z niéj cukru, i dają jéj pierwszeństwo przed burakami.

„Ziemianin“ pismo rolnicze w Poznaniu wydawane, wychodzi obecnie w innym formacie i obszerniejszych jak dawniéj ramach. Z pierwszego N-ru który otrzymaliśmy już, widzieć można szlachetną i prawdziwie pożyteczną drogę jaką redakcja obrała. Z błogiem uczuciem czyta się słowo wstępne, tak piękne, tak serdeczne, tak swojskie, że mimowoli wydziera się z piersi życzenie, aby tak wszyscy czuli i myśleli.

Podajemy tu dosłównie (nieodpowiadajac zupełnie za realny pożytek ani się wdając w rozbiór naukowy) sposób produkowania zdrowego nasienia kartofli, nadesłany nam przez obywatela pttu Borysowskiego. Polega on na sadzenia kartofli na mchu. Na otwartem miejscu wykłada się koło mchem grubości ½ łokcia i na niem układa się we dwa rzędy przy obwodzie koła w ¼ łokcia odległości kartofla i znów pół łokciową warstwą mchu się pokrywa. Koła i warstwy się zwężają aż się utworzy kolumna stożkowa z jedną kartoflą na wierzchu. W taki kopiec wchodzi kartofli od 16 do 24 garncy. W czasie suchym należy polewać często kopce, które do jesieni wydadzą młodą kartoflę, niewielki wprawdzie plon od 2—3 ziarn ale nasiona mają być nadzwyczaj trwałe, zdrowe, i posadzone na rok drugi w ziemi zdrowy i obfity plon wydają. Sami zrobiliśmy na próbę jeden u siebie na wsi kopczyk, i radzimy i innym sprobować, zwłaszcza, że wspomniony obywatel upewnia, że u siebie sposób ten wyprobował.

T. S.

PRZEGLĄD PISM CZASOWYCH.

— Z pism Warszawskich dowiadujemy się, że hrabia Zygmunt Wielopolski zrzekł się całego spadku po ś. p. Swidzińskim na rzecz jego rodziny.

P. Tytus Swidziński w liście swoim przesłanym sztafetą do *Gazety Warszawskiéj*, wspomina o zaszłych zmianach, a co do zbiorów naukowych, czytamy ustęp następujący: „De facto niema więc testamentu, ale jest w sercu i sumieniu rodziny, która o ile będzie mogła wykona zamiary Konstantego Swidzińskiego, o których niebawem w piśmie waszem ogłoszonem zapewne zostanie.“

Całą bibliotekę i zbiory zobowiązali się Swidzińscy w przeciągu miesiąca zabrać z Książa, w tym więc celu wzywają p. Edwarda Nowakowskiego, b. bibliotekarza w Sulgostowie, gdziekolwiek się znajduje, aby na koszt spadkobierców przybył do Sulgostowa.

— We Lwowie wyszły pierwsze trzydzieści siedm kart oddzielnych mappy Galicji wschodniéj i zachodniéj razem z Bukowiną, wypracowane przez Karola Kumersberga kapitana wojsk austryjackich, a nakładem biura jeneralnéj dyrekcji Kadastru podatków gruntowych w Galicji. Całe to ze wszech miar szacowne dzieło, które już jest na ukończeniu, gdyż ostatnie 23 kart oddano do rytowania, składać się będzie z 60 kart oddzielnych.

— Czytamy w pismach Poznańskich: Z funduszów dostarczonych przez towarzystwo agronomiczne, założone przy wydziale Towarzystwa przyjaciół nauk poznańskiego laboratorjum chemiczne ogłasza po pismach miejscowych, że przyjmuje do analizy różne nadsyłki z prowincji, jako też z sąsiednich krajów; mianowicie ziemię stawiarki, kamienie wapienne, rudy, wodę i t. p. W ostatnich numerach Ziemianina czytamy też, w skutek tego wezwania, ogłaszane na wielorakie pytania odpowiedzi, w których obok analizy, krótkie praktyczne skazówki są podawane.

Nie wątpimy, że nauka w ten sposób zastosowana do potrzeb praktycznych, sowitą korzyść rolnictwu polskiemu przyniesie.

— W tych dniach danym był wystawny obiad w jednym z hotelów w Berlinie, na pożegnanie p. Cybulskiego, korrespondenta *Czasu*, w wigilją wyjazdu jego dla objęcia katedry słowiańskiéj we Wrocławiu.

— Dla wspomagania ubogich rzemieślników w Krakowie, otworzony tam został zakład pożyczkowy na wzór Lwowskiego. Zamierzają też założyć podobny i w Tarnowie.

— Piszą ze Lwowa o następném charakterystyczném zdarzeniu. Przed dwóma tygodniami jeden z paniczów należących do pierwszych rodzin w kraju, na ostatniém przedstawieniu Barbary Radziwiłłównéj, będąc w teatrze polskim, po pierwszym akcie wychyla się z loży i pyta swego towarzysza z drugiéj:

— Czy Radziwiłłówna istotnie poszła za króla Zygmunta?

— Nie wiem— odpowiada mu równie światły przyjaciel— bo ja piérwszy raz na téj sztuce.

Siedzący w krzesłach i na parterze parsknęli głośnym śmiechem. Istotnie, nie wiedzieć co więcéj ich rozśmieszyło: pytanie czy odpowiedź? bo oboje wyśmienite.

— Dobry przykład, dany przez obywateli płockich, zawiązania wspólki rolniczéj, znajduje coraz obszerniejsze naśladowanie w całym kraju. Do liczby już zawiązanych lub zawiązujących się instytucji w różnych okolicach, wkrótce ma przybyć agentura handlowa dla produktów rolniczych; sklep obywatelski w powiecie Bialskim, Lubelskiéj gubernji. Projekt stowarzyszenia ma być roztrząsanym podczas zebrania obywatelskiego na wybory urzędników Towarzystwa kredytowego, które w dniu 9 maja odbędą się w mieście Siedlcach, gdzie i naczelnik płockiéj firmy, pan Jackowski, znajdować się będzie. Przy obfitości produktów i położeniu powiatu Bialskiego nad spławną rzeką Bugiem, przedsięwzięcie to nowe i ważne obiecuje korzyści.

KORRESPONDENCJA KURYERA WILEŃSKIEGO.

Paryż, *3 maja.*

Rozwlekła zima prześladuje nas ciągle. Poeci w Paryżu i na prowincji dotąd czekają majowego słońca, którego ciepło dozwoliłoby im rozpocząć rzemiosło opiewania wiosny. Słońca jak niema tak niema! Żaden radośny promień kwietnéj łąki nie złoci; trawniki zimowych kożuchów zrzucić nie chcą; słowik milczy uparcie; jaskółki nawet, co zawierzyły kalendarzowi, przeziębłe i głodne topią się z rozpaczy w Sekwanie. Wszystko spóźnione, bzy, fijołki, szparagi i sonety.

Nie mogąc się doczekać w Paryżu pogody, Aleksander Dumas, który na pierwsze dni ciepłe odjazd swój zapowiedział, wyjechał na przeciwko wiosny i podobno spotkał się z nią w Marsylji. Sławny romansista w tych dniach opuścił stolicę. Ulica Varennes gdzie od powrótu swego z Rossji mieszkał, gdzie urodziły się dwie czy trzy nowe dramy i kilkanaście tomów powieści obecnie będących pod prasą—osierocona, pozamykała z rozpaczy okiennice. Dumas, wynalazca Kaukazu i dwiestu Maquetów, jedzie odkrywać nowe światy. Śliczny statek *Monte-Cristo*, poniesie go najprzód do Grecji, a ztamtąd pod równiki. Podróż ma trwać rok cały, czyli cztery tysiące feljetonów na których czytanie Paryż z góry się cieszy, bo cóż kolwiek bądź mówią, nikt tak jak Dumas nie umie przemówić do przekonania téj pełnéj serca i rozsądku stolicy.

Horyzont polityczny równie jak majowe niebo zamglony, nie wywiera przecież tak smutnego wrażenia na polityków jak na poetów; przeciwnie: dobry humor wszystkich stronnictw jest fenomenem, który w téj chwili najwięcéj uderza psychologów. Mniemaćby można, że wypadki agitujące obecnie Europę, radują lub zakłócają na przemiany spokojność walczących z sobą partji, tak nie jest. Nigdy nie widziano we wszystkich obozach większej spokojności i lepszéj otuchy. Każden z wojowników mających wkrótce wystąpić do boju, pewien siebie, z nietajoną radością oczekuje wypadków. Rzekłbyś, że każden z nich wziął bilet na mającą się ciągnąć polityczną loterję, z nieomylną obietnicą wygrania wielkiego losu. Ileż rozczarowań sprowadzi dzień ciągnienia.

Tym czasem, powtarzam radość jest powszechna.

Dzienniki legitymistyczne opromienione szczęściem, z niecierpliwością wyglądają chwili w któréj „Iślamizm“ zwyciężony w osobach Romańczyków, Modeńczyków, Toskańczyków i innych tegoczesnych bisurmanów, przyjdzie boso, z dwunasto-funtową gromnicą w ręku ukorzyć się w przedpokoju pana Merode. Wszystko co się dzieje we Włoszech, zamiast martwić, napawa niewypowiedzianą radością obrońców władzy doczesnéj.

Skoro się dowiedzą, że lud nosił w Turynie na rękach jenerała Garibaldego—tém lepié! wołają. Te tryumfy muszą się raz skończyć. Jenerał widocznie stanął już u szczytu swéj chwały—a skała Tarpejska tuż obok Kapitolu...

Skoro Lamoriciére wydał swą sławną proklamację, którą usłyszawszy nawet kamienna statua komandora wzdrygnęłaby ramionami—Ultramontanie zawołali chórem: tém lepiéj! ufny w swą wyższoźć nieprzyjaciel, tém łatwiéj pobitym zostanie.

Za granicami Francji podobneż widowisko. Podczas, kiedy włoskie liberały zacierają ręce widząc utrwalającą się wolność we Włoszech, podczas kiedy ludy wyzwolone złotym piaskiem usypują drogę ubóstwianemu Emmanuelowi—wypędzeni książęta pakują tłomoki w nadziei rychłego do państw swoich powrotu; żaden z nich niewątpi, że za jaki miesiąc będzie restaurowany.

Król Neapolu jest także u zenitu szczęścia: oddawna nie mając u siebie rewolucji, musiał nieborak znosić krzyki Anglii prześladującéj go o niesprawiedliwe aresztowania; teraźniejszy wybuch w Sycylji dozwala mu nareszcie karcić s p r a w i e d l i w i e, i s ł u s z n i e bombardować swe miasta.

Austrja tym czasem zaciąga pożyczki i szykuje wojska, sposobiąc się na niedaleką chwilę, kiedy na nowo wkroczy do Lombardji; wprawdzie pożyczki się nie udają, ministrowie finansów podrzynają sobie gardła... ale to nic. Znana z cierpliwości Austrja, czeka spokojnie, i nie wątpi że matka fortuna, co ją tyle razy wyrwała z toni zatracenia, niezadługo na złotéj poduszce zgubione klucze od Włoch jéj zwróci.

Każda depesza przynosi tedy radość do wszystkich obozów. Antonelli szczęśliwy aż do szaleństwa; książe Modeny w najlepszym humorze—Garibaldi się śmieje; Faubourg st. Germain już sobie stawia we Włoszech pałace; pan Dupanloup nie posiada się z radości; król Emmanuel pokręca wąsa... I jezuici i przyjaciele Włochów znajdują, że ich sprawa wybornie stoi.

Kwestja Włoska stała się kwestją optyki—i zostanie nią póty, dopóki godzina rozczarowań nie wybije.

Tyle co do polityki.

Teraz zwracając się do literatury, donoszę, iż wyszedł z druku zapowiedziany tom historji Francuzkiéj Micheleta, i zawiera niepospolite prawdy. Tytuł książki „L o u i s XIV e t l a r é v o c a t i o n d e l'E d i t d e N a n t e s.“ We Francji mianowicie ten nowy tom historji wielkie przeobrażenie pojęć spowoduje.

Dzięki swym uniżonym lub grzecznym dziejopisom, Francuzi mniemają powszechnie, że za panowania Ludwika XIV wszystko było wielkie—nawet wady królewskie. Znano wprawdzie wiele faktów oburzających z owéj epoki, ale wszystkie roztapiały się w splendorach panowania, które od początku do końca było nieustanną komedją. Wiary w tę wielkość nie zachwiał nawet Fenelon, który usiłował zedrzeć draperje z teatralnego bohatera.

Większy prawdomówca Michelet, faktami popierając każde twierdzenie, zdjął, zdaje się raz na zawsze, aureolę, która tak długo blaskiem swoim oślepiała powszednich wielbicieli.

Sławny historyk Francji, detronizuje Olimpijskiego boga, zdejmuje zeń płaszcz napuszysty, ściąga perukę... i wtedy cóż widzimy? Człowieka miernych zdolności, pysznego, okrutnego na zimno, nie moralnego, nie szanującego najświętszych praw, splamionego rzezią i spoliacją stu tysięcy rodzin...

Niedość na tém; pod koniec panowania widzimy Ludwika XIV bezczeszcącego swą starość w buduarach pani Maintenon, gdzie wizerunki świętych były pokrowcami bezwstydnych malowideł—a przy skonie wymawiającego owe pamiętne słowa, które byłyby bezbożne, gdyby niebyły tak bardzo śmieszne: „Ostatecznie, widzę że Bóg odmierzył mi takąż miarką, jaką mu mierzyłem.“

Obraz skreślony przez Micheleta przerażającéj jest prawdy. A jednak siła przesądu tak wielka, że jeszcze długo zapewne Francuzi zwać będą Ludwika XIV, w i e l k i m.

Autor w następny sposób charakteryzuje tę epokę siedemnastego wieku:

„Historycy nasi przedstawiają panowanie Ludwika XIV jako bardzo polityczne. Fałsz to wierutny! Uważne studjowanie faktów, pokazuje, że w głębi, w rzeczach najważniejszych, religija rej wiodła nad polityką; pod tym względem panowanie Ludwika XIV, nawet w najświetniejszych chwilach, jest reakcją, po zupełnéj obojętności Mazarina i zuchwalstwach Frondy.“

—Nowy tomik poezji Akademika Laprade, zwrócił na się uwagę pomiędzy literackimi płodami tego miesiąca; mianowicie rozdział pod napisem l a P o é t i q u e C h r é t i e n n e należy do rzadkich we Francji utworów, z powodu swéj formy lirycznéj, zupełnie wykluczonéj z rymotworstwa francuzkiego. Jednocześnie wydano trzecią edycją poematu tegoż poety, pod tytułem P s y c h é. Poemat ten przed parą laty natchnął autorowi Irydjona następujący ustęp, który tu z listów jego przytaczamy, niezupełnie atoli zgadzając się na ocenę, jaką nasz wieszcz pod wpływem ewangelicznéj wymowy, uczcił rymotwórcę akademji Francuzkiéj: „Większy to poeta ten Laprade niż Hugo i Lamartine. Dotąd o nim nie wie Francja—lecz im dłużéj nie wiedzieć będzie, tém dłużéj potém zapamięta go. U Lamartina jeszcze klasszycyzm co zakrawa na Racina—u Huga jeszcze romantyzm co zakrawa na Szekspira; u Laprada już nowa era, świeża, wolna od poezji dni przeszłych, co godzi ze sobą kształt przedziwny Lamartina ze śmiałością bez granic Huga. Swiat starożytny i świat chrześcijański już zlane w jedno, jednym oddychają duchem—są czemś pełném i nierozdzielnem. Natura świetna rozmaita, głęboka pogan, pojednała się w końcu z miłością chrześcijańską, i nietylko już wiara i miłość rodzą się z katechizmu, ale z każdego dźbła trawy, kwiatu, promienia, fali. Wszechświat, z całą okazałością i przepychem swoim stał się przestrzenią, po któréj duch ewangelji się unosi i przepływa. Dawniéj kto śpiewał o naturze, ten w Boga prawie nie wierzył—kto o Bogu, ten nierozumiał natury—ten biczował

się w celi lub błądził po piekle lub czyscu. Teraz błogosławieństwo najchrześcjańsztsze spada ze szczytu góry najpogańszéj—oddech miłości ludzkiéj ogarnia całą naturę!

„Nieraz w kolizeum myślałem i przepowiedziałem, że musi poezja za dni naszych dążyć do takowéj harmonji. Sprawdza się przeczucie. Słowo Chrystusa z ciemnych przybytków wychodzi, przenika aż do liścia, do kamienia, do rzeki i morza. Pod korą dębów, pod kwiatów pyłkami, pod traw kobiercem, opowiadana jest Ewangelja jakaś powszechna. Takich poematów czas teraźniejszy wymaga.“

Prawda—ale czy takiemi są poemata Laprada—to kwestja, na którą w brew twierdzeniu wieszcza, śmiemy odpowiedzieć przecząco. Wiele im do upatrzonéj przez niego doskonałości brakuje: Poema Ewangeliczne nie są „starożytnym światem ze światem nowożytnym zlanym po długim rozbracie w jeden akord muzyczny“—ale raczéj bardzo zimnemi, choć udatnemi i ciągle o miłości prawiącemi rymami.

(*Dokończenie nastąpi*).

Kraków, *5 maja 1860*.

Jeszcze w styczniu wystosował ówczesny biskup przemyślski, a dzisiejszy arcybiskup lwowski, ks. Wierzchlejski, pasterski list do księży swojéj diecezji, którym poleca im głoszenie z ambon kar kościelnych na tych, którzyby się ważyli służyć u żydów, lub być ich domownikami. Głoszenia z ambon nastąpiły dopiero w kwietniu. Wymieniony list naprzód umieścił lwowski *Przegląd Powszechny*, a późniéj *Czas* tutejszy nie bez korowodów z policiją.

Tutaj wyszły dwie broszury w sprawie papieskiéj, autorstwo jednéj przypisują ks. Golianowi, drugiéj hr. Adamowi Potockiemu i p. Mannowi, ktory to ostatni, za rzeczoną sprawą jeszcze w jesieni 1859. w dodatku do Czasu występował i, jak mówią, dekorowany jest orderem od ś, Ojca.

Z naszego grodu ustąpi się około 200 urzędników, w skutek zniesienia rządu krajowego (gubernium) tutaj, i tych urzędów, które tylko pod takim bywają. Ustanie i Krakauer Zeitung. Za to ma Kraków zostać, jak wieść niesie, wolném miastem, czem się nie ma co cieszyć, jeżeli z przemytnictwa zyski ciągnąć będzie skazanym. Uniwersytet jagielloński upoważniony jest do obierania sobie rektora, bez którego musiał się w ostatnich latach obchodzić dla narzuconego mu kuratora. Austrja znowu zmienia administracją, najoczywiściéj dla oszczędności; abyśmy bez radykalnéj zmiany mieli się spodziewać rozszerzeniu lub wzmocnienia narodowości, do tego daleko. Może się coś stanie na pozór, wszakże i Węgrom, ktorzy przynajmniéj powrotu do dawnéj konstytucji się spodziewają, obiecano, jak po dziś dzień, to tylko, co i innym koronnym krajom. Panuje tedy ciągle zasada centralizacji, jeżeli gdzie to w Austrji szkodliwa, jak dotychczasowe uczą doświadczenia i złowieszcza, jak łatwo wywnioskować. W skutek sprawek Baron Brucka, ktory pewnie nie dla obrażonéj dumy odebrał sobie życie i w skutek sprawek tylu innych, ktorzy lub już są pociągnięci do odpowiedzialności, lub do niéj pociągniętymi jeszcze być mogą, biurokraci nasi popadli zwątpieniu, pospuszczali nosy. Paryzka broszura Edmunda About, o któréj się rozpisała Donau-Zeitung, nie pokrzepia też myśli naszego urzędowego świata, który aż po 1848 miał się za najbezpieczniejszy pod słońcem. Z drukarni *Czasu* wyjdzie przez pewnego lekarza dzieło, jak słyszałem wcale ciekawe: *O przewidzeniach*. W maju mieliśmy dopiero jeden zupełnie piękny dzień t. j. 2 miesiąca. Dnia 3 maja odegrano w tutejszym polskim teatrze: *Dożywocie* Aleksandra Fredry. Goszczący tutaj warszawski artysta Rychter podobał się powszechnie w roli *Łatki*, w któréj we Lwowie występuje zwykle nieporównany Nowakowski. Dyrekcji teatru naszego w ostatnim kursie dobrze się powiodło; aktorowie jednakże życzą sobie lepszego powodzenia.

z Warszawy, *d. 24 kwietnia*.

Sine ira et studio.

Pogląd na najnowsze krytyczne artykuły Pism Czasowych.— List Żelazny.— Towarzystwo Rolnicze.— Kantor Interessów Ziemiańskich.—Składki na Instytut muzyczny.—Linkowski.—Nówsze dzieła.—Rozbior Monografij Historyczno-Genealogicznych.

Dużo wody upłynęło do Gdańska od ostatniego listu naszego; promień zmartwychwstania, otoczywszy symbolem odrodzenia umysły, na pióro nasze wpłynął chwilową niemocą... Lecz zaczerpnąwszy otuchę w tęsknocie błoń naszych, łączymy je z wspomnieniami kowieńskiéj dąbrowy, i opiszemy znowu, cośmy daléj w zwierciadle życia naszego spostrzegli.

Zajrzawszy do umysłowéj krainy, którą zawsze za dźwignię postępu a zatem i ludzkości, uważamy, szczególniéj w czasach, gdy nam bojować piórem potrzeba,—cieszymy się dość ważnym objawem w ustalaniu się opinji. Może też niezadługo miną zupełnie czasy bractwa wzajemnéj admiracji; śmiałe odezwy niektórych u nas redakcji i kilka artykułów niedawno tu ogłoszonych są niejakim dowodem, że prawda na polu literackim zaczyna brać górę nad względami osobistych stosunków, o co wołać bezustannie będziemy, bo to właśnie stanowi ideał posłannictwa piśmienniczego, które na massy zawsze wpływ ogromny wywiera, zwłaszcza, jeżeli publiczność jest świadomą zacności osobistéj autorów. Za takie właśnie uważamy artykuły pisane przez samego redaktora Gazety Codziennéj i recenzje Edwarda Siwińskiego w Gazecie Warszawskiéj od czasu głoszone; do pierwszych zaliczamy pogląd redaktora na konkursa komedji u nas, wypowiedziany ostro ale z prawdą, oraz rozbiór sumienny komedji premjowanéj *Dzieje Serca* w odcinku tejże Gazety umieszczony. Krytyka Siwińskiego na dzieło Micheleta la Femme, w Gazecie Warszawskiéj drukowana, odznacza się jak zwykle wielką prawością zasad, obszernym poglądem i pracą nielada, gdy n. p. dla napisania krytyki zgłębił wprzód wiele utworów w rodzaju *Kobiety* Micheleta pisanych, a między innemi przytoczył niepobieżnie życie lady *Russel* jako wzór godny uwielbienia przez poświęcenie się jéj i pojęcie stanowiska matki względem ojczyzny. Pogląd sprawozdawcy na ideał polskiéj kobiety, przez dwa odcinki końcowe gazety ciągnący się godzien jest pochłonięcia go sercem; jednak uważamy, że zalecanie kobietom naszym oddawania się naukom utilitarnym może się tylko bardzo wyjątkowo zastosować; geometrja bez wątpienia, tak jak każda poważna nauka bardzo wiele prawd głosi, ale zbyt realne wychowanie kobiety postawiłoby ją w drugiéj ostateczności w obec téj, jaką teraz widzimy, gdy gra na fortepjanie i język francuzki są zenitem jéj wychowania. Z tego téż zapewne punktu zapatrując się pewne pismo u nas na kobietę, utrzymuje, że dziś ukształcenie kobiet jest wyższem niż mężczyzn; nie wiadomo, jak rzeczywiście pojmuje autor to ukształcenie, bo taniec, okropne obnażanie ramion po naszych rautach, umiejętność rozprawiania o niczém, szczebiot zagraniczny, i zręczne wyręczanie serca główką, to także rodzaj ukształcenia! My wszakże rozumiemy tylko takie ukształcenie kobiety, jakie nam recenzent dzieła Micheleta uwydatnił, wyłączając jednak naukę chemji, fizyki, hygjeny i geometrji; bo dobra gospodyni zazwyczaj od matki swojéj lub wiejskiéj kobiety nauczyła się popularnéj chemji, fizyki i hygjeny, wiedząc, jak zafarbować chusty, w jakiéj wodzie gotować potrawy lub jak ubierać dzieci stosownie do pory i jak je leczyć na małe przypadłości. Tego ich nie nauczy książka, tém więcéj gdy pisanych dla kobiet tego rodzaju książek nie mamy. Estetyczne ukształcenie również niezbędne dla kobiety; poznanie dokładne własnéj literatury i dziejów już bardzo dużo czasu zajmie kobiecie.

Mówiąc o pismach, nie możemy pominąć, że Gazeta Codzienna dotąd to jeszcze na swoją zaletę przedstawia, że szpalt swoich nie poświęca wyłącznie monopolowym piórom; ztąd téż życie tam większe, bo wynika ze scierania się opinji; często czytamy tam wprost przeciwne sobie poglądy, jak np. Korrespondencje z Kujaw,— lub jak poklasnęliśmy śmiałym i trafnym zdaniom niektórym Sabowskiego przeciwko współpracownikowi téjże gazety, tamże objawionym. Wszakżeż pochwalić nie możemy dziwnego samochwalstwa jednego zkądinąd zdolnego autora napływowych artykułów i powieści, który ród swój od królów Chrobackich wywodzi; ciekawość! co na to Noe powie?

Gwiazdka perjodyczna miléj świecić zaczyna, odkąd zaniechała anatomizowania artykułów przez Kraszewskiego pisanych.— Wszakżeż w wspólnéj winnicy naszéj nie chodzi nam o wyrażenia, ale o ducha? Zresztą recenzje tego pisemka są trafnie pisane, humor prawdziwie feljetonowy a zwracanie do porządku szydzących z tych, co żydowskie nazwiska swoje polonizować pragną, bardzo jest słuszne.

Komedje opremjowane p. n. *Dzieje Serca* i *Po naszemu*, do suchéj nitki przez pisma tutéjsze słusznie rozebrane, nie wywołują żadnych już naszych uwag, prócz wzmianki, że sympatja lub antypatja ku autorowi bardzo wiele na sąd ogółu wpływa; nowy więc dowód, że każdy literat choćby tylko dla swéj korzyści szlachetnym być powinien.—Autor komedyjki *Po naszemu*, jest dopiéro początkującym pisaném; wyrobieni już pisarze z mniejszemi zdolnościami zaczynali pisać. Ztąd też ganimy mocno recenzję w Gazecie Warszawskiéj ogłoszoną w punkcie, gdzie zdolność tego młodego pisarza zabija nazawsze, oraz potępiamy ton z jakim traktuje sędziów konkursu. Nie zapominajmyż, że krytyka tylko w duchu miłości przemawiać powinna, a zwracając na drogę lepszą (jeżeli sam recenzent po niéj chodzi), nie mocna jest z trójnoga despotycznie przemawiać. Recenzja ta, godna odczytu dla głębszego poglądu i wypowiedzenia prawdy na motywa sprawozdawcze komitetu konkursowego, nie ma podpisu,—co jest niewłaściwém, bo imię stanowi rękojmię prawego sądu o dziełach, które nie wszyscy mogą czytać, a ze stylu często trudno odgadnąć recenzentów, gdyż objawianie prawdy w krytyce często przybiera tu postać kameleonową.

Od krytyk kameleonowych zachowaj nas Panie!

(*Dokończenie nastąpi.*)

Mińsk.

Jeszcze nieboszczyk Gwagnin gdzieś powiedział, że przy zbiegu dwóch rzek Swisłoczy i Niemihy założony był zamek okopany pod nazwą *Miensk*, *Miensko*.— Nazwa ta biorąc pochodzenie od słowa *mieniać*, *miena*, dziwnie się stosuje do wzrostu miasta, i do życia jego mieszkańców, bo wszystko ulega zmianom w wielkiéj epopei życia, która każde ze swych kołek wartkim biegiem naprzód popędza.— Jakoż od tego czasu, dziwnie się to miasto zmieniło; bo od zameczka z niewielkim okopem podzieliło się na kilka kondygnacji, z których każda nosi piętno swojéj epoki.— Zamek schował się gdzieś w cieniu, zakryty opończą synów Izraela, który się w koło niego rozsiedli, robiąc go bardziéj niezdobytym, niż w owe czasy, kiedy dzieci Rogwoloda dobijali się o jego dziedzictwo.— A sama nawet Niemiha, nad któréj wodami niegdyś Bojan wieszcze z swéj lutni wydobywał dźwięki, straciwszy w piecach żydowskich chroniące jéj źrzódło, lasy, stało się brukowanym rowem, w którym woda wiosną wezbrana płowemi falami, porywa błotne pantofle egiptskich wyzwoleńców, którzy uwolniwszy Faraona, na Litwę plagę przynieśli. A ten znudzony—sam za niemi pośpieszył—i pływa bezkarnie po morzu zielonych stolików, kąpiąc się w źrzódłach win dostarczanych mu przez tychże żydów— utopić się jednak w tym czerwoném morzu—nie może. Laska zaś Mojżesza tak zgubna dla niego—rzucona o bruk miastowy, rozprysła się w *pałki*, które zawarłszy traktat zaczepny i odporny z synem Sezostrysa, kieszenie mieszkańców pustoszą.

Zostawiwszy przeszłość amatorom pargaminów i staréj bibuły, pomówny o tém co jest dzisiaj— bo dziś to życie, a raczéj użycie naszego elektro-parowo-banknotowo-przemysłowo-handlowego życia. Elektro,—prawda, bo mamy już telegraf, po którym są ludzie, którzy mają jeszcze nadzieję jeździć do Wilna. Parowo—być może, bo, inżynierowie kompanij, robili już poszukiwania miejscowe—i dziś niema majątku w Mińskim i Borysowskim powiecie, przez któryby według zapewnień dziedzica, żelazna koléj iść nie miała, co często daje powód do prawdziwie komicznych sporów.

Banknotowo—bo wiadomo, że u nas brzęcząca moneta będzie kamieniem węgielnym Muzeum starożytności, które jeszcze oczekuje na swego założyciela.—Co zaś do przemysłu i handlu, to o tém kiedyś obszerniéj pomówiemy.

Bojanowym tedy torem, zaczynam od Niemihy, przy *wspomnieniach* któréj zamek leży, rzeka zaś przeszła w dziedzinę mytów. Pod wałami zamiast strzelnic uczepione domki biednych mieszkańców, zamiast szczęku broni—słychać brzęk liczonych miedziaków, a krew tocząca się strugą z jatek tam założonych, wróży nie pastwę śmierci—ale pastwę życia—żołądkowego, smacznego życia.— Zamiast zaś koszar i stajen, w których rżały rumaki bojowe, wznosi się wielki dom, wzbogaconego na podradach żyda.

Koło zamku na równinie nadrzecznéj, położona najdumniejsza część miasta nizkim rynkiem nazwana. Jest to spiżarnia miasta całego i okolicznych chłopków, według przysłowia których »*tolko baćki z matkoj nie najdziosz.*»

Ztamtąd wstępując na górę, oko obejmuje plac, zwany rynkiem wysokim, gdzie głównie kościoły i życie administracyjne i sądowe koncentruje się. Tu wznosi się katedra, niegdyś kościoł Jezuitów. Piękna ta budowa, śmiałych zarysów, nosi piętno architektury tak zwanéj jezuickiéj, bo wiadomo, że ojcowie Lojoli mieli swoich architektów, w jednéj kształconych szkole, a więc i kierujących się jednostajnym stylem architektonicznym. Wewnątrz znaczno, że świątynia ta, była dwa razy przerabianą; pierwszy raz odnawiał ją biskup miński ksiądz Dederko—i najpiękniejszą pamiątką zostały stacje dobrego pendzla;— drugi zaś raz, odnowiono ze składek zebranych przez *dzisiejszego księdza* biskupa, Adama Wojtkiewicza, ołtarze, organ, przyczém oczyszczono obrazy i posągi, i wszystko to mile oko uderza. Malowidło sklepień zostało dawne, freskami jednak nazwać go nie można, chociaż trochę jaskrawo odnowione, w odległości oka nie rażą, wszakże z żalem wyznać należy, że jeszcze Litwa mało posiada malarzy, którzyby się temu rodzajowi malarstwa, z zamiłowaniem oddać chcieli. Ogół ornamentów wykonany ze smakiem; wspaniałe naw i łuków połączenia, rzewne i miłe obudzają uczucia.— Przeciwlegle katedrze wznosi się nowy sobor grekorosyjskiego wyznania, w stylu bizantyjskim i poprawnego rysunku, przerobiony z dawnego bazyljańskiego kościoła, którego klasztor obrócony na dom, gdzie się mieszczą gubernijalne juryzdykcje. Obok katedry, dom gubernatora, a z drugiéj strony, stare mury, niegdyś—klasztor i szkoła Jezuitów, gdzie ci ojcowie ćwiczyli szlachtę na Alwarze, dopóki straszne, *non sint* nie przerwało téj długo wspominanéj przez szlachtę, a słusznie przez wiek nasz osądzonéj opieki. W środku muru, wieża mieści zegar miejski, na któréj szczycie był niegdyś kogut, lecz dziś, gdy w czujność kogutów i gęsi nie wierzą, miejsce jego zajął strażnik ogniowy. Daléj otaczają rynek mury, stare kramy—i w nówszym guście magazyny. Teatr, zaś jak na popasie mieści się w kamienicy żydowskiéj.

Za kramami, jakby chroniąc się od gwaru, wznosi się kościoł i klasztor OO: Bernardynów, odnowiony niedawno staraniem ks. Gwardjana Moczulewskiego, nie zawiera jednakże nic, coby artystę zająć zdołało. Obok czernieją mury, opuszczonego kościoła PP: Bernardynek—który obrócono na skład rekwizyt wojskowych.

(*Dokończenie nastąpi.*)

Z Kobryńskiego, *25 kwietnia*.

(Wyjątek z listu).

Dwódziesty ósmy numer Kuryera, 8 kwietnia, mimowoli zmusza mnie do protestacji. Tam bowiem powiedziano: że „Władysław Oleszczyński wykonał niedawno wielki medaljon Józefa Ignacego Kraszewskiego, niezmiernie podobny, co tém bardziéj zadziwia, że go robił z fotografji. *Medaljon był zamówiony przez pewną Litwinkę.*“ Zamówiony, znaczy *zapłacony;* a ten medaljon nie tylko, że nim nie był, ale piérwsza myśl jego wykonania poczęta była w takim nastroju ducha, po rozmowie tak czysto-duchowéj, tak nic nie materjalnéj, a przez człowieka artystę, ciałem tylko na ziemi goszczącego, duchem zaś nigdy nie zstępującego z wyżyn gdzie myśl i artyzm jego najwznioślejszą żyją karmią, że to słowo „zamówiony“ gdzieindziéj przypuszczalne, tu, niejako obelgą się staje; a że tą „pewną Litwinką“ jestem ja, przychodzę więc pana uroczyście prosić o sprostowanie wyrażenia, które temu czysto przyjaznemu, niejako wspólnemu naszemu utworowi, mylną fizjognomją nadaje. *B.*

ODPOWIEDŹ.

NA ARTYKUŁ O WYŚCIGACH KONNYCH

P. O. GIERANOŃSKIEGO.

Ogłoszony w Kurjerze Wileńskim programm na Wyścigi konne dał powód niejakiemu P. Geranońskiemu do skreślenia nauki satyryczno-moralnéj, którą wypowiedział tonem ojca mówiącego do dzieci swawolnych.—Głównym zadaniem było przekonać, że gonitwy konne w Anglji są tylko *passyjką narodową*, czemu ma służyć za dowód: że Anglicy posiadając wysoko-poprawne rassy zwierząt domowych, nie mają wyścigów dla wołów, baranów, wieprzów etc.— następnie: że we Francji i w rozważnych Niemczech gonitwy konne są tylko *modą*. Przyznaje wprawdzie, że miasta ustanawiają kursa i przeznaczają nadgrody, ale zaraz dodaje, że się to czyni dla ściągnienia do siebie gości. Dla czego zaś rządy wyznaczają premja, nie daje tłumaczenia, ale się domyśla, że to jest skutkiem ich *lekkomyślności*. Na poparcie zaś owéj głębokiéj znajomosci o wyścigach konnych, dodaje anegdotkę o koniku *Franc-Picard*. Szkoda wielce że narody stojące na czele cywilizacji nie znają naszego języka, możeby skorzystały z tych napomnień, i porzuciły tak kosztowną *passją* i *modę*.

O wyścigach konnych pisano wiele, i właśnie rządy Europejskie opierając się na praktycznych rozumowaniach osób znających gruntownie przedmiot, ustanowiły nadgrody. Gdyby więc i p. Gieranoński udał się do źródła téj jak nazywa *passyjki narodowéj*, gdyby wykazał onéj powody i następnie przekonał o ich nicości, miałby prawdziwą zasługę;—wypowiedziane zaś zdanie osobiste, w sposób żartobliwy i satyryczny nic nie dowodzi; posądzać zaś o lekkomyślność ogół w tém, co uświęcił zwyczajem jest wielką śmiałością. Napoleon Wielki wspominając w swych pamiętnikach na wyspie ś-téj Heleny, o zasługach położonych w krajach zostających pod jego berłem, zalicza do nich wprowadzenie wyścigów konnych. Jeśli więc P. Gieranoński przypisuje rządom pomyłkę i bezzasadne postępowanie, to właśnie: też same posądzenie ściąga na siebie, nie dając gruntownych dowodów swego przekonania!

Anglicy jako naród najpraktyczniejszy, uznali za warunek niezbędny do gospodarstwa narodowego, poprawienie rass domowych zwierząt, i wzięli się do tego z całym zapałem i wytrwałością. Ażeby zaś łacniéj dopiąć swego celu, potrzeba było wzajemnie sobie powierzać środki i onych wyniki w przedsięwziętym zamiarze, w tem więc celu ustanowione zostały wystawy zwierząt domowych i gonitwy. Dla ocenienia poprawności rassy wołu, owcy, wieprza etc — dostateczném jest one obejrzeć i porównać. Dla ocenienia zaś konia niezbędnem jest wyprobować jego siłę i wytrwałość w biegu, jako jedyne zalety tego szlachetnego stworzenia. Jakim że innym sposobem ten cel osiągnąć, jeśli nie przez wyścigi i zaprząg do naładowanych wozów? Jeśli kto u nas kupuje konia, nigdy nie przestaje na jego oglądaniu, ale stara się go wyprobować w biegu i zaprzęgu. Na wyścigach konnych najwięcéj zwracają uwagi na zalety stadników, gdyż te właśnie przyczyniają się głównie do poprawy rassy, a o ile są poszukiwane, przekonywają nas wysokie ceny ofiarowane przez właścicieli ziemskich w Król Pol: za chwilowe onych użycie. U nas istniało przekonanie, że konie kozackie są najwytrzymalsze na dalsze odległoście. O ile jest błędnem to zdanie, przekonaliśmy się nazajutrz po skończonych wyścigach. Hr. Józef Tyszkiewicz uczynił znaczny zakład z Hr. Witoldem Wołłowiczem, że klacz kozacka na 50 wiorstach odległości prześcignie klacz rassy angielskiéj, w kraju zrodzonéj; w rezultacie okazało się zupełnie przeciwnie, bo właśnie na 38 wiorście owa bohaterka stepowa zupełnie ustała w biegu! Najsławniejsze są konie arabskie ze swéj rączości, a przecież angielskie okazały się wyższemi na owych tak głośnych wyścigach w Egipcie. Wyścigi konne nie są więc ani *passyjką narodową*, ani *modą*, ale potrzebą okazania o ile w jakim kraju postąpiły starania względem poprawy rassy,

Wiele osób zarzuca, dla czego wyścigi nieoraniczają się na wyprobowaniu koni miejscowych? Odpowiedź łatwa we wszystkich gonitwach są nagrody wyznaczone dla koni miejscowych i dla wszystkich krajów, jedynie w tym celu dla tych ostatnich, ażeby miłośnicy hodowli mogli się przekonać o ile w obcych stronach sztuka ta posunięta została.

Jeśli p. Gieranoński uważa że byk durhamski i baran saski jest potrzebniejszym dla Litwy, ma zupełne prawo one sprowadzić i zachęcić drugich do naśladowania, będzie miał w tém daleko większą zasługę, jak w ocenieniu satyryczném przedmiotu, z którym wcale oznajomionym nie jest.

P. Gieranoński kończy swój artykuł nauką moralną dla młodzieży naszéj, któréj przodkowie nosili karmazyny i pancerze stalowe: ażeby mieć prawo do tego należy posiadać zasługę i powagę w kraju, czy się szczyci temi warunkami autor artykułu niewiemy wcale.

Pan Gieranoński gorszy się, że ludzie z pięknemi szlacheckiemi imionami stają do kursu z dżokejami i razem ostrzega, ażeby nasza szlachecka młodzież na turfie konia nie dosiadała, by pamiętała że gdy pradziadowie nosili pancerz stalowy, dziadowie żupan karmazynowy, nam przynajmniéj należy frak z godnością nosić. Znikły pancerze i żupany, frak został powierzchownie różnicą stanów, niezdołał jednak zatrzeć różnicy wykształcenia, pojęć honoru, zasad nareszcie które nam karmazyny jako drogą spuściznę po sobie zostawiły. Potomkowie karmazynów nieupodlą się, gdy, choćby dla wyekspensowania młodzieńczéj gorączki (jak powiada pan Gieranoński) dosiądą konia, ażeby stanąć do gonitwy, nie zważając, że te odbywają się przez najemnych dżokejów, bo znajdą dla siebie usprawiedliwienie w rycerskim duchu narodowym przekazanym im od przodków naszych. Nie upodli i nie poniży tychże ludzi historycznego pochodzenia, gdy gonią za dzikiem lub niedźwiedziem, choć to samo czynią najemni strzelcy. Podług naszego zdania więcéj ich krzywdzić może zaparcie się tradycij przeszłości i wkroczenie w sfery, gdzie tylko przed Mammonem umieją bić czołem. Tak, nośmy frak z godnością, powtórzę z panem Gieranońskim, i umiejmy rozróżnić frak od fraka, a jaskrawa kurtka dżokeja sama się odróżni.

Na tych kilku słowach kończymy naszą odpowiedź, łącząc do niéj tę tylko uwagę: że jeśli p. Gieranoński życzy być użytecznym w kwestji gonitw konnych, to niech raczy pisać więcéj nauczającym sposobem, usuwając satyrę i żarty, a szczerze będziemy mu wdzięczni. *Eustachy Hrabia Wołłowicz.*

BIBLJOTEKA POLSKA.

Wydawana przez Kazim. Józ. Turowskiego, w Krakowie.

Szczęśliwą i prawdziwie obywatelską powziął myśl Pan Turowski, postanawiając wydać na jaw, najrzadsze i najpożyteczniejsze pomniki pismiennictwa polskiego.—Poczynając od złotych czasów Zygmuntowskich, szedł koleją wiekow i co tylko polski rozum lub wyobraźnia mądrego lub ponętnego wydała, co z krzywdą powszechną czas zniszczył lub dla nader szczupłéj liczby ocalonych egzemplarzy niedostępnem uczynił, co w rękopismach spoczywając, jesce do tąd świata nie ujrzało, co nakoniec, za dzieła niezbędnéj potrzeby umysłowéj, zgoda narodu przyznała.— to w wiernem, poprawném, staranném a nadewszystko niesłychanéj taniości wydaniu, na użytek kraju ogłosić i rozpowszechnić zamierzył. Ze wzorową wytrwałością prowadząc przedsięwzięcie swoje od roku 1855-go; już wielki poczet najszacowniejszych pism polskich w ręce czytelników oddał. Potrzeba było rzeczy swojskie gorąco ukochać, o pożytku ich rozpowszechnienia głęboko być przeświadczonym, wiarą we współczucie ziomków żywo zagrzanym, aby znaleźć dostateczną odwagę do tak wielkiego przedsięwzięcia. Ale, najobfitsze zasoby wyczerpią się, najdzielniejsza siła omdleje, jesli jéj ogół nie wesprze; obowiązkiem więc każdego, dla kogo wiadomość rzeczy domowych, czystość, powaga i wdzięk ojczystéj mowy nie są obojętne, przyłożyć się skutecznie, aby to piękne przedsięwzięcie nie tylko nie upadło, lecz coraz bujniejszy wzrost i rozwój wziąść mogło. Już pisma czasowe niejednokrotnie zachęcały czytelników swoich, aby ochoczą przedpłatą, wydawnictwo P. Turowskiego zasilili; Kurjer Wileński, w poczuciu obowiązku przykładania się do wszystkiego, co jest zacnem i pożytecznem, pragnąłby ze swojéj strony dopomodz rozpowszechnieniu Bibljoteki Polskiéj na Litwie. Przyjął w tym celu najchętniéj na skład do rozprzedania, egzemplarze tego wydawnictwa.

W liczbie dzieł, które na ten raz znajdują się w Redakcji Kurjera do nabycia, najgłówniejsze gałęzie wiedzy są przedstawione. I tak:

Z RELIGJI:

Ks. Skargi Gospodarstwo duchowne 30 kop. sr. Jest to zbiór rzewnych i wzniosłych modlitw, w duchu najczystszego Chrześcijaństwa, pełnym nama

szczenia, godnych zaiste, aby w ręku każdego znalazły się na nowo i krzepiły wiarę, z tym samym skutkiem, jaki przed trzema blizko wiekami—wywierały.

Z DZIEJÓW KRAJOWYCH.

Szacowne i zupełnie z obiegu wyszłe, *Herby rycerstwa polskiego—Bartosza Paprockiego;* wartość tego dzieła niekiedy do 100 rubli srebrem dochodziła, teraz cena jego 6 rubli srebrem nie przenosi.

Dębołęckiego: Pamiętniki o Lisowczykach, dzieło niezmiernéj rzadkości a dziwnie ciekawe 40 k. sr.

Naruszewicza: Historja Jana Karola Chodkiewicza 1 r. 40 kop. sr.

Krajewskiego: Żywoty Stefana Czarnieckiego. 40 kop.

Okolskiego: Dziennik Wojen kozackich,—jedno z najrzadszych pism tego autora, a pod względem opowiadanych zdarzeń, wielkiéj dziejowéj wagi. 40 k. sr.

Mrozinskiego: Oblężenie i obrona Saragossy,—pełen sławy epizod dla wojska polskiego w ciągu wojen Napoleońskich. 20 k. sr.

Naruszewicza: Historja narodu polskiego,—ceny całego dzieła oznaczyć jeszcze nie można, niewiadomo bowiem ile obejmie zeszytów; wszakże wnosząc z cen książek już wymienionych, będzie to najtańsze wydanie tego pomnikowego dzieła.

Z LITERATURY.

Reja z Nagłowic: Żywot poczciwego człowieka.—jeden z najoryginalniejszych utworów pierwszéj połowy XVI wieku, jaśniejący całą zamożnością rodzinnego dowcipu i języka, 1 r. 20 kop. sr.

Górnickiego: 1) Dworzanin polski; 2) Droga do wolności; 3) Tłumaczenie ksiąg Seneki, o dobrodziejstwach.—wzór najwykształceńszego, szczeropolskiego stylu. 1 r. 60 kop.

Z POEZJI.

Klonowicza: Wszystkie polskie utwory mową wiązaną. 60 kop. sr.

Sępa Szarzynskiego i Tobiasza Wiszniowskiego.—piękne zabytki poezji XVI wieku. 20 kop.

Grochowskiego Stanisława: Poezje, lirycznéj i pobożnéj treści, odznaczające się czystością mowy i wyższym polotem 1 r. 60 kop.

Kochowskiego; znamienitego dziejopisa rzadkie i zupełnie z obiegu wyszłe, dzieła poetyczne 2 r. 80 kop.

Z WYMOWY:

Skargi kazania sejmowe, w których wymowa tego najsławniejszego z pisarzy polskich, rozwinęła się w całym blasku 40 kop. sr.

Birkowskiego: Po Skardze, najbliższy talentem mówca XVII wieku,—z treści nadzwyczaj zajmujący 1 r. 40 kop.

Warszewickiego Krzysztofa: Mowy pogrzebowe, obfite w szczegóły biograficzne 20 kop. sr.

Z POLITYKI:

Zbiór, w wydaniach Turowskiego najobfitszy, zawierający najważniejsze zadania zewnętrznéj i wewnętrznéj polityki kraju, składa się z następnych pisarzów: *Tarnowski*—60 kop.,—*Orzechowski*—60 kop. sr.,—*Ponętowski* 20 kop. sr.,—*Wolan* 60 kop. sr., *Grabowski*—40 kop. sr.,—*Wereszczynski*—60 kop sr.,—*Mikołaj Ligęza i Karnkowski*—20 kop. sr.,—*Ks. Szymon Starowolski* 1 rub. sr., St. *Leszczyński król*—60 kop. sr.,—J. St. *Jabłonowski*—20 kop. sr.

Począwszy od urządzenia dawnéj wojskowości Polskiéj przez wiekopomnego hetmana, wspomnieni pisarze opowiadają dzieje sejmu Unji, rady o urządzeniu rzeczypospolitéj, głębokie i światłe poglądy na prawo publiczne, na skarbowość, na organizacją kozaczyzny, nakoniec sposoby zaradzenia, rozprzęgającéj się budowie społecznéj;—wszystko tchnie najczystszą miłością kraju i pełne jest ciekawych a nieznanych szczegółów dziejowych i rodzinnego pojmowania potrzeb czasu, w kolei blizko półtrzecia wieku narodowego życia.

Z GOSPODARSTWA:

Jan Ostroróg—20 kop. Zajmujący i ciekawy opis, myślistwa, tej szlachetnéj a tak powszechnéj zabawy przodków naszych—20 kop. sr.

NEKROLOGJA.

Scena Wileńska poniosła bolesną stratę przez zgon ś. p. Pauliny z Lewickich Kaciuciewiczowéj. Zeszła z tego świata d. 1 maja 1860 r. licząc wieku życia lat 55.

Długa i mozolna praca téj zasłużonéj artystki nadaje nam prawo przebiedz okres jéj życia, aby uczcić tém wspomnieniem i pamięć kobiety i artystki zasługującéj na powszechny szacunek.

Paulina Lewicka siostrzenica i wychowanka słynnéj aktorki Kuczyńskiéj, wystąpiła po raz pierwszy na scenie teatru Wileńskiego w 18-téj wiośnie swego życia w roku 1823 w miesiącu grudniu, w roli Sydonji w dramacie tegoż nazwiska, tłumaczonym z niemieckiego, Talent wdzięk i młodość zjednały jéj tak pochlebne przyjęcie, że ówczesny przedsiębierca Wileńskiego teatru Maciéj Każynski, następnego dnia powtórzył toż samo przedstawienie z wielką dla kassy korzyścią.

Odtąd Paulina Lewicka chlubne zajęła stanowisko w trudnym zawodzie artystki; a zwabiony rozgłosem jéj talentu antreprener prowincjonalnych teatrów Kasper Kamiński przybył niebawem do Wilna i po długim oporze ze strony Każyńskiego nakłonił ją wreszcie do wyjazdu za zgodą Kuczyńskiéj.

Następnie: w roku 1826 dyrektor Szymański, otrzymawszy pozwolenie rządu na uorganizowanie w Grodnie stałéj dyrekcji teatru, dogadzając życzeniu publiczności z wielkiem staraniem i trudem pozyskał tyle oczckiwaną artystkę dla sceny Grodzieńskiéj, gdzie przez długi przeciąg czasu zajmując pierwsze role, chlubne po sobie zostawiła wspomnienie.

W roku 1827 Paulina Lewicka weszła w związki małżeńskie i na czas jakiś pożegnała zawod artystki ale wkrótce znaglona okolicznościami pod dawném nazwiskiem Lewickiéj, powróciła znowu na scenę, i odtąd już wspólnie z mężem na wezwanie antreprenera Żukowskiego przybyła do Mińska, gdzie równie jak w Grodnie czekało ją pochlebne przyjęcie—powabne role Genowefy, Dezdemony, Preciozy, Inez de Castro, stanowiły poprzednio repertoar Pauliny Lewickiéj, brzmią one jeszcze echem przeszłości chlubnie dla artystki i spotykają się niemal z rolami poźniéj zajmowanemi; spotykają z całunem grobowym który dziś już pokrywa jéj zwłoki.

Poraz ostatni publiczność nasza cieszyła się widokiem Lewickiéj dnia 7 kwietnia r. b. w sztuce 1-no aktowéj „Namiętność Pieniactwa" pod maską roli, kryło się cierpienie śmierci, które artystka pracą umiała powstrzymać, aby niedostrzeżono bólu, aby mogła oszczędzić téj myśli nawet, że może stać się ciężarem, zgnębiona wiekiem i skołatana pracą kobieta, a pozbawiona dobrodziejstw emerytury, którą teatr Wileński nie jest w możności obdarzać zasłużonych swoich artystów.

Skończyliśmy o artystce, teraz jeszcze słów kilka o kobiecie, któréj nazwisko na długo w gronie jéj współtowarzyszy miłem, a tęsknem brzmieć będzie wspomnieniem.

Podać rękę pomocy, nieść ulgę cierpieniu, zapominać urazy, podzielić się chociażby ostatnim ciężko zapracowanym groszem, oto są ciche przymioty Pauliny z Lewickich Kaciuciewiczowéj, o których ci co ją bliżéj znali łatwo świadectwo dać mogą, a które bogdajby każdy człowiek posiadał chcący na miłe zasłużyć wspomnienie.

Jeden z artystów.

3. Poddany francuzki rodem z Paryża, gdzie się kształcił przez lat kilka, życzyłby przyjąć w domu familijnym obowiązek nauczyciela, bądź na wsi,—bądź w mieście. Adres: ulica Trocka, dom Lissowskiego, gdzie łaźnie. (262)

3. Un sujet français de Paris, où il a enseigné pendant plusieurs années, acceptera, pour une année ou deux, son entrée dans une respectable famille, comme précepteur, soit en ville, soit à la campagne. Son adresse:

Rue de Troki, maison Lissowski, où se trouve l'établissement des bains. (262)

1. 8 числа сего мая изъ Виленскаго дворца пропала собака, англійской породы, средняго роста—свѣтло-каштановой гладкой шерсти, кличка Леди, съ чернымъ сафьяннымъ ошейникомъ, принадлежащая г. генералъ-губернатору. Кто отыщетъ благоволить доставить по принадлежности,

Смотритель дворца маіоръ *Лукинъ.*

1. Dnia 8 b. miesiąca, zginął pies rasy angielskiéj, wielkości średniéj, szerści gładkiéj, świątło-kasztanowatéj, z obróżą czarną, safjanową—pod nazwą Ledi, należący do Wileńskiego wojennego gubernatora. Ktoby znalazł—raczy oddać, komu należy.

Dozórca pałacu major *Łukin.*

КАЗЕННЫЯ ОБЪЯВЛЕНІЯ.

1. Императорскаго воспитательнаго дома отъ С.-Петербургской сохранной казны, симъ объявляется, что въ оной будетъ продаваться съ публичнаго торга заложенное и просроченное недвижимое имѣніе помѣщицы Елизаветы Мануйловны Ватоцы, Могилевской губерніи Оршанскаго уѣзда 114 душъ съ рожденными послѣ ревизіи дѣтьми, со всею землею строеніемъ, и всякими угодьями къ сему имѣнію принадлежащими и съ переводомъ долга по правиламъ сохранной казны; о срокѣ же торга объявлено будетъ въ свое время. (290)

1. Императорскаго воспитательнаго дома отъ С.-Петербургской сохранной казны, симъ объявляется, что въ оной будетъ продаваться съ публичнаго торга заложенное и просроченное имѣніе помѣщика Людвига Ивановича Бѣликовича, Минской губерніи Борисовскаго уѣзда 159 душъ, съ рожденными послѣ ревизіи дѣтьми, со всею землею строеніемъ и всякими угодьями къ сему имѣнію принадлежащими и съ переводомъ долга по правиламъ сохранной казны; о срокѣ же торга объявлено будетъ въ свое время особо. (291)

OGŁOSZENIA SKARBOWE.

1. CESARSKIEGO domu wychowania St.-Petersburska kassa zachowawcza ogłasza, iż w niéj będzie się przedawał z publicznych targów zaewikcjonowany i przeroczony majątek obywatelki Elżbiety Manujłówny Wiatoszcze, w gub. Mohylewskiéj w Orszańskim pow. 114 dusz z nowourodzonemi po rewizji, ze wszystkiemi gruntami i zabudowaniem i wszelkiemi przynależytościami tego majątku, i z przelewem długu na prawach kassy zachowawczéj; o terminach zaś targów ogłoszono będzie w swoim czasie. (290)

1. CESARSKIEGO domu wychowania St.-Petersburska kassa zachowawcza ogłasza, iż w niéj będzie się przedawał z publicznych targów zaewikcjonowany i przeroczony majątek obywatela Ludwika Bielikowicza w Mińskiéj gubernji w powiecie Borysowskim 159 dusz, z urodzonemi po rewizji, ze wszystkiemi gruntami i zabudowaniem i wszelkiemi przynależytościami tego majątku, i z przelewem długu na prawach kassy zachowawczéj; o terminach zaś targów ogłoszono będzie w swoim czasie. (291)

ЧАСТНЫЯ ОБЪЯВЛЕНІЯ.

OGŁOSZENIA PRYWATNE.

1. Отъ Виленской конторы по сооруженію желѣзной дороги объявляется о выѣздѣ за границу иностранцевъ работниковъ: Тецлафа, Янкуна, Ленава, Муме и Мюлера. (289)

1. Wileński kantor budowania drogi zelaznéj ogłasza o wyjeździe za granicę cudoziemskich robotników: Teclafa, Jankuna, Lenawa, Mume i Miulera. (280)

ВИЛЕНСКІЙ ДНЕВНИКЪ.

Пріѣхавшіе въ Вильно, съ 5-го по 9-го мая.

ГОСТИННИЦА НИШКОВСКІЙ.

Изъ Вил. губ.: пом.: Игн. Чеховичъ. Кон. Тукалло. Сволькенъ. Карлъ Гелингъ. инжен. Комаровъ. чин. при жел. дор.: Траутманъ. Гурдонъ.—Изъ Харькова: двор. Мало.

Въ разныхъ домахъ. Изъ Вил. губ.: пом.: Фел. Жуковскій. Ед. Мокржецкій. отст. маіоръ Иванъ Козелло. графъ Францъ Коссаковскій—Изъ Ков. губ.: пом.: Карлъ Гоппенъ. Фел. Сосицкій.—Изъ Мин. губ.: колл. сов. Осипъ Василевскій. — Изъ С. Петербурга: стат. сов. Петръ Набоковъ. адъютантъ Виленскаго военнаго генералъ-губернатора ротм. Павловъ.

Выѣхали изъ Вильна, съ 5-го по 9-го мая.

Въ Вил. губ.: пом.: Каминскій. Ѳад. Цывинскій. С. Ходзько. дѣйст. стат. сов. К. Лясковичъ. камеръ юнкеръ графъ Ник. Тышкевичъ.—Въ Ков. губ.: пом. Карлъ Быстрамъ. фабрикантъ Апол. Фидлеръ гр. Кон. О'Рурк.—Въ Мин. губ.: графиня Мих. Чапская. — Въ С. Петербургъ: полк. Дохтуровъ. дѣйст. стат. сов. баронъ Россиліонъ. надв. сов. Альбертъ Мазуркевичъ.

DZIENNIK WILEŃSKI.

Przyjechali do Wilna, od 5 do 9 maja.

HOTEL NISZKOWSKI.

Z gub. Wileń.: ob.: Ig. Czechowicz. Kon. Tukałło. Swolkień. Karol Goehling. inzyn. Komarow. urzęd. kol. żelaz.: Trautman. Gourdin.—Z Charkowa: dworz. Malo.

W różnych domach. Z gub. Wileń.: ob.: Fel. Żukowski. Ed. Mokrzecki. dym. major Jan Koziełło. Fran. hr. Kossakowski. Józef Moraczewski.—Z gub. Kow.: ob.: Karol Hoppen. Fel. Siesicki.—Z gub. Mińs.: radz. koll. Józef Wasilewski. hrabia Kon. O'Rurk—Z Petersburga: radz. stanu Piotr Nabokow. adjut. Wileń. wojen. jenerał-gub. rotm. Pawłow.

Wyjechali z Wilna, od 5 do 9 maja.

Do gub. Wil.: ob.: Kamiński. Tad. Cywiński. S. Chodźko. rzecz. radz. st. K. Laskowicz. kamer-junker hrabia Mikołaj Tyszkiewicz.—Do gub. Kow.: ob. Karol Bystram. fabrykant Fidler.—hr. Kon. O'Rurk.—Do gub. Mińsk.: hrabina Mich. Czapska.— Do Petersburga: półk. Dochturow. rzecz. radz. stanu baron Rossiljon. radz. dw. Albert Mazurkiewicz.

МЕТЕОРОЛОГИЧЕСКІЯ НАБЛЮДЕНІЯ НА ВИЛЕНСКОЙ ОБСЕРВАТОРІИ.
POSTRZEŻENIA METEOROLOGICZNE NA OBSERWATORYUM WILENSKIÉM.

Мѣсяцъ и число. Miesiąc i dzień.	Баром. по разд. Англ. Barom. podł. podz. Ang.		Термометръ Реомюра. Termometr Reaumura.	Направ. и сила вѣтра. Kierunek i siła wiatru		Состояніе неба. Stan nieba.
6 Мая 6 час. утра. 6 Maja 6 g. z rana.	29	5,8	+ 10,0	С. P.	слабый. słaby.	пасмурно. pochmur.
2 час. по пол. 2 g. po poł.	29	5,7	+ 14,5	В. W.	слабый. słaby.	облочно. pochmur.
10 час. вечера 10 g. wiecz.	29	6,0	+ 9,4	СЗ. PZ.	умѣрен. umiar.	ясно. jasno
7 Мая 6 час. утра. 7 Maja 6 g. z rana.	29	6,9	+ 8,0	СЗ. PZ.	слабый. słaby.	облачно. pochmur
2 час. по пол. 2 g. po poł.	29	6,8	+ 13,2	СЗ. PZ.	умѣрен. umiar.	ясно. jasno
10 час. вечера 10 g. wiecz.	29	7,6	+ 9,0	СВ. PW	слабый. słaby.	дождь. deszcz.
8 Мая 6 час. утра. 8 Maja 6 g. z rana.	29	8,7	+ 10,7	СЗ. PZ.	слабый. słaby.	пасмурно. pochmur.
2 час. по пол. 2 g. po poł.	29	8,6	+ 14,5	СЗ. PZ.	умѣрен. umiar.	дождь. deszcz.
10 час. вечера 10 g. wiecz.	29	8,6	+ 10,4		тихо. spokoj.	туманно. pochmur.
9 Мая 6 час. утра. 9 Maja 6 g. z rano	29	8,7	+ 10.2	СВ. PW	умѣрен umiar.	пасмурно. pochmur.
2 час. по пол. 2 g. po poł.	29	7,3	+ 16.1	П. P.	умѣрен. umiar.	ясно. jasno.
10 час. вечера 10 g. wiecz.	29	6,6	+ 14,0	СВ. PW	умѣрен. umiar.	облачно. pochmur

Цѣны въ Вильнѣ на базарахъ и рынкахъ отъ 5 до 9 мая. — *Ceny w Wilnie na targach i rynkach od 5 do 9 maja.*

	р. / r.	к. / k.
Ржи (прив. 560 четв.)—Żyta (przyw. 560 czet.)	5	50
Пшеницы (прив. 180 чет.—Pszenicy (przyw. 180 czet)	11	—
Ячменя (прив. 140 четв.)—Jęczmieniu (przyw. 140 cz.)	4	—
Овса (прив. 250 чет).—Owsa (przyw. 250 czet.)	3	50
Гороху (прив. 56 четв.)—Grochu (przyw. 56 czet.)	4	50
Гречихи (прив. 135 четв.)—Gryki (przyw. 135 czet.)	4	—
Картофеля.—Kartofli	3	50
Сѣна пудъ (1750)—Siana pud (1750)	„	30
Соломы пудъ (165)—Słomy pud (165)	„	16
Льна пудъ.—Lnu pud	3	50
Сѣмя льняное.—Siemie lniane.	7	50
Масла пудъ—Masła pud	8	—

КАЗЕННЫЯ ОБЪЯВЛЕНІЯ.

1. Отъ Виленскаго губернскаго правленія объявляется, что въ слѣдствіе постановленія его, 2 марта сего года состоявшагося, на удовлетвореніе претензіи коллежскаго совѣтника Андрея Шимкевича, къ еврею Шолому Беніяминовичу Миндлину, по рѣшенію Виленской гражданской палаты въ 200 р. съ процентами и особо за издержки 46 р. 88 к., простираемой, подверженъ публичной продажѣ деревянный домъ его, Миндлина въ г. Диснѣ пру Кохановской улицѣ состоящій, оцѣненный въ 360 р., и для произведенія таковой продажи, назначенъ въ присутствіи Дисненскаго уѣзднаго суда торгъ 16 будущаго сентября мѣсяца сего 1860 г., въ 11 часовъ утра, съ узаконенною послѣ онаго чрезъ три дни переторжкою; желающіе разсматривать бумаги, относящіяся къ этой публикаціи и продажѣ, могутъ найти оныя въ упомянутомъ уѣздномъ судѣ. Апрѣля 25 дня 1860 года.

Совѣтникъ *Гецолдъ*.
Ис. д. Секретаря *Комаръ*.
Столоначальникъ *Кодзь*. (263)

1. Гродненская палата государственныхъ имуществъ объявляетъ, что въ присутствіи ея 25 и 29 числъ іюля мѣсяца 1860 года будутъ производиться торги, на отдачу въ 24 лѣтнее содержаніе изъ выстройки на счетъ съемщика безъ всякаго участія казни, по составленнымъ проэкту и смѣтѣ мельницы въ мѣст. Наревкѣ. На каковое устройство исчислено по смѣтѣ расхода вообще 299 р. 33 к. сер., дохода же опредѣлено люстраціею отъ мельницы по 40 р. въ годъ. Желающіе принять въ содержаніе изъ выстройки мельницу, обязаны явиться въ назначенные сроки въ палату, или прислать свои предложенія въ запечатапныхъ конвертахъ, съ благонадежными равняющимися половинѣ годичнаго дохода залогами, преимущественно въ наличныхъ деньгахъ, или кредитныхъ бумагахъ, или же въ собственномъ съемщика недвижимомъ имуществѣ, а въ случаѣ представленія въ залогъ имущества другихъ лицъ, должно быть прилагаемо удостовѣреніе о согласіи ихъ на подверженіе сего имущества въ залогъ, съ обращеніемъ на оный прямо взысканія при неисправномъ устройствѣ съемщикомъ мельницы, или платежа дохода. (275)

1. Минскій приказъ общественнаго призрѣнія по опредѣленію своему 22 апрѣля 1860 г. состоявшемуся, объявляетъ, что въ ономъ будетъ продаваться заложенное и просроченное имѣніе Куксинъ Борисовскаго уѣзда помѣщиковъ Фелиціяна Карлова и жены его Вильгельмины Матвѣевой Оскерковъ, заключающее крестьянъ въ деревнѣ Селище писанныхъ по послѣдней переписи 25 мужескаго пола душъ, съ принадлежащею къ оному землею и всякимъ господскимъ и крестьянскимъ строеніемъ. О срокахъ же торговъ на продажу этаго имѣнія будетъ публиковано особо. Апрѣля 28 дня 1860 года. (278)

1. Минскій уѣздный судъ на основаніи 1239 ст. X т. (изд. 1857 г.) вызываетъ наслѣдниковъ вдовы священника Петрунели Игнатьевой дочери Трацевской, на явку въ сей судъ съ законными доказательствами, для полученія оставшагося послѣ кончины ея Трицевской наслѣдства, заключающагося въ денежномъ капиталѣ на 200 р. сер. (266)

2. Дирекція Виленскаго раввинскаго училища симъ объявляетъ, что 16 сего мѣсяца въ ономъ училищѣ будутъ производиться торги, съ законною переторжкой, на передѣлку кухни, покраску казенной мебели исправленіе печей и замковъ, а также переложеніе каменной мастовой, всего на 262 р. 35 к. сер.; а потому желающіе участвовать въ оныхъ благоволятъ явиться въ сіе училище. 3 мая 1860 года.

Директоръ Виленскаго раввинскаго училища статскій совѣт. и кавалеръ К. *Павловскій*.

2. Отъ Виленской палаты государственныхъ имуществъ объявляется, что въ присутствіи ея, 26 мая будетъ производиться торгъ, съ узаконенною чрезъ три дня переторжкою, на отдачу въ содержаніе впредь до повѣрочной люстраціи, Стоклишскихъ минеральныхъ водъ, состоящихъ Трокскаго уѣзда въ казенномъ имѣніи Стоклишкахъ съ отведенною подъ обзаведеніе оныхъ землею, а именно: пахатной 1,65 дес., сѣнокосной хорошей 16,72 дес., лѣсу дубоваго 29,84 дес. и неудобной 3,17 дес. Сверхъ того состоитъ: подъ огородомъ 0,22 дес. подъ строеніями 3,48 дес. подъ солончаками 4,92 дес. и подъ домомъ мѣщанина Бертлинга 0,08 дес., всего 60,08 дес. Отъ означенныхъ минеральныхъ водъ, и отъ угодій къ онымъ принадлежащихъ, исчислено дохода 271 рубль серебр., а строенія и имущество, находящееся въ заведеніи, согласно составленному Трокскимъ окружнымъ начальникомъ въ 1859 году особому описанію, оцѣнены въ 340 р. 32 к. Желающіе взять въ содержаніе означенную статью, обязаны представить законные залоги на $\frac{1}{2}$ годовой арендной суммы и особо также на $\frac{1}{3}$ часть оцѣнки строеній.— Въ случаѣ представленія въ залогъ имущества другихъ лицъ, должно быть прилагаемо удостовѣреніе о согласіи довѣрителей на подверженіе ихъ имущества въ залогъ, съ обращеніемъ на оный прямо взысканія, недоимки при неисправномъ платежѣ съемщикомъ дохода. Торги будутъ производиться изустно съ принятіемъ при томъ и запечатанныхъ объявленій, по существующимъ на сей предметъ законамъ.— Описаніе строеній и движимости, состоящихъ при минеральныхъ водахъ, и условія отдачи ихъ въ содержаніе, будутъ предъявлены желающимъ въ палатѣ во всѣ присутственные дни отъ 8 часовъ утра до 4 часовъ по полудни. (268)

2. Канцелярія г. Виленскаго военнаго, Гродненскаго и Ковенскаго генералъ-губернаторъ объявляетъ о выѣздѣ за границу Саксенъ-Альтенбургскаго подданнаго Фридриха-Вильгельма-Альберта Вессера.

Тит. Сов. *Зубовичъ*. (286)

2. Канцелярія г. Виленскаго военнаго, Гродненскаго и Ковенскаго генералъ-губернатора объявляетъ о выѣздѣ за границу Томскаго 1-й гильдіи купца Ананія Михаилова Каминера. (272)

2. Канцелярія г. Виленскаго военнаго, Гродненскаго и Ковенскаго генералъ-губернатора объявляетъ о выѣздѣ за границу Швейцарская подданная дѣвица Луиза Емилія Гульди, до Швейцарію въ городъ Лозанъ. (260)

OGŁOSZENIA SKARBOWE.

1. Wileński rząd gubernjalny ogłasza, iż w skutek jego postanowienia w dniu 2 marca 1860 r. nastałego, na zaspokojenie pretensji radzcy kollegjalnego Andrzeja Szymkiewicza, do żyda Szołoma Beniaminowicza Mindlina, za wyrokiem Wileńskiéj izby cywilnéj na 200 rubli z procentami i osobno kosztów 46 rub. 88 k., wystawiony zostaje na publiczną przedaż drewniany dom tegoż Mindlina, w m. Dziśnie na Kochanowskiéj ulicy położony, oceniony 360 rubli, i dla uskutecznienia téj przedaży w Dziśnieńskim sądzie powiatowym będzie się odbywał targ d. 16 nast. Września ter. 1860 roku, o godz. 11 zrana, ze zwykłym we trzy dni przetargiem; życzący rozpatrywać papiery téj przedaży tyczące się, mogą je znaleźć w tymże sądzie powiatowym. Dnia 25 kwietnia 1860 roku.

Radzca *Giecołd*.
W ob. Sekretarza *Komar*.
Nacz. Stołu *Kodź*. (263)

1. Grodzieńska izba dóbr państwa ogłasza, że w niéj dnia 25 i 29 lipca ter. 1860 roku będą się odbywały targi, na oddanie w 24 letnią dzierżawę za wybudowanie kosztem dzierżawcy bez żadnéj pomocy ze strony skarbu, według ułożonego projektu i kosztorysu młynu w miasteczku Narewka, na co wyliczono kosztów w ogóle 299 r. 33 k. sr., dochodu zaś z młynu lustracja kładnie po 40 rub. na rok. Życzący wziąć w dzierżawę młyn za koszta postawienia, zechcą przybyć na oznaczony termin do izby, lub przysłać swe warunki w zapieczętowanych konwertach, z pewnemi równającemi się połowie rocznego dochodu ewikcjami, szczególniéj w gotówce lub w biletach kredytowych, albo też we własnym dzierżawcy funduszu nieruchomym; w razie zaś, jeżeli na ewikcje będą składane fundusze innych osób, tedy ma być załączone zapewnienie poświadczone o tém, że się zgadzają dać swój fundusz na ewikcję, z wystawieniem go na odpowiedzialność, jeżeli dzierżawca okaże się nierzetelnym w postawieniu młynu lub płaceniu dochodu. (275)

1. Miński urząd powszechnego opatrzenia, w skutek postanowienia swego w dniu 22 kwietnia 1860 r. nastałego, ogłasza, iż w nim będzie się przedawał zaewikcjowany i przeroczony majątek Kuksin w powiecie Borysowskim obywateli Felicjana i jego żony Wilhelminy Oskierków, zawierający włościan we wsi Sieliszczach zapisanych w ostatnim spisie ludności 25 dusz płci męzkiéj, z należącą do niéj ziemią i wszelkiém dwornem i włościańskiém zabudowaniem. O terminach zaś targów na przedaż tego majątku, będzie ogłoszono osóbno. Dnia 28 kwietnia 1860 r. (289)

1. Miński sąd powiatowy na zasadzie 1239 art. X T. (wyd. 1857 r.), wzywa spadkobierców wdowy po duchownym Petroneli Tracewskiéj, ażeby przybyła do tego sądu z prawnemi dowodami, dla otrzymania pozostałego po śmierci tejże Tracewskiéj spadku, składającego się z summy 200 rubli sr. wynoszącéj. (266)

2. Dyrekcja Wileńskiéj szkoły rabińskiéj ogłasza, że d. 16 maja w szkole téj będą się odbywały targi, ze zwykłym przetargiem, na przerobienie kuchni, pomalowanie mebli skarbowych, poprawienie pieców i zamków, oraz przesypanie bruku, w ogóle na 262 rub. 35 k. sr.; życzący uczestniczyć w tych targach, zechcą przybyć do téj szkoły. Dnia 3 maja 1860 roku.

Dyrektor Wileńskiéj rabińskiéj szkoły radzca stanu i kawaler *Pawłowski*. (279)

2. Wileńska izba dóbr państwa ogłasza, że w niéj 26 maja będzie się odbywał targ, z przetargiem we trzy dni, na oddanie w dzierżawę do czasu wprowadzenia lustracji sprawdzalnéj, Stokliszskich wód mineralnych, znajdujących się w Trockim powiecie w skarbowym majątku Stokliszkach, z przeznaczoną na zakład ziemią, a mianowicie: oroméj 1,65 dz., sianożętnéj dobréj 16,72 dz., lasu dębowego 29,84 dz. i nieuprawnéj 3,17 dzieś. Nadto znajduje się: pod ogrodem 0,22 dz., pod zabudowaniem 3,48 dz., pod zródłami słonemi 4,92 dz., i pod domem mieszczanina Bertlinga 0,08 dz., w ogóle 60,08 dziesięcin. Z pomienionych wód mineralnych, i wygod do nich należących, wyliczono dochodu 271 rub. sr., a zabudowania i ruchomoście w zakładzie znajdujące się, podług sporządzonego w 1859 roku przez Trockiego naczelnika okręgowego osóbnego inwentarza, ocenione są na 340 rub. 32 kop.— Życzący zadzierżawić takowy artykuł, zechcą złożyć ewikcje prawem przepisane, na $\frac{1}{2}$ rocznéj summy arendownéj i osóbno na $\frac{1}{3}$ część szacunkowéj summy zabudowań. W razie złożenia na ewikcję funduszu innych osób, powinno być załączone poświadczenie o zgodzeniu się mocodawców na przedstawienie ich funduszu na ewikcję, z poddaniem go pod odpowiedzialność w razie, jeżeli dzierżawca okaże się nieregularnym w płaceniu umówionego dochodu. Targi będą się odbywały słówne, z prawem przysyłania takoż objawień zapieczętowanych, według istniejących o tém przepisów prawa. Inwentarz zabudowań i ruchomości, znajdujących się przy wodach mineralnych, tudzież waruuki tyczące się wydzierżawienia zakładu, będą okazywane życzącym w izbie w czasie posiedzeń, od godziny 8 zrana do 4 po południu. (268)

2. Kancellarja p. Wileńskiego wojennego, Grodzieńskiego i Kowieńskiego jenerał-gubernatora ogłasza, iż poddany Sasko-Altenburski Fryderyk-Wilhelm-Albert Wesser wyjeżdża za granicę.

Radzca Honorowy *Zubowicz*. (286)

2. Kancellarja p. Wileńskiego wojennego, Grodzieńskiego i Kowieńskiego jenerał-gubernatora ogłasza iż wyjeżdża za granicę Tomskiego 1-éj gildy kupca Ananiasa Kaminera. (272)

2. Kancellarja p. Wileńskiego wojennego, Grodzieńskiego i Kowieńskiego jenerał-gubernatora ogłasza, iż wyjeżdża za granicę Szwajcarska poddana panna Luiza Emilja Guldi, do Szwajcaryi do miasta Lausanny. (260)

3. Канцелярія попечителя Виленскаго учебнаго округа, по приказанію его превосходительства г. попечителя, симъ объявляетъ, что 10 сего мая въ оной канцеляріи будутъ производиться торги, съ узаконенною чрезъ три дня переторжкою, на отдачу съ подряда: 1) покраски крыши въ домѣ по-Пусловскомъ, принадлежащемъ нынѣ управленію Виленскаго учебнаго округа,—2) устройства тротуаровъ и покраски сего же дома—и 3) переложенія мостовой, на что по составленнымъ смѣтамъ исчислено до 900 руб. сер.; посему желающіе участвовать въ сихъ торгахъ, могутъ явиться въ оную канцелярію съ благонадежными залогами.

Правитель канцеляріи *Шульгинъ*.
Столоначальникъ *Янушевичъ*.

3. Канцелярія г. Виленскаго военнаго, Гродненскаго и Ковенскаго генералъ-губернатора объявляетъ о выѣздѣ слѣдующихъ лицъ за границу: *Виленской губерніи:* 1) предсѣдателя Виленской археологической коммиссіи, камеръ-юнкера гр. Евстафія Тышкевича, 2) академика С. Петербургской академіи художествъ Карла Рафаловича; помѣщиковъ: 3) Ольгерда Вагнера, 4) Антона Еленскаго съ сыномъ Брониславомъ, 5) Сигизмунда Годачевскаго, 6) Константина Кашица съ женою Юліею, 7) Феликса Жуковскаго, 8) колл. регистр. Александра Липинскаго;—евреевъ: 9) Эліи Лейбы Менкеса, 10) Златы Рубиновичъ. *Гродненской:* 11) вдовы полковника Ольги Траскинъ съ дочерью Ольгою Леонтьевою; помѣщиковъ: 12) Войтѣха Гонсовскаго съ женою Севериною, сыновьями: Константиномъ, Карломъ и Яковомъ, 13) штабъ-ротмистра Карла Феншa съ женою Алтеею и дочерьми: Алтеею, Каролиною и Францискою, 14) Каликста Булгарина, 15) Лудовики Койшевской, 16) Пелагеи Тарасевичъ; дворянъ: 17) Александра Каленкевича, 18) Владислава Невяровскаго, 19) Екатерины Тишинъ; евреевъ: 20) Слонимскаго, 3-й гильдіи купца Іосселя Рубинраута съ женою Цывіею и дочерью Дворею, 21) Бѣлостокской 2-й гильдіи купчихи Малки Рейзле Блохъ, съ сыновьями: Ноахомъ и Файвелемъ, дочерью Ривою, нѣвесткою Эсѳирею и внукою Таубою Блохъ, 22) Шейны Хавы Заблудовской, 23) Груни Заблудовской; *Ковенской:* 24) Вилкомирскаго уѣзднаго судьи коллежскаго ассесора Адама Мисевича, 25) коллежскаго ассесора Викентій Скорульскій, 26) губернскаго секр. Франца Ледзинскаго, 27) лейбъ-гвардіи конной артиллеріи прапорщика Владимира Зельстрема, помѣщиковъ: 28) Михаила Бобровскаго, 29) Баронессы Варвары Зельстремъ съ дочерью Идою и служанкою Каролиною Кахель. (237)

3. Отъ комитета по достройкѣ зданія Минской духовной семинаріи объявляется, что торги на достройку зданія Минской духовной семинаріи, назначены на 4 іюля сего 1860 года. А потому желающіе участвовать въ торгахъ, могутъ явиться съ благонадежными залогами, на третью часть годовой подрядной суммы, которая въ первомъ году исчислена до 56,331 р. Смѣту и кондиціи можно видѣть, всякій день, въ Минскомъ семинарскомъ правленіи. (251)

3. Виленская гражданская палата объявляетъ, что довѣренность Виленскимъ купцемъ Шевахомъ Менделіовичемъ Жирмунскимъ губернскому секретарю Цезарію Антонову Шпаковскому выданная а 8 декабря 1859 года въ Виленской гражданской палата явленная, считается уничтоженною и неимѣющею никакой силы. (248)

3. Виленская палата гражданскаго суда на основаніи прилож. къ 2331 ст. 1 ч. X т. по 2 прод. объявляетъ, что довѣренность отъ помѣщиковъ Игнатія Ѳомова и Михалины Михайловны Бржозовскихъ помѣщику Юрью Круковскому выданная и 22 мая 1859 года въ сей палатѣ явленная, считается уничтоженною и неимѣющею никакой силы. (249)

3. Канцелярія г. Виленскаго военнаго, Гродненскаго и Ковенскаго генералъ-губернатора объявляетъ, что возвращаются за границу, подданные: Брауншвейгская Амалія Камманъ, и Прусскіе: Марія Берта Дикертъ и Карлъ Вишеръ. (244, 245 и 247)

3. Kancellarja kuratora Wileńskiego okręgu naukowego, z rozkażu jaśnie wielmożnego p kuratora, niniejszém ogłasza, iż dnia 10 maja w tej kancellarji będą się odbywały targi, ze zwykłym we trzy dni przetargiem, na oddanie z podradu: 1) pomalowania dachu w domu po-Pusłowskim, należącym obecnie do zarządu Wileńskiego okręgu naukowego; 2) zrobienia chodników i pomalowania tegoż domu, i 3) przebrukowania, na co według kosztorysu wyliczono 900 rub. sr.; przeto życzący uczestniczyć w tych targach, zechcą przybyć do téj kancellarji pewnemi ewikcjami.

Rządzca kancellarji *Szulgin*.
Nacz. Stołu *Januszewicz*.

3. Kancellarja p. Wileńskiego wojennego, Grodzieńskiego i Kowieńskiego jenerał-gubernatora ogłasza, iż mają zamiar wyjechać za granicę osoby następujące: *Gubernji Wilenskiej*: 1) Prezes kommissji archeologicznéj Wileńskiéj kamerjunkier Eustachy hr. Tyszkiewicz, 2) akademik Peterburgskiéj akademii sztuk pięknych Karol Rafałowicz; obywatele: 3) Olgerd Wagner, 4) Antoni Jeleński z synem Bronisławem, 5) Zygmunt Godaczewski, 6) Konstanty Kaszyc z żoną Julją, 7) Feliks Zukowski, 8) koll. registr. Aleksander Lipiński; żydzi: 9) Elias Lejba Menkes, 10) Złata Rabinowicz; *Grodzienskiej:* 11) wdowa półkownikowa Olga Traskin z córką Olgą Leontjewą; obywatele: 12) Wojciech Gąsowski z żoną Seweryną, synami: Konstantym, Karolem i Jakóbem, 13) sztab rotmistrz Karol Fensz z żoną Alteą i córkami: Alteą, Karoliną i Franciszką, 14) Kalikst Bułharyn, 15) Ludwika Kojszewska, 16) Pelagja Tarasowicz; dworzanie: 17) Aleksander Kalenkiewicz, 18) Władysław Niewiarowski, 19) Katarzyna Tiszin; żydzi: 20) Słonimski kupiec 3-ciéj gildji Josiel Rubinraut z żoną Cywją i córką Dworką, 21) Białostocka kupcowa 2-iéj gildji Małka Rejzle Bloch z synami: Noachem i Fajwelem, córką Riwą, synową Estherą i wnuczką Taubą Bloch, 22) Szejna Chawa Zabłudowska, 23) Gruna Zabłudowska; *Kowienskiej:* 24) Wiłkomierski sędzia powiatowy Adam Misiewicz, 25) koll. ass. Wincenty Skorulski, 26) gubernjalny sekretarz Franciszek Ledziński, 27) chorąży lejb-gwardji konnéj artyllerji Włodzimierz Zelstrem; obywatele: 28) Michał Bobrowski, 29) Baronowa Barbara Zelstrem z córką Idą i służącą Karoliną Kachel. (237)

3. Komitet budowy gmachów Mińskiego seminarjum duchownego ogłasza, iż targi na dobudowanie Mińskiego seminarjum duchownego, naznaczone zostały na 4-ty lipca ter. 1860 roku; przeto życzący uczestniczyć w tych targach, mogą przybyć z pewnemi ewikcjami, na trzecią część rocznéj summy podradowéj, która w piérwszym roku wyliczona jest na 56,331 rubli. Kosztorysy i warunki można widzieć każdego dnia, w Mińskim rządzie seminaryjnym. (251)

3. Wileńska izba cywilna ogłasza, iż pełnomocnictwo przęz kupca Wileńskiego Szewacha Mendelowicza Zyrmuńskiego, sekretarzowi gubernjalnemu Cezaremu Szpakowskiemu wydane i 8 grudnia 1859 roku w Wileńskiéj izby cywilnéj do akt wniesione, uznaje się obecnie za odwołane i żadnéj siły obowiązującéj nie mające. (248)

3. Wileńska izba sądu cywilnego, na mocy dodatku do 2331 art. 1 cz. X T. w 2 ciągu Zb. Pr. cyw. ogłasza, że pełnomocnictwo przez obywateli Ignacego i Michalinę Brzozowskich, obywatelowi Jerzemu Krukowskiemu wydane i 22 maja 1859 roku do akt téj izby wniesione, uznaje się za cofnięte i żadnéj mocy obowiązującéj nie mające. (249)

3. Kancellarja p. Wileńskiego wojennego, Grodzieńskiego i Kowieńskiego jenerał-gubernatora ogłasza, iż powracają za granicę, poddani: Brunswicka Amalja Kamman, i Pruscy: Marja Berta Dickert i Karol Wischer. (244, 245 i 247)

ЧАСТНЫЯ ОБЪЯВЛЕНІЯ. OGŁOSZENIA PRYWATNE.

W REDAKCJI
KURYERA WILEŃSKIEGO

przy ulicy (Biskupiéj) Pałacowéj, w murach po uniwersyteckich

sprzedają się:

		Cena
1)	TEKA WILEŃSKA, pismo zbiorowe, wydane przez *Jana ze Śliwina*, tomów 6, (przeszło 160 arkuszy ścisłego druku)	rs. 6.
2)	PISMO ZBIOROWE Wileńskie na rok 1859, dwa tomy w jednym (przeszło 50 ar. druku) cena zniżona - - - - -	2. 25 k.
3)	CHATKA OJCA TOMA czyli życie Murzynów w Stanach niewolniczych Ameryki północnéj, romans pani Biczer-Stou, 2 tomy - - - - - -	1. 50 —
4)	SKARBIEC DYPLOMATÓW, uchwał narodowych, postanowień, posługujących do krytycznego wyjaśnienia dziejów Litwy Rusi, Litewskiéj i ościennych im krajów zebrał i w treści opisał *Ignacy Daniłowicz* - - - - - -	3. 50 —
5)	O TRYPTYKU z wystawy archeologicznéj Krakowskiéj i kilka z tego powodu uwag nad architekturą i rzeźbą gotyckiego stylu, napisał *Józef Kremer* -	— 50 —
6)	MUZEUM Starożytności w Wilnie p. *Jana ze Sliwina* - - - -	— 30 —
7)	MACOCHA powieść B. *Auerbacha, przekład D. Chodźki* - - -	— 50 —
8)	WALENTYNA dramat w 5 aktach *Frejtag'a*, przekład D. Chodźki - -	— 50 —
9)	WYJŚCIE IZRAELITÓW powieść z angiel. - - - - - -	— 30 —

w tejże Redakcji przyjmuje się przedpłata na

BIBLIOTEKĘ POLSKĄ

wydawaną

w KRAKOWIE

Pod redakcją K. J. TUROWSKIEGO

60 zeszytów 1858 r., 60 zeszytów 1859; przedpłata na rok 1860.

Każda serja kosztuje rs. 13 k. 20.

POSTĘP

Pismo illustrowane, 12 zeszytów, rs. 5.

nabyć też można:

NOTATKI AGRONOMA dla gospodarzy wiejskich, ułożył i wydał Br. Sz. -	1. 20 k.
GOSPODARSTWO duchowne, modlitwy zebrane staraniem ks. Piotra Skargi. Krakow.	30 —
BAJKI KRYŁOWA, przełożył A. J. *Gliński*, poczet pierwszy - - -	30 —

O ZAKŁADACH

żelaza, machin i narzędzi rolniczych w Wiszniewie,— w pow. Oszmiańskim, gub. Wileńskiéj.

Fabryki te od Wilna o mil 12—od Mińska o mil 13—od Oszmiany o mil 5—od Nowogródka i od Lidy o mil 10 odległe, dotąd w małéj tylko rozciągłości czynne—obecnie przeszły pod osóbny, bezpośredni zarząd dyrektora.

Głównym zadaniem tych fabryk będzie:

1) Wyrób wszelkich odlewów żelaznych do machin, budowli i t. p.; rur, kroksztynów, blach, posadzkowych, krat balkonowych, nagrobkowych i ogrodowych, schodów, balustrad, kolumn i słupów wszelkiego rodzaju, nagrobków, krzyżów, bram, pachołków i słupków do bram, ornamentów, kominków, drzwiczek piecowych i kuchennych, blach na kuchnie, rusztów w rozmaitych gatunkach, kaloryferów, okien, pieców, żłobów, koszów do siania, ścieków, ławek ogrodowych, trumien, dusz do prasowania, stopni powozowych, liter, znaków do wypalania i t. d.

2) Wyrób wszelkich odlewów metalowych, mianowicie: dzwonów, kranów mosiężnych, panewek z czerwonego, żółtego i białego metalu, liter, figur bronzowych i t. p.

3) Wyrób soszników i żelaża kutego modelowego do narzędzi i t. d.

Powyżéj wymienione wyroby uskuteczniać się będą podług najnówszych i najgustowniejszych modeli własnością fabryki będących lub podług nadesłanych rysunków, albo też modeli.

Prócz tego głównym celem fabryk Wiszniewskich będzie, wzrastające z każdem dniem na Litwie potrzeby, wynikające z silnego postępu gospodarstwa, zaspokoić przez dostarczenie dobrych i prawdziwie użytecznych machin i narzędzi rolniczych. Od lat dwóch już zakłady te zatrudniały się wyrobem takowych dla posiadłości JW. Michała hr. Chreptowicza podług sprowadzonych z zagranicy najnówszych i najlepszych wzorów; obecnie zaś doszły do téj perfekcji, iż nieustępując w niczém najlepszym fabrykom tego rodzaju, przyjmować mogą obstalunki poruczone już przez szanowną publiczność.

Wyrabiać przeto będą: młócarnie stałe i przenośne,— siewniki konne i ręczne,— sieczkarnie większe i mniejsze,—wialnie podług systemu najlepszego, szatkownice zwyczajne i angielskie do krajania i szarpania warzyw na karm dla bydła młynki do gniecenia kartofli z walcami żelaznemi, młynki walcowe żelazne do gniecenia słodu,— płóczki do kartofli,—maszyny do przetrząsania siana, grabie konne do siana żelazne, walce żelazne i drewniane do rozbijania brył ziemi na polu i do równania chodników w ogrodach, grace jedno i parokonne do ścinania kęp lub kretowin, wagi dziesiętne, sikawki i pompy; pługi wszelkiego rodzaju z przodkami lub regulatorami, radła, extyrpatory całe żelazne z radlicami na zmianę i drewniane z radlicami i kółkami żelaznemi, służące do wyniszczania chwastów, pokrywania zasiewów i radlenia, różne gatunki drapaczy do zastąpienia radła, wyperzania i pokrywania siewów wiosennych, brony rozmaitego rodzaju, całe drewniane lub z żelaznemi zębami, znaczniki do sadzenia kartofli, obsypniki do kartofli i buraków z dwiema odkładnicami żelaznemi i kołkiem na przodzie, pielniki do buraków i kartofli i t. d.

Szczególnym obowiązkiem fabryki będzie odpowiedzieć wszelkim żądaniom szanownéj publiczności i postępując z czasem te tylko maszyny i narzędzia budować i rekomendować będzie, które się w praktyce w majątkach JW. hr. Chreptowicza jako rzeczywiście użyteczne i dobre okazały. Dążnością i własnym interesem fabryk zaś będzie o ile możności w tym roku jeszcze założyć skład wszelkich wyrobów swoich tak w Wilnie jak w Mińsku, i po uskutecznieniu tego dyrektor fabryk o tém szanowną publiczność zawiadomić nie omieszka, dołączywszy zarazem cennik szczegółowy wyrabiających się przedmiotów: z góry jednak zapewniamy, iż koszt wyrobów z fabryk Wiszniewskich daleko mniejszy będzie, niżeli wyrobów tego rodzaju wyrabianych i sprowadzanych z Warszawy lub z Niemiec.

Dyrektor fabryk celem przyjmowania obstalunków obecnym będzie na kontraktach tegorocznych w Wilnie od dnia 2 maja do 6 maja,— w Mińsku zaś od d. 16 do 20 czerwca.

Interessenci z wszelkiemi zleceniami swojemi odtąd zgłaszać się raczą wprost do dyrekcji fabryk w Wiszniewie.

Sczorsy d. 15 kwietnia 1860 r.

Zarząd główny dóbr Michała hr. *Chreptowicza*.

3. (253)

ЮАННЪ ВАЛЬТЕРЪ ОБОЙЩИКЪ

недавно прибывшій въ городъ Вильно, имѣетъ честь увѣдомить почтеннѣйшую публику, что онъ принимаетъ всякія обойщичьи работы, которыя исполняетъ въ самомъ скоромъ времени. Квартиру имѣю на Острбрамской улицѣ подъ N. 1. (280)

JAN WALTER TAPICER

niedawno przybyły do miasta Wilna, ma zaszczyt zawiadomić prześwietną publiczność, iż przyjmuje wszelkie tapicerskie roboty, które w jak najkrótszym czasie obowiązuje się spełnić.— Mieszkanie moje przy ulicy Ostrobramskiéj pod N. 1.

2. (280)

РЕНСКОВОЙ ПОГРЕБЪ

на большой улицѣ въ домѣ Абрамовича. Кромѣ разнаго сорта ВИНЪ, СИГАРЪ всѣхъ лучшихъ фабрикъ равно и заграничныхъ, можно получать во всякое время ЗАКУСКУ, ЗАВТРАКЪ и УЖИНЪ.

Здѣсь же АГЕНТУРА Россійскаго СТРАХОВАГО отъ огня ОБЩЕСТВА учрежденнаго въ 1827 году.

Виленскій купецъ Христіанъ *Риди*.

3. (261)

SKLEP WINNY

na wielkiéj ulicy w domu Adamowicza.— Prócz różnych gatunków WINA, CYGAR najlepszych fabryk krajowych i zagranicznych, w każdym też czasie można mieć ZAKĄSKI, SNIADANIE i WIECZERZĘ.

Tam się także znajduje AGIENTURA Rossyjskiego ASSEKURACYJNEGO od ognia TOWARZYSTWA zawiązanego w r. 1827.

Wileński kupiec Krystyan *Ruedy*.

3. (261)

КОНТОРА БѢЛИЛЬНИ

Е. С. *графа Зиберга Плятера въ Ликснѣ* находящаяся противу ратуши въ домѣ гг. Познанскихъ и въ магазинѣ ихъ же, проситъ явиться съ выдаными изъ оной росписками для полученія холста и другихъ льняныхъ издѣлій отданыхъ для бѣленія на фабрику, которыя съ оной уже возвращены. При семъ извѣщается, что контора принимаетъ для бѣленія всякаго рода холстяныя ткани.

ПРЕДОСТЕРЕГАЕТСЯ господъ владѣльцевъ, дабы благоволили явиться не медля для полученія своей собственности, ибо въ противномъ случаѣ контора не отвѣчаетъ, когда издѣлія отъ долгаго лежанія подвергнутся порчѣ; для избѣжанія сего контора отъ обозначеннаго времени въ роспискѣ выданной оною, *назначаетъ для явки двугодичный срокъ*, по истеченіи котораго, владѣлецъ лишается права на полученіе отданнаго имъ въ бѣлильню издѣлія. 2. (254)

BIÓRO BLECHU

JW. hrabiego Zyberga Platera w Lixnie, znajdujące się naprzeciw ratusza w domu pp. Poznańskich i w magazynie tychże, uprasza panów właścicieli, aby z otrzymanemi z onego rewersami raczyli zjawić się dla przyjęcia płótna i innych lnianych wyrobów oddanych dla bielenia do fabryki, które już z onéj wróconemi zostały. Przytém zawiadamia się, że bióro przyjmuje do bielenia rozmaite płócienne wyroby.

OSTRZEGA SIĘ panów właścicieli, aby raczyli zjawić się bezzwłocznie dla odebrania swojéj własności, gdyż w przeciwnym razie bióro nie odpowie gdy skutkiem długiego leżenia wyroby ulegną zepsuciu; dla zapobieżenia temu, od wyrażonéj daty w rewersie wydanym przez bióro zakreśla się *dwu letni termin dla zjawienia się*, po upływie którego, właściciel straci zupełnie prawo, do odebrania wyrobu oddanego do bielenia.

2: (254)

Znajdujący się przy księgarni

p. f. **JÓZEFA ZAWADZKIEGO**

SKŁAD INSTRUMENTÓW MUZYCZNYCH,

zaopatrzony został temi czasy:

1) W FORTEPIANY i PIANINA palisandrowe zagraniczne, z mechaniką angielską.
2) FORTEPIANY palisandrowe Warszawskie, z mechaniką Wiedeńską, na różne ceny.
3) ORGMELODIONY Paryzkie i Drezdeńskie; z regestrami i bez, na rs. 75 do r. 225.
4) SKRZYPCE i ALTÓWKI, z fabr. Guillaume'a w Paryżu; na rs. 6 k. 50 do rs. 25. Wiolonczella ze smyczkiem i futerałem rs. 90.
5) SMYCZKI z tejże fabryki do skrzypiec i wiolonczelli, na rs. 1 k. 75 do r. 8. (271) 2.

ИНОСТРАННАЯ ХРУСТАЛЬ,

ФАРФОРЪ и ФАЯНСЪ.

Сдѣлавшись кореннымъ жителемъ города Вильно и почти семнадцать лѣтъ производя торговлю, я ниже подписавшійся усильно стремился къ тому именно, дабы могъ вникнуть во всѣ необходимыя нужды жителей здѣшняго края, по части производимой мною торговли, и для того до начатія Виленской ярмонки счелъ необходимымъ посѣтить иностраные города, славящіеся производствомъ мануфактурныхъ фабрикъ, съ тою именно цѣлію, дабы получить хорошую *хрустальную, фарфорную* и *фаянсовую* посуду и разныя въ этомъ родѣ украшенія, которыя я самъ лично старался выбрать и которыя за тѣмъ и отличаются изящностію вкуса и новѣйшимъ фасономъ.

При семъ неизлишнимъ считаю довести до свѣдѣнія почтеннѣйшей публики, что и КОЛОНІЯЛЬНЫЙ мой МАГАЗИНЪ снабженъ свѣжимъ транспортомъ хорошею КИТАЙСКАГО ЧАЮ и полнымъ сортаментомъ КОЛОНІЯЛЬНЫХЪ и КУХОННЫХЪ товаровъ, о которыхъ свѣжести и отмѣнной добротѣ лично удостовѣрившись почтеннѣйшая публика на дѣлѣ, непремѣнно, я увѣренъ, одобритъ достоинство оныхъ.— Также находятся разные сорты СИГАРЪ, ПАПИРОСЪ, ТАБАКУ и ДЕПО ВАРШАВСКИХЪ ОБОЕВЪ.

Вполнѣ надѣюсь, что почтеннѣйшая публика посѣщая *мой балаганъ на ярмаркѣ находящійся въ посудномъ ряду подъ NN. 29 и 30*, останется вполнѣ довольною товарами и цѣною оныхъ, которая гораздо доступнѣе противу городской.

Виленскій купецъ А. АНДАБУРСКІЙ.

3. (257)

ZAGRANICZNE KRYSZTAŁY,

PORCELANA i FAJANS.

Zostawszy stałym mieszkańcem miasta Wilna, i przeszło od lat siedemnastu prowadząc handel, ja niżéj podpisany dokładałem wszelkich możliwych usiłowań jedynie dla tego, abym mógł dokładnie poznać wszystkie niezbędne potrzeby mieszkańców tutejszych stron, odnoszące się do gałęzi prowadzonego przezemnie handlu, i dla tego to przed rozpoczęciem Wileńskiego jarmarku, zwiedziłem główniejsze za granicą miasta, wsławione doskonałością rozmaitych wynalazków i fabryk, a to uczyniłem jedynie w tym celu, abym mógł zaopatrzyć się w dobre *kryształowe, porcelanowe* i *fajansowe* naczynia i w rozmaite w tym guście ozdoby, które osobiście wybrałem, a te odznaczają się wyszukanym gustem i nowym fasonem.

Przytém uważam za rzecz konieczną zawiadomić prześwietną publiczność, że zaopatrzyłem KORZENNY mój MAGAZYN w świeży transport dobréj HERBATY i we wszystkie szczegółowe KORZENNE i KUCHENNE TOWARY, odznaczające się świeżością i szczególną dobrocią, o któréj jeśli prześwietna publiczność zostanie przekonaną, to wtedy zalety ich, sama oceni łaskawie.— Także znajdują się rozmaite gatunki CYGAR, PAPIROSÓW, TYTUNIU i DEPO OBIĆ WARSZAWSKICH.

Niemylną mam nadzieję, że prześwietna publiczność zwiedzając na jarmarku *moją budę znajdującą się w linji fajansowéj pod NN. 29 i 30*, zupełnie zadowolnioną zostanie towarami, równie jak i przystępną ceną o wiele zniżoną od miastowéj.

Kupiec Wileński A. ANDABURSKI.

3. (257)

MASZYNY DO SZYCIA, AMERYKAŃSKIE, PATENTOWANE B. MOORE'A.

Przyczyną, dla czego maszyny do szycia nie otrzymały powszechnego przyjęcia na jakie zasługiwał ten ważny wynalazek było to, że maszyny tego rodzaju były zbyt złożone, i przez to utrudniały kupującym bliższe oswojenie się z ich mechanizmem.

Maszyny zaś moje, dające się zastosować do wszystkich rodzajów robót igłowych, są urządzone najlepiéj, najprościéj i na przystępniejszą cenę niż wszystkie inne. Prócz tego wprowadziłem do nich wszystkie ulepszenia i zmiany, które zyskały patenta wynalazku w Ameryce w 1859 r.

Z prawdziwą przyjemnością będę mógł na żądanie złożyć świadectwa ministerjum wojny, o wyższości moich maszyn. Cenniki illustrowane i proby szycia będą przesyłane wszędzie bez opłaty.

B. Moore z New-Yorku, w Berlinie, franzoesische Strasse N. 33 wprowadziciel do Europy maszyn do szycia. 2. (267)

MACHINES A COUDRE, AMERICAINES BREVETEES, DE B. MOORE.

La cause, qui n'a fait obtenir aux machines à coudre l'accueil général que mérite cette invention importante, est que les machines de ce genre étaient trop compliquées, ce qui empêchait les acheteurs de se familiariser aisément avec leur mécanisme.

Mes machines applicables à toutes sortes d'ouvrages à l'aiguille sont les mieux construites, les plus simples, et à meilleur marché que tout le reste; aussi ont elles adopté les réformes brevetées en Amérique en 1859.

Je me ferai un plaisir de produire les attestations du ministére de la guerre concernant la supériorité de mes machines. Des prix courants illustrées et des coutures à épreuve seront envoyés partout franco de port.

B. Moore de New-York, à Berlin, franzoesische Strasse N. 33 introducteur des machines à coudre en Europe. (267)

ПЕРСИДСКОЕ ДЕПО

ШЕЛКОВЫХЪ АЗІЯТСКИХЪ ИЗДѢЛІЙ

въ галантерейной линіи въ балаганѣ подъ N. 5.

Около двадцати лѣтъ посѣщая Виленскую ярмарку, нижеподписавшійся употребилъ всѣ усилія, чтобы пріобрѣсть полное довѣріе почтеннѣйшей публики и большой сбытъ ежегодно привозимыхъ мною товаровъ, убѣждаетъ что старанія мои не были напрасны. Нынѣшнимъ лѣтомъ, какъ и впрочихъ, я заготовилъ на здѣшнюю ярмарку канаусы и разныя шелковыя издѣлія изъ первыхъ азіятскихъ фабрикъ, которыя отличаются отмѣнною добротою и новымъ вкусомъ.— Кромѣ того имѣю уже привозимый мною въ теченіи 5 лѣтъ на здѣшнюю ярмарку КИТАЙСКІЙ ЧАЙ, который лично я самъ выбралъ въ *Ирбицкѣ*, и за который ручаясь уповаю вполнѣ, что и въ настоящемъ году почтеннѣйшая публика одобритъ достоинство онаго.

Василій Апіевъ. 3. (264)

DEPO PERSKIE

JEDWABNYCH AZJATYCKICH WYROBÓW

w galanteryjnéj linji w budzie pod N. 5.

Uczęszczając około lat dwudziestu na Wileński jarmark, niżéj podpisany usiłowałem pozyskać zaufanie prześwietnéj publiczności, a znaczny odbyt przywozonych corocznie towarów, dowodził, że starania moje próżnemi nie były. W tymże roku równie jak i w innych latach zaopatrzyłem się na tutejszy jarmark w kanausy i rozmaite jedwabne materje z piérwszych Azjatyckich fabryk, które odznaczają się dobrocią i nowym gustem.— Oprócz tego mam HERBATĘ CHIŃSKĄ już przez pięć lat corocznie przywożoną przezemnie, którą ja sam obecnie wybrałem w *Irbicku*, a za którą ręcząc pełną mam nadzieję, że i w tym roku prześwietna publiczność zalety tejże oceni.

Wasilji Apiew. 3. (264)

DYREKCJA GŁÓWNA TOWARZYSTWA

KREDYTOWEGO ZIEMSKIEGO.

Podaje do powszechnéj wiadomości, że w zastosowaniu się do przepisu art. 30 prawa o towarzystwie kredytowém z d. 8/20 kwietnia 1853 r. dozwalające na wcześniejsze wycofanie z obiegu listów zastawnych 2 okresu, przez odpowiednie zwiększanie funduszu umorzenia, listy zastawne tegoż okresu skutkiem odbytego w dniu 2 kwietnia r. b. losowania w zupełności z obiegu wywołane zostały. Należność za listy 2 okresu w dniu 2 kwietnia r. b. wylosowane, płatną jest poczynając od dnia 10/22 czerwca 1860 r., zaś należność za listy zastawne 2 okresu dawniéj wylosowane, jako wymagalne, podnoszoną być może w zwykłych dniach w każdym tygodniu przeznaczonych na tego rodzaju wypłaty, z kassy głównéj towarzystwa kredytowego w Warszawie uskuteczniane. Rychłe zgłaszanie się po wypłaty właścicielom papierów towarzystwa należne, jest w ich interessie, jest ono wszakże pożądaném i dla władz towarzystwa w widokach szybkiego oczyszczania rachunków. Za podwójny więc dyrekcja główna poczytuje sobie obowiązek zwrócić na ten przedmiot uwagę osób posiadających listy zastawne 2-go okresu. 2. (220)

ZASADY PSZCZOLNICTWA.

Ksiądz Jan *Dolinowski* zamieszkały w Hańsku w gubernji Lubelskiéj wynalazł nowy ul i nazwał takowy *ramowym*. W roku zeszłym niemiodobornym otrzymał on przecięciowo z każdego ula po 53 funty miodu i po 8 rojów. Za ten wynalazek otrzymał od towarzystwa rolniczego w Królestwie Polskiem *wielki medal* na wystawie Łowickiéj w 1859 r. obecnie wydał on dzieło pod tytułem: »ZASADY PSZCZOLNICTWA« Warszawa 1860, w którem opisuje ul premjowany i sposoby hodowania pszczół w takowym od lat 30-u przez niego używane. Na to dzieło przy nadchodzących czynnościach z pszczołami zwraca się uwagę gospodarzy. Zawiera ono 19 arkuszy druku i kilkadziesiąt rycin, jest już przełożone na język niemiecki.

Cena rs. 1 kop. 50.

Dostać go można w księgarni Gebethnera i współki w Warszawie N. 415 ulica Krakowskie przedmieście i na wszystkich stacjach pocztowych w Królestwie polskiem i cesarstwie Rossyjskiem. 3. (243)

MAGAZYN BARKENBERGA

przeniesiony został do St. Petersburga, na Litejnym prospekcie i rogu Siergiewskiéj ulicy, do domu Liesnikowa. 4. (241)

3. Z wolnéj ręki do nabycia MAJĄTEK IZABELIN w gubernji Wileńskiéj pow. Wilejskim położony, od powiatowego miasta Wilejki wiorst 26, od targowego miasteczka Mołodeczno i pocztowéj drogi wiorst 6, od targowego miasteczka Gródka wiorst 8 odległy; w którym podług ostatniego popisu liczy się głów mezkich 414 i żeńskich 422, włościan ciągłych nadzielonych i 15 morg: ziemi oroméj i po 4 morg: sianożęci dymów 110, pustoszy po włościanach 10, karczem 2, młyn wodny i gorzelnia z miedzią; w tym majątku grunta rodzajne, lasu budowlowego, łąk i pastwiska ilość dostateczna, budowle powiększéj części na nowo wyrestaurowane lub przygotowano materjał do dalszéj restauracji, dom mieszkalny, oficyna i ogród fruktowy obszerne. O warunkach sprzedaży dowiedzieć się można w każdym czasie u właściciela na gruncie. (224)

SPRZEDAJĄ SIĘ: 10 KRÓW dojnych, KONIE, 2 robocze, 1 podjezdek, PTASTWO, BRYCZKA mała ressorowa, również okna i okienice; dowiedzieć się w kantorze hotelu Niszkowski lub we dworze Markucie. 3. (227)

3. SPRZEDAJE SIĘ folwark niezasiedlony Januszewszczyzna z zabudowaniem i łąkami leżący w Oszmiańskim powiecie od Wilna 8 a od Lidy 4 mili; zawiera obszaru włók 6; z tego większa połowa lasu zdatnego na budowle; szczegółową wiadomość powziąść można w magazynie Nowikowa w domu Koziełów na przeciw Ratusza. (230)

3. Karol Rypiński artysta—malarz od S. Jerzego, t. j. 23 kwietnia 1860 r. przenosi się z dotychczasowego mieszkania w domu kapitulnym przy Bernardyńskim zaułku, do domu Lewikowskiéj, przy ulicy Trockiéj na 2 piętrze.

2. По случаю болѣзни содержателя фермы ЛОСКА въ Ошмянскомъ уѣздѣ расположенной, таковая можетъ быть переуступлена, тому кто пожелаетъ, даже съ цѣлымъ хозяйствомъ или безъ онаго. Узнать можно въ фермѣ на мѣстѣ. (274)

2. Z powodu choroby dzierżawcy folwarku ŁOSKA w pow. Oszmiańskim położonego, folwark ten może być ustąpiony życzącemu, z całém zagospodarowaniem lub bez niego; dowiedzieć się można na miejscu w folwarku. (274)

Печатать позволяется. ВИЛЬНО.—10 мая 1860 г. Ценсоръ, дѣйствительный статскій совѣтникъ и кавалеръ П. Кукольникъ.
N. 37.

W Drukarni A. H. Kirkora i sp.